

Western Cape Government • Wes-Kaapse Regering • URhulumente weNtshona Koloni

PROVINSIE WES-KAAP

IPHONDO LENTSHONA KOLONI

Buitegewone Provinsiale Koerant

8391

Maandag, 22 Februarie 2021

Isongezelelo kwiGazethi yePhondo

8391

uMvulo, 22 kweyoMdumba 2021

As 'n Nuusblad by die Poskantoor Geregistreer

Ibhaliswe ePosini njengePhephandaba

INHOUD

(*Afskrifte is verkrygbaar by Kamer M21, Provinsiale Wetgewer-gebou, Waalstraat 7, Kaapstad 8001.)

Provinsiale Kennisgewing

Die volgende kennisgewing word vir kommentaar gepubliseer:

- 15 Konsepregulasies vir Procedures vir die Instelling en
Verkieping van Beheerliggame by Openbare Skole,
2021 2

Enige persoon of organisasie wat op die Konsepregulasies kommentaar wil
lewer, word versoek om die kommentaar voor of op 26 Februarie 2021
skriftelik in te dien—

- (a) deur die kommentaar te pos aan:
Mnr DD Louw
Wes-Kaapse Onderwysdepartement
Privaat Sak X9114
Kaapstad 8000;
- (b) deur die kommentaar af te lewer aan:
Mnr DD Louw
Wes-Kaapse Onderwysdepartement
18de Vloer, Goue Akker-gebou
Adderleystraat 9
Kaapstad 8001; of
- (c) deur die kommentaar te e-pos na:
Deon.louw@westerncape.gov.za.

Navrae kan gerig word aan me CE Davids by tel.:
021 467 2654 of per e-pos na:
Estelle.davids@westerncape.gov.za.

IZIQULATHO

(*Ushicilelo oLutsha lufumaneka kwigumbi M21, kwiSakhiwo sePhondo
seNdlu yoWiso Mthetho, 7 Wale Street, eKapa 8001.)

ISaziso sePhondo

Olu Qulunqo loMthetho osaYilwayo lupapashelwa ukufumana izimvo
zoluntu:

- 15 IiNkqubo zoSungulo noLwanyulo lweZigqeba zoLawulo
kwiMigaqo yoQulunqo kwiZikolo zikaWonkewonke,
2021 39

Nabani na okanye nawuphi na umbutho onqwenela ukuvakalisa izimvo
ngolu Qulunqo lweMigaqo uyacelwa ukuba afake izimvo zakhe
ezibhaliweyo phambi okanye ngomhla wama-26 kweyoMdumba 2021—

- (a) ngokuposela izimvo zakhe ku-:
Mnu. DD Louw
Western Cape Education Department
Private Bag X9114
Cape Town 8000;
- (b) ngokuthumela izimvo ku-:
Mnu. DD Louw
Western Cape Education Department
18th Floor, Golden Acre Building
9 Adderley Street
Cape Town 8001; okanye
- (c) ngokuthumela izimvo nge-imeyili ku-:
Deon.Louw@westerncape.gov.za.

Imibuzo ingathunyelwa kuNks. CE Davids, umnxeba:
021 467 2654 okanye nge-imeyili:
Estelle.davids@westerncape.gov.za.

PROVINSIALE KENNISGEWING

Die volgende Provinsiale Kennisgewing word vir algemene inligting gepubliseer.

MNR H.C. MALILA,
DIREKTEUR-GENERAAL

Provinsiale Wetgewer-gebou,
Waalstraat,
Kaapstad.

ISAZISO SEPHONDO

Esi saziso silandelayo sipapashelwe ukunika izimvo.

GQIR H.C. MALILA,
MLAWULI-JIKELELE

ISakhiwo sePhondo,
Wale Street,
eKapa.

PROVINSIALE KENNISGEWING**WES-KAAPSE ONDERWYSDEPARTEMENT**

P.K. 15/2021

22 Februarie 2021

**KONSEPREGULASIES VIR PROSEDURES VIR DIE INSTELLING EN VERKIESING VAN
BEHEERLIGGAME BY OPENBARE SKOLE, 2021**

Die Provinsiale Minister van Onderwys in die Wes-Kaap het, kragtens artikel 24, gelees met artikel 63, van die Wes-Kaapse Provinsiale Wet op Skoolonderwys, 1997 (Wet 12 van 1997), is van voorneme om die regulasies uiteengesit in die Bylae te maak.

BYLAE**INDELING VAN REGULASIES***Regulasies*

1. Woordomskrywing
2. Samestelling van beheerliggaam
3. Ongeskiktheid om as lede in beheerliggaam te dien en diskwalifikasie van beheerliggaamlede
4. Keuring
5. Ampstermyn van lede van beheerliggaam
6. Vakatures in beheerliggaam
7. Ontbinding en hersamestelling van beheerliggaam
8. Stemreg
9. Wyse van verkiesing
10. Skoolkiesbeampte
11. Pligte van skoolkiesbeampte
12. Pligte van distrikskiesbeampte
13. Pligte van provinsiale verkiesingskoördineerder
14. Gedragskode
15. Kieserslyste
16. Datum, tyd en plek van benoemingbekragtigingsvergadering en verkiesing van ouerlede
17. Kennisgewing van benoemingbekragtigingsvergadering en verkiesing van ouerlede
18. Benoemingsproses in handmatige verkiesing
19. Stemming by verkiesing van ouerlede in handmatige stemming
20. Rol van skool in besluit op e-verkiesing
21. Benoemingsproses vir e-verkiesing
22. Stemming tydens e-verkiesing

23. Tel van stemme tydens e-verkiesing
24. Benoemings- en verkiesingsvergadering van opvoederlede
25. Stemming by verkiesing van opvoederlede
26. Benoeming en verkiesing van nie-opvoederlid
27. Benoeming en verkiesing van leerderlede
28. Besluite van skoolkiesbeampte
29. Besluite van distrikskiesbeampte
30. Prosedure na verkiesing van beheerliggaam
31. Eerste vergadering van beheerliggaam
32. Komitees
33. Vergaderings van beheerliggaam
34. Notule van verrigtinge van vergaderings
35. Oorgangsbepalings
36. Herroeping
37. Kort titel

Woordomskrywing

1. In hierdie regulasies, tensy daar anders bepaal word, het enige woord of uitdrukking waaraan daar in die Wet 'n betekenis geheg is, die betekenis wat daaraan geheg is en, tensy dit uit die samehang anders blyk, beteken—

“benoemingbekragtigingsvergadering” 'n vergadering beoog in regulasie 16(1)(a)(i);

“borgliggaam” 'n liggaam wat finansiële steun aan 'n skool vir leerders met spesiale onderwysbehoefte verskaf;

“dag” enige dag, wat 'n Sondag, 'n openbare vakansiedag, 'n dag wat in 'n skoolvakansie val en 'n dag wat in 'n spesiale skoolvakansie val, uitsluit;

“die Wet” die Wes-Kaapse Provinsiale Wet op Skoolonderwys, 1997 (Wet 12 van 1997);

“distrikskiesbeampte” 'n senior distriksbeampte by 'n onderwysdistrikskantoor wat verantwoordelik is vir toesig oor en bestuur van die verkiesingsproses in die distrik;

“e-stemlokaal” 'n stemlokaal vir e-stemming;

“e-stemming” om 'n stem in 'n e-verkiesing uit te bring;

“e-verkiesing” 'n verkiesing van 'n beheerliggaam waar elektroniese wyses in een of meer stadia gebruik word;

“gewone skool” 'n skool wat nie 'n skool vir leerders met spesiale onderwysbehoefte is nie;

“hoogs ontwrigtende gebeurtenis” 'n gebeurtenis, hetsy 'n voorsiene of onvoorsiene gebeurtenis, wat die normale skoolfunksies, -bedrywighede of -prosesse ontwrig, en wat die ontworteling of diskontinuiteit van die skool se normale sake tot gevolg het;

“kworum op die vergadering”, met betrekking tot 'n vergadering van die beheerliggaam, 'n kworum soos beoog in regulasie 33(7);

“leerder” enige persoon wat onderrig vanaf grade 8 tot 12 by 'n openbare skool ontvang;

“lid” 'n lid van 'n beheerliggaam;

“nie-opvoeder” 'n persoon, uitgesonderd 'n opvoeder, wat in 'n permanente of kontrakhoedanigheid by 'n skool ooreenkomstig die Staatsdienswet, 1994 (Proklamasie 103 van 1994), of deur die beheerliggaam aangestel is;

“nie-stemgeregtigde gekoöpteerde lid”—

(a) die eienaar van die eiendom of sy of haar benoemde indien die skool op ’n private eiendom geleë is; of

(b) ’n persoon wat gekoöpteer is om sekere verantwoordelikhede na te kom;

“ouer”—

(a) die ouer of voog van ’n leerder;

(b) die persoon met wettige aanspraak op sorg vir ’n leerder; of

(c) die persoon wat onderneem om die verpligtinge van ’n persoon in paragrawe (a) en (b) ten opsigte van die leerder se opvoeding op skool na te kom;

“provinsiale verkiesingskoördineerder” die senior amptenaar van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement wat verantwoordelik is vir die bestuur van die verkiesing van beheerliggame in die provinsie en wat as provinsiale verkiesingskoördineerder deur die departementshoof aangewys is;

“skool” ’n gewone openbare skool of ’n openbare skool vir leerders met spesiale onderwysbehoefte;

“skoolkiesbeampte” ’n kiesbeampte aangestel ingevolge regulasie 10(1);

“skoolkiesspan” die skoolkiesbeampte tesame met die persone wat ingevolge regulasie 10(3) aangestel is om die skoolkiesbeampte by te staan;

“skoolvakansie” ’n skoolvakansie beoog in die Skoolkalender vir Openbare Skole soos bepaal deur die Nasionale Minister ingevolge artikel 3(4)(k) van die Wet op Nasionale Onderwysbeleid, 1996 (Wet 27 van 1996);

“spesiale skoolvakansie” ’n spesiale skoolvakansie beoog in die Skoolkalender vir Openbare Skole soos bepaal deur die Nasionale Minister ingevolge artikel 3(4)(k) van die Wet op Nasionale Onderwysbeleid, 1996;

“stelsel”, met betrekking tot e-verkiesings, die elektroniese stelsel wat vir daardie verkiesings gebruik word;

“stemgeregtigde lid” ’n lid wat stemreg het;

“tweede-in-bevel” ’n adjunkprinsipaal of die opvoeder by ’n skool met die tweede hoogste rang.

Samestelling van beheerliggaam

2. (1) Behoudens subregulasie (23) en regulasie 7(4) moet die beheerliggaam van ’n gewone sekondêre skool, middelbare skool of gekombineerde skool bestaan uit—

- (a) sewe ouers wat nie by die skool in diens van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement of die beheerliggaam is nie;
- (b) twee opvoeders by die skool;
- (c) een nie-opvoeder by die skool;
- (d) twee leerders in die agste graad of hoër, gekies deur die verteenwoordigende raad van leerders vanuit sy geledere; en
- (e) die prinsipaal.

(2) Behoudens subregulasies (23) en regulasie 7(4) moet die beheerliggaam van ’n gewone primêre skool met ’n dienstaat van drie of meer opvoeders en een of meer nie-opvoeders bestaan uit—

- (a) vyf ouers wat nie by die skool in diens van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement of die beheerliggaam is nie;
- (b) twee opvoeders by die skool;

(c) een nie-opvoeder by die skool; en

(d) die prinsipaal.

(3) Behoudens subregulasie (23) en regulasie 7(4) moet die beheerliggaam van 'n gewone primêre skool met 'n diensstaat van een opvoeder bestaan uit—

(a) twee ouers wat nie by die skool in diens van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement of die beheerliggaam is nie; en

(b) die prinsipaal.

(4) Behoudens subregulasie (23) en regulasie 7(4) moet die beheerliggaam van 'n gewone primêre skool met 'n diensstaat van een opvoeder en een nie-opvoeder bestaan uit—

(a) drie ouers wat nie by die skool in diens van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement of die beheerliggaam is nie;

(b) die prinsipaal; en

(c) die nie-opvoeder by die skool.

(5) Behoudens subregulasie (23) en regulasie 7(4) moet die beheerliggaam van 'n gewone primêre skool met 'n diensstaat van twee opvoeders en een nie-opvoeder bestaan uit—

(a) vier ouers wat nie by die skool in diens van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement of die beheerliggaam is nie;

(b) die prinsipaal;

(c) die opvoeder by die skool wat nie die prinsipaal is nie; en

(d) die nie-opvoeder by die skool.

(6) Behoudens subregulasie (23) en regulasie 7(4) moet die beheerliggaam van 'n skool vir leerders met spesiale onderwysbehoefte bestaan uit—

(a) sewe ouers wat nie by die skool in diens van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement of die beheerliggaam is nie, indien redelikerwys doenlik;

(b) twee opvoeders by die skool;

(c) een nie-opvoeder by die skool;

(d) twee leerders in die agtste graad of hoër, gekies deur die verteenwoordigende raad van leerders vanuit sy geledere, indien redelikerwys doenlik;

(e) die prinsipaal;

(f) een verteenwoordiger van borgliggame, indien van toepassing;

(g) een verteenwoordiger van organisasies van ouers van leerders met spesiale onderwysbehoefte, indien van toepassing;

(h) een verteenwoordiger van organisasies van gestremde persone, indien van toepassing;

(i) een persoon met 'n gestremdheid, indien van toepassing; en

(j) een deskundige op gepaste gebiede van spesiale onderwysbehoefte.

(7) Geen besluit geneem deur 'n beheerliggaam of stap gedoen op gesag van 'n beheerliggaam is ongeldig bloot omdat 'n vakature in daardie beheerliggaam bestaan het of omdat iemand wat nie daarop geregtig was om as 'n lid van daardie beheerliggaam sitting te neem nie in daardie beheerliggaam as sodanige lid sitting geneem het op die tydstip waarop die besluit geneem is of die stap gemagtig is, indien die besluit geneem of die handeling gemagtig is deur 'n kworum van die beheerliggaam wat op daardie tydstip in sitting was nie.

(8) 'n Beheerliggaam mag nie-stemgeregtigde gekoöpteerde lede koöpteer.

(9) Behoudens subregulasie (10) en regulasie 6(11) het gekoöpteerde lede nie stemreg in die beheerliggaam nie.

(10) Indien daar 'n vakature in die getal ouerlede is soos beoog in subregulasie (1), (2), (3), (4) of (5) moet die beheerliggaam 'n ouer met stemreg tydelik koöpteer.

(11) Indien 'n ouer gekoöpteer word met stemreg soos beoog in subregulasie (10) staak die koöptering wanneer die vakature gevul is by wyse van 'n tussenverkiesing, wat binne 90 dae nadat die vakature ontstaan het, gehou moet word ooreenkomstig dieselfde prosedures as dié vir die verkiesing van ouerlede soos in hierdie regulasies uiteengesit.

(12) Indien die tussenverkiesing beoog in subregulasie (11) nie binne 90 dae nadat die vakature ontstaan het gehou word nie, kan die beheerliggaam 'n ouer met stemreg koöpteer vir 'n verdere 30 dae ná die datum van verstryking van die tydperk van 90 dae, tydens welke tydperk die tussenverkiesing gehou moet word.

(13) As die tussenverkiesing beoog in subregulasie (11) weens 'n hoogs ontwrigtende gebeurtenis nie binne 90 dae gehou word nadat die vakature ontstaan het nie, kan die beheerliggaam 'n ouer met stemreg koöpteer vir 'n verdere 90 dae ná die datum van verstryking van die tydperk van 90 dae.

(14) Indien, ná die verdere tydperk van 90 dae soos beoog in subregulasie (13)—

(a) die hoogs ontwrigtende gebeurtenis ten einde geloop het, word die koöptering vir 'n verdere 30 dae verleng waartydens die tussenverkiesing gehou moet word; of

(b) die hoogs ontwrigtende gebeurtenis voortduur, word die koöptering vir 'n verdere 90 dae verleng of tot tyd en wyl tussenverkiesings gehou kan word, wat ook al die vroegste is.

(15) Die benoemingbekragtigingsvergadering en tussenverkiesing beoog in subartikel (11) en (14) moet ooreenkomstig hierdie regulasies gehou word.

(16) Behoudens subregulasie (25) moet ouers by die skool die ouerlede beoog in subregulasies (1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) en (6)(a) benoem en verkies.

(17) Opvoeders wat by die skool in diens is, moet die opvoederlede beoog in subregulasies (1)(b), (2)(b) en (6)(b) benoem en verkies.

(18) As 'n opvoeder beoog in subregulasie (1)(b), (2)(b), (5)(c) of (6)(b) aangestel is om as prinsipaal van die skool te fungeer, moet die beheerliggaam 'n ander opvoeder van dieselfde skool vanuit die benoemings wat deur opvoeders ingedien is, koöpteer om op die beheerliggaam te dien vir die duur van die tydperk waartydens die verkose opvoederlid as prinsipaal fungeer.

(19) Nie-opvoederpersoneel wat by die skool in diens is, moet die nie-opvoederlede beoog in subregulasies (1)(c), (2)(c) en (6)(c) benoem en verkies: Met dien verstande dat indien die skool slegs een nie-opvoeder het, daardie lid outomaties verkies word.

(20) Die verteenwoordigende raad van leerders by die skool moet die leerderlede beoog in subregulasies (1)(d) en (6)(d) benoem en verkies.

(21) Die beheerliggaam van 'n gewone skool wat onderwys vir leerders met spesiale onderwysbehoefte verskaf, moet 'n komitee oor spesiale onderwysbehoefte instel soos beoog in artikel 30(2) van die Suid-Afrikaanse Skolewet.

(22) Die komitee beoog in subregulasie (21) moet—

(a) minstens een keer per skoolkwartaal vergader; en

(b) bestaan uit—

(i) die prinsipaal;

(ii) een opvoeder by die skool;

(iii) twee ouerlede van die beheerliggaam; en

(iv) indien redelikerwys prakties moontlik, minstens een en nie meer as vyf nie van die volgende persone:

(aa) 'n verteenwoordiger van borgliggame;

- (bb) 'n verteenwoordiger van organisasies van ouers van leerders met spesiale onderwysbehoefte;
- (cc) 'n verteenwoordiger van organisasies van gestremde persone;
- (dd) 'n gestremde persoon; en
- (ee) 'n kundige op gepaste terreine van spesiale onderwysbehoefte.

(23) Die Departementshoof kan die samestelling en ampstermyn van 'n beheerliggaam by 'n skool wat verskil van die samestelling beoog in subregulasies (1), (2), (3), (4), (5) en (6) goedkeur indien—

(a) die beheerliggaam van die skool skriftelik vir sodanige verskillende samestelling aansoek gedoen het en redes daarvoor verstrek het; of

(b) 'n beheerliggaam ingestel moet word om die werksaamhede van 'n beheerliggaam in die tussentyd te verrig om die instelling van 'n nuwe skool te fasiliteer,

en die Departementshoof oortuig is dat sodanige samestelling in belang van onderwys by die skool is.

(24) Behalwe vir 'n skool verwys na in artikel 12(1)(g) van die Wet, in die omstandighede beoog in subregulasie (23)(a) moet die getal ouerlede wat dien in die beheerliggaam van 'n skool beoog in subregulasies (1), (2), (3), (4) en (5) een meer wees as die gesamentlike totaal van ander lede van die beheerliggaam met stemreg.

(25) Die Departementshoof kan te eniger tyd na sy of haar goëddunke die goedkeuring beoog in subregulasie (23) terugtrek en die tussentydse beheerliggaam wat ingevolge subregulasie (23)(b) saamgestel is, ontbind waarna 'n nuwe beheerliggaam saamgestel moet word ooreenkomstig subregulasie (1), (2), (3), (4), (5) of (6), na gelang van die geval.

(26) Vir die doel van die instelling van 'n tussentydse beheerliggaam soos beoog in subregulasie (23)(b) moet die distriksdirekteur, in oorleg met die prinsipaal, indien van toepassing, die name en besonderhede van genoeg persone om al die werksaamhede van die beheerliggaam te verrig aan die Departementshoof voorlê.

Ongeskiktheid om as lede in beheerliggaam te dien en diskwalifikasie van beheerliggaamlede

3. 'n Persoon mag nie as 'n lid van 'n beheerliggaam benoem of aangestel word nie of steeds as 'n lid van 'n beheerliggaam dien nie indien hy of sy—

(a) te eniger tyd deur 'n geregshof skuldig bevind is aan 'n misdryf waarvoor hy of sy opgeskorte gevangenisstraf sonder die keuse van 'n boete gekry het of tot gevangenisstraf sonder die keuse van 'n boete gevonnissen is, tensy hy of sy kwyt skelding gekry het of die tydperk van opskorting of gevangenisstraf minstens drie jaar voor die datum van sy of haar benoeming of aanstelling as 'n lid van die beheerliggaam verstryk het;

(b) verklaar is as ongeskik om met kinders te werk ingevolge die Kinderwet, 2005 (Wet 38 van 2005), of die Wysigingswet op die Strafwet (Seksuele Misdrywe en Verwante Aangeleenthede), 2007 (Wet 32 van 2007);

(c) geestesongesteld is en as sodanig verklaar is deur 'n geregshof;

(d) 'n ongerehabiliteerde insolvent is;

(e) met die uitsondering van die prinsipaal, in die geval van 'n opvoeder wat aangestel is ingevolge die Wet op die Indiësneming van Opvoeders, 1998 (Wet 76 van 1998), skuldig bevind is aan wangedrag en—

(i) beboet is;

(ii) sonder betaling geskors is;

(iii) gedemoveer is; of

(iv) 'n kombinasie van die strawwe beoog in subparagrafe (i) tot (iii) gekry het,

- tensy die tydperk van sy of haar straf minstens drie jaar voor die datum van sy of haar benoeming of aanstelling as 'n lid van die beheerliggaam verstryk het;
- (f) in die geval van 'n nie-opvoeder wat ingevolge die Staatsdienswet, 1994, of deur die beheerliggaam aangestel is, skuldig bevind is aan wangedrag en—
- (i) sonder betaling geskors is;
 - (ii) gedemoveer is; of
 - (iii) 'n kombinasie van die strawwe beoog in subparagrafe (i) en (ii) gekry het,
- tensy die tydperk van sy of haar straf minstens drie jaar voor die datum van sy of haar benoeming of aanstelling as 'n lid van die beheerliggaam verstryk het;
- (g) in die geval van 'n ouerkandidaat, nie 'n kind het wat as 'n leerder by die betrokke skool ingeskryf is nie en nie 'n versorger van die kind is nie;
- (h) in die geval van 'n leerder, op enige tydstip deur die Departementshoof uit 'n skool geskors is of deur 'n beheerliggaam opgeskort is; of
- (i) gedurende die vorige drie jaar deur die Departementshoof uit 'n beheerliggaam verwyder is ingevolge regulasie 5(3).

Keuring

4. (1) 'n Persoon wat genomineer is om op die beheerliggaam te dien soos beoog in regulasies 18, 21, 24 en 26 moet skriftelik instem tot keuring deur 'n geakkrediteerde keuringsagentskap om, waar nodig, voldoening aan regulasie 3 te bepaal.

(2) As die keuringsproses bepaal dat 'n persoon wat verkies is om op die beheerliggaam te dien, nie op die beheerliggaam mag dien nie, moet die lidmaatskap van die beheerliggaam ooreenkomstig hierdie regulasies bepaal word.

(3) As 'n aantyging deur enige persoon by die beheerliggaam gemaak word teen 'n lid van die beheerliggaam naamlik dat daardie lid nie aan regulasie 3 voldoen nie, moet die voorsitter van die beheerliggaam, of indien die aantyging teen die voorsitter gemaak is, die distriksdirekteur die betrokke lid skriftelik van die aantyging verwittig en aan hom of haar die geleentheid bied om binne 14 dae ná ontvangs van die kennisgewing skriftelike verhoë tot die beheerliggaam te rig.

(4) Die lid teen wie 'n aantyging gemaak is soos beoog in subregulasie (3) moet hom- of haarself van die vergadering van die beheerliggaam waartydens die aangeleentheid oorweeg en 'n besluit geneem word, onttrek.

(5) As die beheerliggaam besluit om die lid beoog in subregulasie (3) te keur om voldoening aan regulasie 3 te bepaal, moet die voorsitter, of die distriksdirekteur, na gelang van die geval, die lid binne vyf dae nadat die besluit geneem is skriftelik oor die besluit inlig.

(6) In die omstandighede beoog in subregulasie (5) moet die beheerliggaam sonder versuim 'n geakkrediteerde keuringsagentskap nader om die lid binne 14 dae nadat die besluit geneem is, nader om voldoening aan regulasie 3 te bepaal.

(7) As die keuringsagentskap bevind dat die lid nie aan regulasie 3 voldoen nie, moet dit skriftelik aan die voorsitter, of distriksdirekteur, na gelang van die geval, verslag doen wie dan binne 30 dae nadat die verslag ontvang is—

- (a) die Departementshoof van 'n afskrif van die verslag moet voorsien en die beëindiging van lidmaatskap van die lid soos beoog in regulasie 5(3) aanbeveel; en
- (b) die betrokke lid oor die verslag en aanbeveling beoog in paragraaf (a) inlig.

(8) Die Departementshoof moet die verslag oorweeg en binne 20 dae vanaf ontvangs van die verslag op die aanbeveling reageer.

(9) Die skool is verantwoordelik vir enige koste wat aangegaan is vir enige keuring wat ooreenkomstig hierdie regulasie onderneem is.

Ampstermyn van lede van beheerliggaam

5. (1) Behoudens subregulasies (3) en (4) en regulasies 6, 7, 30(2) en 31(13) strek die ampstermyn van 'n lid van 'n beheerliggaam wat nie 'n leerder is nie oor drie jaar en is van krag vanaf die datum waarop die skoolkiesbeampste verklaar dat die beheerliggaam vry en regverdig verkies is.

(2) Die ampstermyn van 'n leerderlid is een jaar.

(3) Die Departementshoof kan—

(a) te eniger tyd die lidmaatskap van 'n lid van 'n beheerliggaam opskort of beëindig as gevolg van 'n oortreding van die gedragskode soos beoog in artikel 26A van die Wet; of

(b) die lidmaatskap van 'n beheerliggaam beëindig—

(i) vir nie-voldoening aan regulasie 3; of

(ii) ingevolge regulasie 6(3).

(4) Behoudens subregulasie (5), indien 'n persoon wat as 'n lid van 'n beheerliggaam verkies is soos beoog in regulasie 2(1), (2), (3), (4), (5) of (6), ophou om in die kategorie beoog in daardie regulasie te val ten opsigte waarvan hy of sy as 'n lid verkies is, hou hy of sy op om 'n lid van die beheerliggaam te wees.

(5) As die ampstermyn van 'n ouerlid op die punt staan om te verstryk omdat sy of haar enigste kind by die skool die skool gaan verlaat en die ouerlid reeds skriftelike bevestiging van aanvaarding vanaf die skool ontvang het ten opsigte van die inskrywing van 'n tweede kind by dieselfde skool in die volgende skooljaar, kan die ouer 'n lid van die beheerliggaam bly op voorwaarde dat die eerste kind die skool verlaat op die laaste dag van die voorafgaande termyn en die tweede kind by daardie skool begin op die eerste dag van die volgende termyn.

(6) As 'n gekombineerde skool of intermediêre skool herstruktureer word as 'n—

(a) primêre skool, bly die samestelling van die beheerliggaam beoog in regulasie 2(1) onveranderd, behoudens subregulasies (7) en (9), totdat die ampstermyn van die lede van die beheerliggaam verstryk; of

(b) sekondêre skool, bly die samestelling van die beheerliggaam beoog in regulasie 2(1) onveranderd, behoudens subregulasies (8) en (9), totdat die ampstermyn van die lede van die beheerliggaam verstryk.

(7) In die omstandighede beoog in subregulasie (6)(a), as daar meer ouers op die beheerliggaam is as wat in regulasie 2(2), (3), (4) of (5), na gelang van die geval, bepaal is, moet 'n verkiesing van ouerlede, soos beoog in regulasie 19, binne 90 dae ná herstrukturering gehou word.

(8) In die omstandighede beoog in subregulasie (6)(b), as die aantal ouers op die beheerliggaam minder is as die aantal ouers soos bepaal in regulasie 2(1), moet 'n verkiesing van ouerlede, soos beoog in regulasie 19, binne 90 dae ná herstrukturering gehou word.

(9) In die omstandighede beoog in subregulasie (6), om aan te bly as 'n lid van die beheerliggaam, moet die lid steeds ingevolge hierdie regulasies kwalifiseer om op die beheerliggaam van die primêre of sekondêre skool te dien.

(10) 'n Lid van 'n beheerliggaam kan na verstryking van sy of haar ampstermyn weer verkies of gekoöpteer word, na gelang van die geval, indien hy of sy ingevolge hierdie regulasies kwalifiseer is om 'n lid te wees.

Vakatures in beheerliggaam

6. (1) 'n Vakature ontstaan in 'n beheerliggaam wanneer 'n lid—

- (a) sy of haar skriftelike bedanking indien en nie die bedanking terugtrek voordat dit formeel tydens 'n vergadering van die beheerliggaam genotuleer word nie;
- (b) sterf;
- (c) sonder geldige rede van drie opeenvolgende vergaderings van die beheerliggaam afwesig is nadat hy of sy na behore van die vergaderings in kennis gestel is;
- (d) nie meer verkiesbaar is nie soos beoog in regulasie 3 of 5(4); of
- (e) ingevolge regulasie 5(3) uit die amp verwyder is.

(2) In die omstandighede beoog in subregulasie (1)(c)—

- (a) moet die beheerliggaam die afwesighede notuleer;
- (b) ná die tweede afwesigheid, moet die beheerliggaam se sekretaris die afwesige lid kennis gee dat die beheerliggaam die Departementshoof sal versoek om sy of haar lidmaatskap te beëindig as hy of sy vir 'n derde keer afwesig is;
- (c) ná die derde afwesigheid moet die beheerliggaam die Departementshoof versoek om die lidmaatskap van die afwesige lid te beëindig; en
- (d) die sekretaris moet die afwesige lid skriftelik kennis gee dat die beheerliggaam die Departementshoof versoek het om sy of haar lidmaatskap te beëindig.

(3) As die Departementshoof tevrede is dat die lid sonder 'n geldige rede van drie opeenvolgende vergaderings van die beheerliggaam afwesig was, moet die Departementshoof die lidmaatskap van die lid beëindig en die lid skriftelik kennis gee van die beëindiging binne 21 dae nadat die versoek beoog in subregulasie (2)(c) ontvang is.

(4) 'n Persoon wie se lidmaatskap beëindig is soos beoog in subregulasies (2) en (3) kan 'n appèl tot die Provinsiale Minister rig binne 14 dae nadat die kennisgewing beoog in subregulasie (3) ontvang is.

(5) Die Provinsiale Minister moet die appèl oorweeg en binne 21 dae ná ontvangs van die appèl 'n skriftelike besluit oor die aangeleentheid neem.

(6) Wanneer 'n vakature ontstaan—

- (a) in 'n beheerliggaam wat ingevolge regulasie 2(23)(b) saamgestel is, moet die Departementshoof 'n lid in die vakature aanstel;
- (b) in 'n beheerliggaam wat ooreenkomstig regulasie 2(1), (2), (3), (4), (5), (6) of (23)(a) saamgestel is, moet die vakature gevul word deur 'n tussenverkiesing ooreenkomstig die verkiesingsprosedures ingevolge hierdie regulasies—
 - (i) in die geval van 'n ouerlid, binne 90 dae nadat die vakature ontstaan het; en
 - (ii) in die geval van 'n opvoedervakature, nie-opvoedervakature of leerdervakature, binne 14 dae nadat die vakature ontstaan het.

(7) 'n Lid wat ooreenkomstig subregulasie (6)(a) aangestel is, of verkies is om 'n vakature te vul deur middel van 'n tussenverkiesing ooreenkomstig subregulasie (6)(b), verkry lidmaatskap vir die onverstreke tydperk van die ampstermyn van sy of haar voorganger, met stemreg, behoudens regulasie 5.

(8) Indien 'n vakature gevul is—

- (a) ooreenkomstig subregulasie (6)(a), moet die Departementshoof; of
- (b) ooreenkomstig subregulasie (6)(b), moet die sekretaris van die beheerliggaam,

die prinsipaal skriftelik in kennis stel van die naam van die persoon wat nie meer 'n lid van die beheerliggaam is nie en van die naam en adres van die persoon se opvolger.

(9) 'n Tydelike vakature ontstaan in 'n beheerliggaam indien 'n lid afwesig is van drie opeenvolgende vergaderings van die beheerliggaam met 'n geldige rede.

(10) In die omstandighede beoog in subregulasie (9) moet die lid die beheerliggaam kennis gee dat hy of sy nie in staat sal wees om sy of haar werksaamhede in die beheerliggaam vir drie opeenvolgende vergaderings te verrig nie en 'n rede vir die afwesigheid verstrek.

(11) As die beheerliggaam die rede beoog in subregulasie (10) aanvaar en instem tot die afwesigheid moet dit 'n persoon koöpteer uit dieselfde kategorie lede as die afwesige lid om die werksaamhede van die afwesige lid te verrig, met inbegrip van stemregte, totdat die afwesige lid sy of haar werksaamhede in die beheerliggaam kan hervat.

(12) As die beheerliggaam die rede beoog in subregulasie (10) verwerp en nie tot die afwesigheid instem nie, moet die lid sy of haar skriftelike bedanking indien en moet daar met die vakature gehandel word soos beoog in subregulasie (6).

(13) In die omstandighede beoog in subregulasie (11) moet die sekretaris van die beheerliggaam die prinsipaal skriftelik in kennis stel van die naam van die lid wat tydelik afwesig is en die naam en adres van die persoon wat die werksaamhede van die afwesige lid tydelik verrig.

Ontbinding en hersamestelling van beheerliggame

7. (1) Die Departementshoof kan 'n beheerliggaam ontbind indien—

- (a) hy of sy van mening is dat, as gevolg van die samesmelting van skole of die verdeling van 'n skool of ander herorganisering van skoolfasiliteite, dit nodig is om vir ouers van die betrokke skole of skool 'n geleentheid te bied om lede van 'n nuwe beheerliggaam te verkies wat na behore verteenwoordigend sal wees van die ouers van leerders wat die skole of skool na sodanige samesmelting, verdeling of herorganisering bywoon;
- (b) die beheerliggaam versuim het om sy werksaamhede bevredigend te verrig of opgetree het op 'n wyse wat nie in die belang van die skool is nie;
- (c) minstens 60 persent van alle ouers wat ingevolge regulasie 8(1) stemgeregtig is op 'n ouervergadering wat vir hierdie doel belê is ten gunste van 'n mosie van wantroue in die beheerliggaam stem.

(2)(a) Die voorsitter van 'n beheerliggaam moet binne 14 dae nadat hy of sy skriftelik deur minstens 30 persent van die ouers wat ingevolge regulasie 8(1) stemgeregtig is, versoek is om dit te doen, 'n ouervergadering bedoel in subregulasie (1)(c) belê.

(b) As die Voorsitter nie op die versoek beoog in paragraaf (a) reageer nie, kan die ouers die distriksdirekteur nader, wie 'n bemiddelingsvergadering tussen die beheerliggaam en 'n afvaardiging van die ouers moet belê binne vyf dae nadat hy of sy deur die ouers genader is.

(c) As die beheerliggaam en ouers nie 'n ooreenkoms ten tyde van die bemiddelingsvergadering beoog in paragraaf (b) bereik nie, moet die distriksdirekteur binne vyf dae ná die bemiddelingsvergadering vanuit die tersaaklike onderwysdistrikskantoor—

- (i) die kringbestuurder; of
- (ii) die hoof van bestuur en beheer aanstel as voorsitter van die ouervergadering beoog in subregulasie (1)(c) en daardie voorsitter versoek om die vergadering te belê.

(d) Die voorsitter beoog in paragraaf (c) moet—

- (i) sonder versuim 'n ouervergadering soos beoog in subregulasie (1)(c) belê, welke vergadering binne 14 dae moet plaasvind nadat die voorsitter ingevolge paragraaf (c) aangestel is; en

- (ii) binne vyf dae nadat sodanige versoek deur die distriksdirekteur ontvang is, te verseker dat skriftelike kennis van die vergadering gegee word, hetsy deur die kennisgewing per pos aan alle ouers te stuur of deur die kennisgewing aan elke leerder te oorhandig met die mondelinge opdrag om dit vir sy of haar ouers te gee.
- (3) Waar 'n beheerliggaam ingevolge subregulasie (1) ontbind is, hou dit op funksioneer op 'n datum bepaal deur die Departementshoof.
- (4) So gou moontlik na die datum waarop 'n beheerliggaam ophou funksioneer—
 - (a) moet die distriksdirekteur die Departementshoof voorsien van 'n lys name van persone, in voorkeurvulgorde, wat verkiesbaar is vir aanstelling as lede van die beheerliggaam; en
 - (b) moet die Departementshoof genoeg persone uit daardie lys aanstel om vir 'n tydperk van hoogstens drie maande die werksaamhede van 'n beheerliggaam by die skool te verrig.
- (5) Die Departementshoof moet die prinsipaal sonder versuim skriftelik in kennis stel van die name en adresse van die lede van die beheerliggaam wat ingevolge subregulasie (4) aangestel is.
- (6) Die Departementshoof kan die tydperk beoog in subregulasie (4) met verdere tydperke van hoogstens drie maande elk verleng, maar die totale tydperk mag nie een jaar oorskry nie.
- (7) 'n Beheerliggaam moet binne 'n jaar na die aanstelling van die persone beoog in subregulasie (4) ingevolge hierdie regulasies verkies word.
- (8) Wanneer die Provinsiale Minister 'n skool ingevolge artikel 18 van die Wet sluit, ontbind die beheerliggaam van daardie skool op die laaste dag van die skooltermyn wat die datum van die sluiting van die skool voorafgaan.

Stemreg

- 8. (1) Elke ouer wat een of meer kinders het wat as leerders by 'n skool ingeskryf is, is daarop geregtig om vir ouerlede van die beheerliggaam by daardie skool te stem, en mag net een keer vir 'n bepaalde benoemde persoon stem, met 'n maksimum getal stemme gelyk aan die getal ouerlede wat verkies moet word.
- (2) In die omstandighede beoog in subregulasie (1) word hoogstens twee ouers per leerder toegelaat om te stem.
- (3) Elke opvoeder in diens by 'n skool, insluitende die prinsipaal, is daarop geregtig om vir opvoederlede van die beheerliggaam by daardie skool te stem, en mag net een keer vir 'n bepaalde benoemde persoon stem, met 'n maksimum getal stemme gelyk aan die getal opvoederlede wat verkies moet word.
- (4) Elke lid van 'n verteenwoordigende raad van leerders by 'n skool is daarop geregtig om vir leerderlede van die beheerliggaam by daardie skool te stem, en mag net een keer vir 'n bepaalde benoemde persoon stem, met 'n maksimum getal stemme gelyk aan die getal leerderlede van die verteenwoordigende raad wat verkies moet word.
- (5) Elke lid van die nie-opvoederpersoneel by 'n skool is daarop geregtig om vir die nie-opvoederlid van die beheerliggaam te stem en het een stem: Met dien verstande dat indien die skool net een nie-opvoeder het, daardie lid outomaties verkies word.

Wyses van verkiesing

- 9. (1) Die verkiesing van 'n beheerliggaam moet plaasvind by wyse van 'n—
 - (a) handmatige verkiesing; of
 - (b) 'n e-verkiesing.

(2) Die prinsipaal moet nie minder nie as 30 dae voor die datum van die verkiesing van die beheerliggaam—

(a) die distriksdirekteur kennis gee dat 'n handmatige verkiesing gebruik gaan word; of

(b) by die distriksdirekteur aansoek doen om die goedkeuring van 'n e-verkiesing.

(3) Die distriksdirekteur moet, binne vyf dae ná ontvangs van die aansoek beoog in subregulasie (2)(b)—

(a) die aansoek oorweeg en 'n besluit oor die aangeleentheid neem; en

(b) die prinsipaal skriftelik oor die besluit inlig.

(4) Die distriksdirekteur moet die aansoek oorweeg in subregulasie (2)(b) toestaan as hy of sy tevrede is dat—

(a) 'n e-verkiesing die beste belange van die skoolgemeenskap en die betrokke skool sal bevorder;

(b) 'n e-verkiesing maksimum deelname deur stemgeregtigdes moontlik sal maak;

(c) 'n e-verkiesing nie die stemgeregtigdes se vermoë om vir kandidate te stem, sal kompromitteer nie;

(d) 'n e-verkiesing nie onbillik teen enige potensiële stemgeregtigdes sal diskrimineer nie;

(e) doeltreffende bepalings neergelê is vir 'n billike benoemingsproses in aanloop tot die verkiesing; en

(f) voldoende hulpbronne vir 'n e-verkiesing beskikbaar is.

(5) Die prinsipaal moet die skoolkiesbeampte oor die wyse van verkiesing inlig—

(a) wanneer die distriksdirekteur kennis gegee word dat 'n handmatige verkiesing gebruik sal word soos beoog in subregulasie (2)(a); of

(b) binne twee dae nadat 'n skriftelike besluit van die distriksdirekteur ontvang is soos beoog in subregulasie (3)(b).

(6) Die skoolkiesbeampte moet—

(a) die distrikskiesbeampte inlig oor die wyse van verkiesing wat gevolg gaan word binne twee dae nadat hy of sy deur die prinsipaal ingelig is oor die wyse van verkiesing wat gevolg gaan word soos beoog in subregulasie (5); en

(b) minstens 14 dae vóór die verkiesing 'n bestuursplan aan die distrikskiesbeampte voorlê.

(7) Die bestuursplan beoog in subregulasie (6)(b) moet ten minste die volgende bevat:

(a) die voorgestelde datum, tyd en plek vir die verkiesing;

(b) die tydgleuf waartydens stemme getel sal word; en

(c) 'n skedule van die prosesse wat deur lede van die skool se kiesspan gevolg sal word om die benoeming van lede sowel as die stemming en stembelling te bekragtig.

Skoolkiesbeampte

10. (1) Die distriksdirekteur moet, behoudens subregulasie (2), die prinsipaal, of tweede-in-bevel indien nodig, van 'n ander skool, of as nie een van die twee moontlik is nie, die kringbestuurder van die tersaaklike onderwysdistrikskantoor, skriftelik as die skoolkiesbeampte aanstel om die benoeming en verkiesing, na gelang van die geval, van die ouer-, opvoeder- en nie-opvoederlede beoog in regulasie 2(1), (2), (3), (4), (5) en (6) in 'n beheerliggaam te behartig.

(2) Die prinsipaal of tweede-in-bevel beoog in subregulasie (1) mag nie as skoolkiesbeampte van 'n skool aangestel mag word as hy of sy ingeskrewe kinders by daardie skool het of nie opgelei en gesertifiseer is as 'n skoolkiesbeampte nie.

(3) Die skoolkiesbeampte kan een of meer opvoeders of nie-opvoeders in diens van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement aanstel om by 'n benoemingbekragtigingsvergadering en verkiesing behulpsaam te wees: Met dien verstande dat so 'n opvoeder of nie-opvoeder nie werksaam mag wees by die skool waar die benoeming en verkiesing gehou word nie.

(4) Die skool se kiesbeampte moet verseker dat die skool se kiesspan die verkiesingsproses wat gevolg moet word, verstaan en hierdie regulasies nakom.

(5) Die skoolkiesbeampte moet as voorsitter optree ten tyde van die verkiesing van lede van 'n beheerliggaam, uitgesonderd die verkiesing van leerderlede en ampsdraers.

(6) Die skoolkiesbeampte by die skool waar die verkiesing plaasvind, moet verseker dat 'n stemlokaal ingerig word waar 'n telefoon, selfoon met data sowel as 'n rekenaar en drukker tot die skoolkiesbeampte en die skool se kiesspan se beskikking is vir die duur van die benoemingbekragtigingsvergadering en onderwyl stemme uitgebring en getel word.

Pligte van skoolkiesbeampte

11. 'n Skoolkiesbeampte moet—

- (a) verseker dat daar 'n geskikte plek vir die benoemingbekragtigingsvergadering, die uitbring van stemme en die tel van stemme is;
- (b) in die geval van e-stemming, een of meer lokale vir e-stemming inrig;
- (c) op die dag van die benoemingbekragtigingsvergadering en ten tyde van die uitbring en tel van stemme by enige dispute ingryp en daardie dispute oplos; en
- (d) die resultate van die verkiesing aan die distrikskiesbeampte voorlê.

Pligte van distrikskiesbeampte

12. 'n Distrikskiesbeampte moet—

- (a) die proses verwant aan die verkiesing van beheerliggame in die distrik koördineer;
- (b) die onderwysdistrikskantoor inlig oor die voorgestelde strategie vir en implementering van beheerliggaamverkiesings in die distrik en verseker dat die proses soos ooreengekom met die provinsiale verkiesingskoördineerder gevolg word;
- (c) 'n bestuursplan opstel wat ten tyde van die verkiesing van bestuursliggame geïmplementeer kan word;
- (d) verseker dat elke skool 'n kiesbeampte het en dat die skool se kiesspan daargestel is;
- (e) verseker dat die skoolkiesbeamptes oor die vorms beoog in die aanhangsels beskik sowel as alle dokumentasie wat vir die verkiesingsproses benodig word;
- (f) verseker dat alle skole se kiesspanne na behore opgelei is en bewus is van wat hul rolle behels;
- (g) verseker dat lede van die skool se kiesspan hul regulasies en dokumentasie relevant tot die verkiesing tydig ontvang;
- (h) verseker dat voorspraak vir die verkiesing soos beplan geskied;
- (i) verseker dat die onderwysdistriksamptenare die verkiesingsproses moniteer;
- (j) verseker dat die name en kontakbesonderhede van die persone wat tot die beheerliggame verkies is, binne sewe dae nadat die verkiesing plaasgevind het aangestuur word na die provinsiale verkiesingskoördineerder;
- (k) verseker dat die name van die ampsdraers binne sewe dae nadat hierdie name van die prinsipaal ontvang is na die provinsiale verkiesingskoördineerder aangestuur word;

- (l) verseker dat die name van lede wat—
 - (i) by die beheerliggaam gekoöpteer is soos beoog in regulasie 2(8) en (10); of
 - (ii) aangestel of verkies is om op die beheerliggaam te dien soos beoog in regulasie 6(6), voorgelê word aan die provinsiale verkiesingskoördineerder binne 14 dae nadat hierdie name van die prinsipaal ontvang is;
- (m) 'n databasis van nuutverkose lede tot beheerliggame in die onderwysdistrik ontwikkel en in stand hou en dit aan die provinsiale verkiesingskoördineerder voorlê; en
- (n) 'n geskrewe verslag oor die verkiesing van die beheerliggaam opstel en dit aan die provinsiale verkiesingskoördineerder voorlê.

Pligte van provinsiale verkiesingskoördineerder

13. Die provinsiale verkiesingskoördineerder moet—

- (a) 'n provinsiale implementeringbestuursplan vir die verkiesing van die beheerliggame opstel;
- (b) verseker dat daar na behore voorspraak gemaak is vir die verkiesingsdatum;
- (c) alle hulpbronne koördineer met die oog op 'n doeltreffende en regverdigde verkiesing van 'n bestuursliggaam;
- (d) die verkiesingsproses in die provinsie moniteer en evalueer; en
- (e) 'n databasis van lede wat tot bestuursliggame in die provinsie verkies is, konsolideer.

Gedragkode

14. 'n Skooldiesbeampte, distrikkiesbeampte, provinsiale verkiesingskoördineerder en 'n lid van die skool se kiesspan moet—

- (a) eerlik en hoflik optree;
- (b) op 'n billike en onpartydige wyse optree;
- (c) vertrou wees met die verkiesingsproses en verwante wetgewing wat betrekking het op die verkiesing van beheerliggame;
- (d) die verkiesing ingevolge hierdie regulasies uitvoer;
- (e) met die prinsipaal saamwerk;
- (f) die verkiesingsproses op 'n billike en regverdigde wyse behartig; en
- (g) nie sy of haar magte oorskry nie.

Kieserslyste

15. (1) Die prinsipaal moet as volg 'n kieserslys vir elk van die volgende kategorieë van kiesers opstel wat die name van alle stemgeregtigde ouers, opvoeders en nie-opvoeders by die skool, soos beoog in regulasie 8, bevat:

- (a) die kieserslys vir ouers moet gegrond word op die skool se toelatingsregister en moet bestaan uit daardie persone wie se name as ouers in die toelatingsregister opgeteken is en wat kan bewys dat hulle die ouers is van leerders wat by die skool ingeskryf is;
- (b) die kieserslys vir opvoeders moet bestaan uit alle opvoeders wat by die skool in diens is; en
- (c) die kieserslys vir nie-opvoeders moet bestaan uit alle nie-opvoeders wat by die skool in diens is.

(2) Die prinsipaal moet verseker dat geen name op die kieserslyste gedupliseer is nie en moet verseker dat 'n maksimum van twee ouers per leerder op die kieserslys vir ouers weerspieël word soos beoog in subartikel (1)(a).

(3) Die kieserslys vir ouers moet minstens 14 dae vóór die verkiesing vir betragting tot ouers se beskikking gestel word.

(4) Die ouers kan die kieserslys vir ouers nagaan om te bepaal of hul name daarop verskyn en enige geskil binne vyf dae aanhangig maak nadat die kieserslys, soos beoog in subregulasie (3), beskikbaar gestel is.

(5) Die prinsipaal moet 'n geskil soos beoog in subregulasie (4) oorweeg en, waar nodig, die kieserslys wysig binne vyf dae nadat kennisgewing van 'n dispuut ontvang is.

(6) Die prinsipaal moet die kieserslys vir ouers, opvoeders en nie-opvoeders finaliseer vier dae vóór die verkiesing en geen name mag ná finalisering tot die lys bygevoeg word nie.

(7) Die skoolkiesbeampte moet die kieserslys bekragtig nadat die prinsipaal dit ooreenkomstig subregulasie (6) gefinaliseer het.

Datum, tyd en plek van benoemingbekragtigingsvergadering en verkiesing van ouerlede

16. (1) Die skoolkiesbeampte moet ná oorlegpleging met die prinsipaal—

(a) 'n datum, tydsgleuwe en 'n plek bepaal om—

(i) 'n vergadering te hou om die benoeming van ouers geldig te verklaar, welke vergadering ten minste tien dae voor die verkiesing gehou moet word;

(ii) ouerlede te verkies; en

(iii) stemme te tel; en

(b) moet die prinsipaal skriftelik hiervan kennis gee.

(2) Die benoeming en verkiesing van ouerlede moet voorafgegaan word deur die verkiesing van die ander kategorieë lede van die beheerliggaam soos beoog in regulasies 24, 25, 26 en 27.

(3) In die geval van 'n nuwe skool moet die vergadering om die benoeming en verkiesing van ouerlede te bekragtig nie later nie as 90 dae na die opening van die skool vir leerders gehou word.

(4) Die Departementshoof kan, indien dit redelikerwys nodig is in die omstandighede, 'n verlenging van die tydperk beoog in subregulasie (3) toelaat, maar sodanige verlenging mag nie langer as ses maande na die instelling van die skool wees nie.

Kennisgewing van benoemingbekragtigingsvergadering en verkiesing van ouerlede

17. Die skoolkiesbeampte moet 'n kennisgewing, in die vorm van Aanhangsel A, van die benoemingbekragtigingsvergadering en verkiesing beoog in regulasie 16 en 'n benoemingsvorm in die vorm van Aanhangsel B opstel en aan die prinsipaal voorsien minstens 21 dae voor die verkiesing van 'n eksemplaar van die kennisgewing en benoemingsvorm sodat daar aan die bepalings van subregulasie (4) uitvoering gegee kan word.

(2) Die kennisgewing aan die ouers moet—

(a) die datum, tyd en lokaal van die benoemingbekragtigingsvergadering vermeld;

(b) meld dat ouerkandidate die benoemingbekragtigingsvergadering mag bywoon;

(c) die datum, tydsgleuwe en lokaal van die stemming vermeld;

(d) ouers daaraan herinner om 'n vorm van identifikasie saam te bring sodat hulle toegelaat kan word om te stem;

- (e) die datum, tyd en lokaal van 'n opvolgstemming vermeld, wat minstens sewe dae en hoogstens 11 dae na die eerste stemming gehou moet word indien daar tydens die eerste stemming nie 'n kworum soos beoog in regulasie 19(2) verkry is nie;
- (f) ouers inlig dat hulle beswaar teen enige benoeming skriftelik by die skoolkiesbeampte kan aanteken teen 16:00 op die dag voor die verkiesing; en
- (g) ouers aanmoedig om ag te slaan op die volgende faktore wanneer ouerkandidate genomineer en verkies word:
 - (i) die beginsel van billikheid;
 - (ii) die behoefte om werk te maak van die onregte van die verlede; en
 - (iii) die behoefte aan verteenwoordiging.

(3) Die identifikasie in subregulasie (2)(d) beoog, is 'n Suid-Afrikaanse identiteitskaart of groen staaftkode-identiteitsdokument of 'n tydelike identiteitsdokument deur die Departement van Binnelandse Sake uitgereik, of 'n permit in die geval van 'n buitelandse, ingevolge die "Immigration Act, 2002" (Wet 13 van 2002), uitgereik: Met dien verstande dat indien sodanige identifikasie nie beskikbaar is nie, 'n alternatiewe vorm van identifikasie deur 'n lid van die skoolkiesspan aanvaar kan word.

(4) Die prinsipaal moet minstens 21 dae voor die datum van die verkiesing vir ouerlede—

- (a) toesien dat alle opvoeders afskrifte van die kennisgewing en benoemingsvorm vir elke leerder van die betrokke skool gee met die mondelinge opdrag om dit aan sy of haar ouers te gee;
- (b) toesien dat afskrifte van die kennisgewing en benoemingsvorm per pos aan die ouers van elke leerder by die skool gestuur word indien hy of sy dit dienstig ag;
- (c) 'n kombinasie van die twee kennisgewingsmetodes in paragraaf (a) en (b) beoog, gebruik; of
- (d) enige ander metode gebruik om die ouers van elke leerder van die skool in kennis te stel van die benoemingbekragtigingsvergadering en verkiesing van ouerlede, solank die metode van kennisgewing geen lede van die skoolgemeenskap benadeel of hul deelname aan die verkiesingsproses belemmer nie.

Benoemingsproses in handmatige verkiesing

18. (1) Om 'n ouerkandidaat in 'n handmatige verkiesing te benoem, moet die ouer van 'n leerling aan die skool hoogstens 11 dae voor die verkiesing 'n benoemingsvorm in die vorm van Aanhangsel B, wat na behore deur die voorsteller, sekondant en ouerkandidaat ingevul is, by die skoolkiesbeampte indien.

(2) 'n Benoeming in subregulasie (1) beoog, moet deur 'n ander ouer gesekondeer word.

(3) 'n Ouerkandidaat mag nie homself of haarself benoem nie.

(4) Ten tyde van die benoemingbekragtigingsvergadering moet die skoolkiesspan die benoemings oorweeg en die benoeming van enige ouerkandidaat verwerp wat—

- (a) nie ooreenkomstig subregulasie (1) benoem is nie;
- (b) onbevoeg is soos in regulasie 3 beoog; of
- (c) homself of haarself benoem het,

en daarna moet die skoolkiesbeampte 'n benoemingslys opstel en die prinsipaal en ouers oor die name van die ouerkandidate wie se benoeming aanvaar is, inlig.

(5) Die prinsipaal moet minstens twee dae vóór die datum van die verkiesing van ouerlede—

- (a) verseker dat die opvoeders afskrifte van die benoemingslys beoog in subregulasie (4) aan elke leerder van die betrokke skool oorhandig met 'n mondelinge instruksie om dit aan sy of haar ouer te oorhandig; of

- (b) enige ander metode gebruik om die ouers van elke leerder by die skool kennis te gee van daardie benoemingslys, mits die kennisgewingsmetode nie enige ouers benadeel en hul deelname aan die verkiesingsproses belemmer nie.

(6) As die totale getal ouerkandidate wie se benoemings aanvaar is soos beoog in subregulasie (4) minder is as die getal lede wat ingevolge regulasie 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) of (6)(a) vereis word ten opsigte van die betrokke beheerliggaam moet die skoolkiesbeampte binne twee dae ná die benoemingbekragtigingsvergadering—

- (a) die prinsipaal skriftelik hieroor inlig;
- (b) die ouers inlig en versoek dat addisionele ouerkandidate genomineer word hoogstens vier dae na die datum van die benoemingbekragtigingsvergadering; en
- (c) 'n tweede benoemingbekragtigingsvergadering belê wat hoogstens vyf dae na die datum van die eerste benoemingsbekragtigingsvergadering.

(7) In die omstandighede beoog in subregulasie (6)(c)—

- (a) as die totale getal ouerkandidate wie se benoemings aanvaar is, ingeslote die benoemings wat ingevolge subregulasie (4) aanvaar is, meer is as die getal lede wat ingevolge regulasie 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) of (6)(a) ten opsigte van die betrokke beheerliggaam vereis word, moet—
 - (i) die skoolkiesbeampte minstens vyf dae voor die verkiesing die prinsipaal en ouers inlig oor die name van die ouers wie se benoemings aanvaar is; en
 - (ii) moet 'n stemming ingevolge regulasie 19 gehou word;
- (b) as die totale getal ouerkandidate wie se benoemings aanvaar is, ingeslote die benoemings wat ingevolge subregulasie (4) aanvaar is, gelyk is aan die getal lede wat ingevolge regulasie 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) of (6)(a) ten opsigte van die betrokke beheerliggaam vereis word, moet die proses beoog in subregulasie (9) gevolg word; of
- (c) as die totale getal ouerkandidate wie se benoemings aanvaar is, ingeslote die benoemings wat ingevolge subregulasie (4) aanvaar is, minder is as die getal lede wat ingevolge regulasie 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) of (6)(a) ten opsigte van die betrokke beheerliggaam vereis word, moet die skoolkiesbeampte binne twee dae ná die tweede benoemingbekragtigingsvergadering—
 - (i) die prinsipaal skriftelik hieroor inlig;
 - (ii) die ouers inlig en versoek dat addisionele ouerkandidate genomineer word hoogstens ses dae ná die datum van die tweede benoemingbekragtigingsvergadering beoog in subregulasie (6)(c); en
 - (iii) 'n derde benoemingbekragtigingsvergadering belê wat hoogstens sewe dae ná die tweede benoemingbekragtigingsvergadering beoog in subregulasie (6)(c) gehou moet word.

(8) In die omstandighede beoog in subregulasie (7)(c)(iii)—

- (a) as die totale getal ouerkandidate wie se benoemings aanvaar, ingeslote die benoemings wat ingevolge subregulasies (4) en (7) aanvaar is meer is as die getal lede wat ingevolge regulasie 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) of (6)(a) vereis word ten opsigte van die betrokke beheerliggaam moet die proses beoog in (7)(a) gevolg word;
- (b) as die totale getal ouerkandidate wie se benoemings aanvaar, ingeslote die benoemings wat ingevolge subregulasies (4) en (7) aanvaar is gelyk is aan die getal lede wat ingevolge regulasie 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) of (6)(a) vereis word ten opsigte van die betrokke beheerliggaam moet die proses beoog in subregulasie (9) gevolg word; of;

(c) as die totale getal ouerkandidate wie se benoemings aanvaar, ingeslote die benoemings wat ingevolge subregulasies (4) en (7) aanvaar is minder is as die getal lede wat ingevolge regulasie 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) of (6)(a) vereis word ten opsigte van die betrokke beheerliggaam moet die proses beoog in regulasie 16(1) gevolg word.

(9) As die totale getal ouerkandidate wie se benoemings aanvaar is soos beoog in subregulasie (4) gelyk is aan die getal lede wat ingevolge regulasie 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) of (6)(a) ten opsigte van die betrokke beheerliggaam bepaal is, moet die skoolkiesbeampte elke aanvaarde ouerkandidaat as 'n na behore verkose lid van die beheerliggaam verklaar.

(10) As die totale getal ouerkandidate wie se benoemings aanvaar is soos beoog in subregulasie (4) meer is as die getal lede wat ingevolge regulasie 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) of (6)(a) ten opsigte van die betrokke beheerliggaam bepaal is, word 'n stemming ooreenkomstig regulasie 19 gehou.

Stemming by verkiesing van ouerlede in handmatige stemming

19. (1) Die stemming in regulasie 18(7)(a)(ii), (8)(a) of (10) beoog, word gehou op die datum, tyd en plek wat ooreenkomstig die benoemings- en verkiesingsproses bepaal word.

(2) 'n Kworum van ouers—

(a) bestaan uit 10 persent van die totale getal ouers op die kiesersrol wat gestem het; en

(b) moet deur die skoolkiesbeampte aan die einde van die stemming bepaal word.

(3) Die skoolkiesbeampte moet aan elke ouer wat stemgeregtig is en 'n stem wil uitbring, 'n goedgekeurde stembrief uitryk waarop die skoolstempel verskyn.

(4) 'n Ouer moet sy of haar stem op die stembrief beoog in subregulasie (3) uitbring: Met dien verstande dat indien 'n ouer weens ongeletterdheid, blindheid of 'n ander liggaamsgebrek nie in staat is om sy of haar stem uit te bring nie, die skoolkiesbeampte, op versoek van daardie ouer en in die teenwoordigheid van 'n getuie van die ouer se keuse, die stem van die ouer op die ouerkandidaat of ouerkandidate deur die betrokke ouer aangedui, uitbring.

(5) Die skoolkiesbeampte moet 'n stembrief verwerp—

(a) waarop die skoolstempel in subregulasie (3) beoog, nie verskyn nie;

(b) waarop meer stemme uitgebring is as die getal lede wat ooreenkomstig regulasie 2 verkies moet word; of

(c) wat so ingevul is dat dit volgens die oordeel van die skoolkiesbeampte onduidelik is op watter ouerkandidaat of ouerkandidate 'n stem uitgebring is.

(6) Nadat die skoolkiesbeampte enige bedorwe stembriewe verwerp het soos beoog in subregulasie (5), moet hy of sy—

(a) in die teenwoordigheid van elke ouerkandidaat wat teenwoordig wil wees, verseker dat die stemme wat op elke ouerkandidaat uitgebring is, deur die skoolkiesspan getel word; en

(b) die getal ouers wat ingevolge regulasie 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) of (6)(a) ten opsigte van die betrokke beheerliggaam bepaal is, op wie die meeste stemme uitgebring is, tot behoorlik verkose lede van die beheerliggaam verklaar en die getal stemme wat op elke ouerkandidaat uitgebring is, vermeld.

(7) Indien die getal stemme wat op twee of meer ouerkandidate uitgebring is, gelyk is en dit die uitslag van die stemming beïnvloed, moet die skoolkiesbeampte, in die teenwoordigheid van elke ouerkandidaat wat teenwoordig wil wees, lootjies trek om te bepaal watter van die ouers suksesvol verkies is.

(8) As 'n kworum soos beoog in subregulasie (2)(a) nie by die stemming behaal is nie—

(a) moet die skoolkiesbeampte—

- (i) die prinsipaal en die ouers inlig; en
- (ii) die ouers kennis gee van die datum van die opvolgstemming soos beoog in regulasie 17(2)(e) waar geen kworum nodig is nie.

(9) Geen volmagstemme is by beheerliggaamverkiesings aanvaarbaar nie.

Rol van skool in besluit op e-verkiesing

20. Wanneer daar op e-verkiesing as 'n wyse van verkiesing besluit word, moet die prinsipaal—

- (a) by die distriksdirekteur aansoek doen om goedkeuring van hierdie wyse van verkiesing soos beoog in regulasie 9(2)(b);
- (b) ouers kennis gee van die aansoek;
- (c) vóór die verkiesing begeleiding aan die ouers bied by wyse van 'n handleiding oor hoe om die e-verkiesingmetode te gebruik;
- (d) verseker dat 'n persoon met deeglike kennis van die werking van 'n e-verkiesing beskikbaar is om tegniese ondersteuning voor en na die dag van die verkiesing te verskaf;
- (e) minstens een e-stemlokaal by die skool opstel vir die duur van die verkiesing ten einde voorsiening te maak vir diegene wat by die skool wil stem;
- (f) verseker dat 'n kragopwekker beskikbaar is ingeval van 'n kragonderbreking;
- (g) personeellede toewys en verskaf wat beskikbaar sal wees om die skoolkiesspan van hulp te wees vir die duur van die benoemings-, stemming- en telproses; en
- (h) verseker dat ouers minstens vyf dae vóór die verkiesing registreer om te stem by wyse van 'n verskeidenheid sekuriteitsvrae.

Benoemingsproses vir e-verkiesing

21. (1) Die benoemingsproses beoog in regulasie 18 geld, met die nodige aanpassings, sodat die benoemingsproses vir 'n e-verkiesing elektronies aanlyn onderneem kan word.

(2) Die stelsel moet geprogrammeer word om—

- (a) 'n ouer van aanmelddetail met 'n unieke eenmalige persoonlike identifikasienommer te voorsien sodat hy of sy 'n ouerkandidaat kan nomineer;
- (b) die identifikasie van die ouer te verifieer wanneer hy of sy aanmeld by wyse van die persoonlike identifikasienommer beoog in paragraaf (a) gegrond op die kieserslys vir ouers; en
- (c) 'n aanlyn benoemingsvorm tot die ouer se beskikking stel sodat hy of sy 'n ouerkandidaat kan nomineer.

(3) 'n Ouer moet afmeld nadat benoemings gemaak is.

(4) Die personeellede beoog in regulasie 20(g) moet ouers wanneer nodig help om dokumente op te laai.

Stemming tydens e-verkiesing

22. (1) Die stelsel moet geprogrammeer word om—
- (a) 'n ouer van aanmeldetail met 'n unieke eenmalige persoonlike identifikasienommer te voorsien sodat hy of sy 'n stem in die stemmery kan uitbring;
 - (b) die identifikasie van die ouer te verifieer wanneer hy of sy aanmeld by wyse van die persoonlike identifikasienommer beoog in paragraaf (a) gegrond op die kieserslys vir ouers; en
 - (c) 'n aanlyn stembrief tot die ouer se beskikking stel sodat hy of sy vir die verlangde getal ouerkandidate kan stem.
- (2) 'n Ouer moet afmeld nadat hy of sy gestem het.

Tel van stemme tydens e-verkiesing

23. (1) Die stelsel moet geprogrammeer word sodat dit die resultate kan bereken en beskikbaar stel sodra die verkiesingstyd verstryk het.
- (2) Die skoolkiesbeampte moet die resultate van die stemming beoog in regulasie 22 verifieer.
- (3) As die getal stemme wat vir twee of meer ouerkandidate aangeteken is gelyk is en dit 'n impak op die uitslag van die stemming het, moet die skoolkiesbeampte, in die teenwoordigheid van elke ouerkandidaat wat teenwoordig wil wees, lootjies trek om te bepaal wie van die ouers suksesvol verkies is.

Benoemings- en verkiesingsvergadering van opvoederlede

24. (1) Die skoolkiesbeampte moet in 'n kennisgewing in die vorm van Aanhangsel C 'n datum, tyd en plek vir 'n vergadering vir die benoeming en verkiesing van opvoederlede van die beheerliggaam aandui, wat minstens 11 dae voor die verkiesing van ouerlede gehou moet word.
- (2) Om 'n opvoederkandidaat te benoem, moet 'n opvoeder op die diensstaat van dieselfde skool—
- (a) 'n benoemingsvorm in die vorm van Aanhangsel D, wat na behore deur die voorsteller, sekondant en opvoederkandidaat ingevul is, hoogstens sewe dae voor die datum van die benoemingbekragtigingsvergadering en verkiesing by die skoolkiesbeampte indien; of
 - (b) 'n opvoeder as 'n lid van die beheerliggaam voorstel tydens die benoemings- en verkiesingsvergadering.
- (3) 'n Benoeming in subregulasie (2)(b) beoog, moet deur 'n ander opvoeder gesekondeer word en 'n benoemingsvorm in die vorm van Aanhangsel D moet na behore deur die voorsteller, die sekondant en, indien teenwoordig, die opvoederkandidaat ingevul word en moet binne die tyd in subregulasie (4) beoog, by die skoolkiesbeampte ingedien word.
- (4) Indien 'n kworum soos in regulasie 25(2) bedoel, teenwoordig is, moet die skoolkiesbeampte die tyd bepaal wat tydens die benoemings- en verkiesingsvergadering vir die benoeming van opvoederkandidate toegelaat word, en hy of sy moet die vergadering daarvan in kennis stel.
- (5) 'n Opvoederkandidaat mag nie homself of haarself benoem nie.
- (6) Na die verstryking van die tyd in subregulasie (4) beoog, oorweeg die skoolkiesbeampte die benoemings en verwerp die benoeming van enige opvoederkandidaat wat—
- (a) nie ooreenkomstig subregulasie (2)(a) of (3) benoem is nie;
 - (b) onbevoeg is soos in regulasie 3 beoog;
 - (c) in die geval van 'n benoeming beoog in subregulasie (2)(b), nie die benoemingsvorm ingevul het nie, tensy skriftelike bewys tot bevrediging van die skoolkiesbeampte voor die verstryking

van die tyd in subregulasie (4) beoog, voorgelê word dat die opvoederkandidaat bereid sal wees om as lid van die beheerliggaam te dien; of

(d) homself of haarself benoem het,

en daarna maak die skoolkiesbeampte die name van die opvoederkandidate wie se benoemings aanvaar is, bekend.

(7) As die totale getal opvoederkandidate wie se benoemings aanvaar is soos in subregulasie (6) beoog—

(a) minder is as die getal lede wat ingevolge regulasie 2(1)(b), (2)(b), (5)(c) of (6)(b) bepaal is ten opsigte van die betrokke beheerliggaam, word 'n nuwe vergadering waar bykomende opvoederkandidate benoem moet word, belê welke vergadering binne sewe dae vanaf die eerste vergadering ooreenkomstig die prosedures soos in hierdie regulasies uiteengesit gehou moet word;

(b) gelyk is aan die getal lede wat ingevolge regulasie 2(1)(b), (2)(b), (5)(c) of (6)(b) ten opsigte van die betrokke beheerliggaam bepaal is, verklaar die skoolkiesbeampte elke aanvaarde opvoederkandidaat tot 'n na behore verkose lid van die beheerliggaam; of

(c) meer is as die getal lede wat ingevolge regulasie 2(1)(b), (2)(b), (5)(c) of (6)(b) ten opsigte van die betrokke beheerliggaam bepaal is, word 'n stemming ooreenkomstig regulasie 25 gehou.

(8) Indien daar tien of minder opvoeders op die diensstaat van 'n skool is, word die prosedure vir die benoeming van opvoederlede nie gevolg nie maar word die prosedure vir die stemming beoog in regulasie 25 gevolg.

Stemming by verkiesing van opvoederlede

25. (1) Die skoolkiesbeampte stel 'n kennisgewing van die benoemings- en verkiesingsvergadering op en besorg minstens sewe dae voor die vergadering 'n afskrif van die kennisgewing aan elke opvoeder op die diensstaat van die skool.

(2) 'n Kworum tydens die vergadering bestaan uit die aanwesigheid van een meer as die helfte van die totale getal opvoeders op die diensstaat van die skool.

(3) Die skoolkiesbeampte reik aan elke opvoeder wat sy of haar stem wil uitbring, 'n goedgekeurde stembrief uit waarop die skoolstempel verskyn.

(4) 'n Opvoeder in subregulasie (1) beoog, bring sy of haar stem uit op die stembrief deur die name van hoogstens twee opvoederkandidate daarop te skryf.

(5) Die skoolkiesbeampte moet 'n stembrief verwerp—

(a) waarop die skoolstempel beoog in subregulasie (3) nie verskyn nie;

(b) waarop die name van meer as twee opvoederkandidate verskyn; of

(c) wat so ingevul is dat dit volgens die oordeel van die skoolkiesbeampte onduidelik is op watter opvoederkandidaat of opvoederkandidate 'n stem uitgebring is.

(6) Die twee opvoederkandidate op wie die meeste stemme uitgebring is, word deur die skoolkiesbeampte as na behore verkose verklaar.

(7) Indien geen opvoederkandidaat 'n meerderheid van die stemme behaal nie, word die kandidaat wat die laagste getal stemme ontvang het, uitgeskakel en word nog 'n stemming oor die oorblywende kandidate ooreenkomstig hierdie regulasies gehou.

(8) Die prosedure beoog in subregulasie (7) moet herhaal word totdat daar twee opvoederkandidate is wat deur die skoolkiesbeampte as na behore verkose verklaar word.

(9) By die toepassing van subregulasie (7), indien twee of meer opvoederkandidate elk die laagste getal stemme het, moet daar afsonderlik gestem word oor hierdie kandidate en dit moet herhaal word so dikwels as wat nodig is om te bepaal watter kandidaat uitgeskakel moet word.

Benoeming en verkiesing van nie-opvoederlid

26. Die prosedure vir die benoeming en verkiesing van opvoederlede is met die nodige veranderinge van toepassing by die benoeming en verkiesing van 'n nie-opvoederlid.

Benoeming en verkiesing van leerderlede

27. Die twee leerderlede beoog in regulasie 2(1)(d) en (6)(d) word deur die verteenwoordigende raad van leerders uit eie geledere gekies soos beoog in die Bepaling van die Werksaamhede en Prosedures vir die Instelling en Verkiesing van Verteenwoordigende Rade van Leerders by Openbare Skole, neergelê deur die Provinsiale Minister onder Provinsiale Kennisgewing 272/2014 in *Provinsiale Koerant* 7317, van 13 Oktober 2014.

Besluite van skoolkiesbeampte

28. (1) Die skoolkiesbeampte beslis en skik alle aangeleenthede rakende die benoeming van kandidate en die verkiesing van lede.

(2) Behoudens regulasie 29(1) moet alle geskille oor die benoemingbekragtigingsvergadering en verkiesingsproses by die skoolkiesbeampte aangemeld word.

(3) Die skoolkiesbeampte moet poog om alle geskille te besleg ten einde verkiesings onbetwis te verklaar.

(4) 'n Besluit van die skoolkiesbeampte tydens die benoemings- en verkiesingsproses is finaal.

(5) Die skoolkiesbeampte moet ná die verkiesing oor 'n beswaar teen enige benoeming beoog in regulasie 17(2)(f) beslis en dit bylê.

(6) Indien daar 'n geskil is wat die skoolkiesbeampte nie kan besleg nie, moet die benoeming en verkiesing voortgaan.

Besluite van distrikskiesbeampte

29. (1) Enige persoon wat 'n beswaar teen 'n besluit van 'n skoolkiesbeampte wil aanteken, moet die beswaar binne sewe dae na die verkiesing van lede in die betrokke kategorie skriftelik by die betrokke distrikskiesbeampte aanteken.

(2) Enige persoon kan, binne sewe dae na die verkiesing van lede in die betrokke kategorie, 'n onopgeloste geskil beoog in regulasie 28(6) by die distrikskiesbeampte aanteken.

(3) Die distrikskiesbeampte moet die beswaar beoog in subregulasie (1) of die verwysing beoog in subregulasie (2) oorweeg en binne sewe dae na ontvangs van die beswaar of verwysing skriftelik reageer.

(4) Enige persoon wat bewus word van 'n beweerde onreëlmatigheid in die verkiesingsproses ná die verkiesing moet die beweerde onreëlmatigheid binne sewe dae ná die afkondiging van die lede van die beheerliggaam na die distrikskiesbeampte verwys.

(5) Enige persoon wat nie met 'n besluit van die distrikskiesbeampte tevrede is nie, kan binne 21 dae na ontvangs van die besluit van die distrikskiesbeampte by die Provinsiale Minister appèl aanteken.

(6) Die Provinsiale Minister moet die appèl oorweeg en die aangeleentheid skriftelik beslis binne 21 dae na ontvangs van die appèl.

Prosedure na verkiesing van beheerliggaam

30. (1) Ná die verkiesing van 'n beheerliggaam moet die skoolkiesbeampte—

- (a) twee afskrifte maak van alle dokumente wat by die benoeming en verkiesing van die lede gebruik is, met inbegrip van alle ingevulde stembriewe wat in die verkiesing gebruik is en alle benoemingsvorme wat ontvang is, en—
 - (i) een afskrif aan die prinsipaal oorhandig; en
 - (ii) een afskrif behou;
- (b) die oorspronklike dokumente beoog in paragraaf (a) in koeverte plaas, verseël en hulle aan die distrikskiesbeampte oorhandig wat hulle in veilige bewaring moet hou vir 'n tydperk van minstens drie jaar na die datum van die verkiesing van die beheerliggaam;
- (c) indien daarvan oortuig, die verkiesing as vry en billik verklaar;
- (d) elke verkose lid skriftelik in kennis stel van sy of haar verkiesing; en
- (e) die prinsipaal en die distrikskiesbeampte binne drie dae na die datum van die verkiesing skriftelik in kennis stel van die name en adresse van die persone wat tot lede verkies is.

(2) Die uittredende beheerliggaam verval wanneer die skoolkiesbeampte die nuutverkose ouerlede afkondig en die verkiesing as vry en billik verklaar.

Eerste vergadering van beheerliggaam

31. (1) Die eerste vergadering van die nuutverkose beheerliggaam moet—

- (a) deur die prinsipaal belê word binne vyf dae nadat hy of sy die kennisgewing beoog in regulasie 30(1)(e) ontvang het;
- (b) binne tien dae ná die verkiesing gehou word;
- (c) onder voorsitterskap van die prinsipaal geskied;
- (d) die beheerliggaam se ampsdraers verkies; en
- (e) die ondertekenaars van finansiële aangeleenthede bepaal.

(2) Die ondertekenaars beoog in subregulasie (1)(e) moet binne sewe dae ná die vergadering beoog in subregulasie (1) tekenregte gegun word.

(3) Die prinsipaal moet onder sy of haar voorsitterskap 'n vergadering met die ampsdraers van die uitgaande beheerliggaam en die ampsdraers van die nuutverkose beheerliggaam belê wat binne sewe dae vanaf die vergadering beoog in subregulasie (1) gehou moet word sodat die oorhandigingsproses kan plaasvind.

(4) Op die eerste vergadering van die beheerliggaam soos beoog in subregulasie (1) moet die ligaam verkies uit sy stemgeregtigde geledere ampsdraers wat minstens 'n voorsitter, ondervoorsitter, 'n tesourier en 'n sekretaris insluit.

(5) Geen lid mag meer as een amp van die beheerliggaam gelyktydig beklee nie, tensy die beheerliggaam uit minder as vyf lede bestaan.

(6) In die omstandighede in regulasie 2(1), (2), (3), (4) en (5) beoog, mag net 'n ouerlid van 'n beheerliggaam met stemreg as voorsitter of ondervoorsitter van die beheerliggaam dien.

(7) Behoudens subregulasie (6) kan enige lid van die beheerliggaam met stemreg, uitgesonder die prinsipaal, as 'n ampsdraer dien.

(8) Behoudens subregulasie (9) beklee die ampsdraers hul ampte vir 'n termyn van 12 maande vanaf hul verkiesing.

(9) 'n Ampsdraer van 'n beheerliggaam kan herkies word as 'n ampsdraer na verstryking van sy of haar ampstermyn, met dien verstande dat hy of sy steeds kwalifiseer om 'n lid van die beheerliggaam te wees.

(10) Waar die amp van 'n ampsdraer om enige rede vakant raak, moet die beheerliggaam op die eerste vergadering nadat die vakature ontstaan het, een van sy lede verkies om die vakature vir die onverstreke ampstermyn van sy of haar voorganger te vul.

(11) Die prinsipaal presideer by 'n verkiesingsvergadering beoog in subregulasies (4) en (10).

(12) Die prinsipaal moet ná 'n vergadering waarop enige ampsdraer ooreenkomstig hierdie regulasie verkies is, die Departementshoof deur middel van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement se aanlyn bestuursinligtingstelsel in kennis stel van die datum van die vergadering en van die naam en adres van die persoon wat verkies is en die amp waartoe hy of sy verkies is.

(13) Behoudens regulasies 7 en 30(2), by verstryking van sy of haar ampstermyn moet 'n uittredende ampsdraer sy of haar werksaamhede verrig totdat die nuwe ampsdraer wat hom of haar sal vervang, plaasgevind het, met dien verstande dat die nuwe ampsdraer kwalifiseer om 'n lid van die beheerliggaam te wees.

Komitees

32. (1) Die beheerliggaam —

(a) moet die volgende daarstel—

- (i) 'n finanskomitee;
- (ii) 'n beskikkingskomitee;
- (iii) 'n veiligheids-, sekuriteit- en sakekontinuïteitskomitee; en
- (iv) 'n instandhoudingskomitee; en

(b) mag soveel ander komitees as wat nodig mag wees daarstel.

(2) Behoudens subregulasie (3) kan 'n stemgeregtigde lid as voorsitter van 'n komitee van die beheerliggaam dien.

(3) Die tesourier, en as dit nie moontlik is nie, die ondervoorsitter moet as voorsitter van die finanskomitee fungeer en toesig hou oor enige delegasie van die beheerliggaam wat met finansiële aangeleenthede te make het.

Vergaderings van beheerliggaam

33. (1) Die beheerliggaam moet minstens een keer per skooltermyn vergader.

(2) Die voorsitter van 'n beheerliggaam bepaal ná oorlegpleging met die prinsipaal die datum, tyd en lokaal van 'n vergadering van die beheerliggaam soos beoog in subregulasie (1) en die sekretaris van die beheerliggaam stel elke lid minstens 14 dae voor sodanige vergadering skriftelik daarvan in kennis en stuur 'n sakelys vir daardie vergadering aan.

(3) As die voorsitter van die beheerliggaam van mening is dat 'n aangeleentheid dringende aandag tydens 'n spesiale vergadering vereis, moet die sekretaris van die beheerliggaam vir elke lid minstens 24 uur kennis van die spesiale vergadering gee.

(4) Nie meer as drie aangeleenthede mag ten tyde van 'n spesiale vergadering soos beoog in subregulasie (3) bespreek word nie.

(5) Enigiemand kan op uitnodiging van die beheerliggaam by 'n vergadering van die liggaam teenwoordig wees en aan die bespreking deelneem, maar het nie stemreg nie en verlaat die vergadering wanneer die beheerliggaam 'n besluit neem.

(6) 'n Beheerliggaam kan vereis dat enige opvoeder of nie-opvoeder van die betrokke skool 'n vergadering van die liggaam moet bywoon in verband met enige aangeleentheid wat op die werksaamhede van die beheerliggaam betrekking het.

(7) 'n Kworum vir enige vergadering van die beheerliggaam kom neer op een meer as die helfte van alle stemgeregtigde lede van die beheerliggaam.

(8) Behoudens artikel 22 van die Wet en hierdie regulasies bepaal 'n beheerliggaam sy eie reëls betreffende sy vergaderings en die prosedures op daardie vergaderings.

(9) 'n Lid van 'n beheerliggaam wat 'n leerder is, mag nie 'n stem uitbring oor enige besluit wat laste op die skool of derde partye oplê nie.

(10) Leerderlede van die beheerliggaam moet vir die duur van die beheerliggaam se vergaderings teenwoordig wees.

(11) Die beheerliggaam moet onderskeidelik met ouers, opvoeders, nie-opvoeders en leerders minstens een keer per jaar vergader.

(12) Geen volmagstemme word by vergaderings van beheerliggame aanvaar nie.

(13) 'n Kworum is, na gelang van die geval, 'n voorvereiste alvorens 'n geldige vergadering van die beheerliggaam 'n aanvang kan neem of voortgesit kan word.

Notule van verrigtinge van vergaderings

34. (1) Die sekretaris van 'n beheerliggaam moet notule hou van die verrigtinge van elke vergadering van die beheerliggaam en verskaf minstens 14 dae voor die volgende vergadering aan elke lid van die beheerliggaam 'n afskrif van die notule.

(2) Die sekretaris van die beheerliggaam moet die prinsipaal van 'n afskrif van die notules voorsien en die prinsipaal moet die notules en ander dokumente van die beheerliggaam op lêer hou.

(3) Op redelike versoek en vir 'n spesifieke doel moet die sekretaris van 'n beheerliggaam die Departementshoof of enige persoon wat na behore deur die Departementshoof aangewys is, van 'n afskrif van die notule voorsien.

(4) Die sekretaris van 'n beheerliggaam moet voorsien, op versoek, 'n ouer van 'n leerder by die skool, 'n opvoeder of 'n nie-opvoeder by die skool van 'n afskrif van die dele van die notule wat betrekking het op die beskerming van sy of haar regte of belange, of die regte of belange van sy of haar kind.

(5) In die omstandighede beoog in subregulasie (4) moet daar geen skending van regte van enige ander persone of verbreking van vertroulikheid wees waar sodanige verbreking nie in die beste belang van die skool of lid van die beheerliggaam, personeellid, ouer of leerder by die skool is nie.

(6) Die notule van 'n vergadering van 'n beheerliggaam of 'n komitee daarvan word op die eersvolgende vergadering van die beheerliggaam of 'n komitee daarvan, na gelang van die geval, vir goedkeuring en ondertekening voorgelê.

(7) By die ontbinding van 'n beheerliggaam of die verstryking van sy ampstermyn word alle notules en ander dokumente van die beheerliggaam en enige komitee daarvan aan die prinsipaal van die skool oorhandig.

(8) By die sluiting van 'n skool moet die prinsipaal alle notules en ander dokumente van die beheerliggaam of enige komitee daarvan aan die tersaaklike distriksdirekteur vir veilige bewaring oorhandig.

(9) Die beheerliggaam moet ten minste een keer per jaar 'n verslag van sy aktiwiteite aan ouers, opvoeders, nie-opvoeders en leerders by die skool voorlê.

Oorgangsbepalings

35. 'n Beheerliggaam by 'n openbare skool wat by die inwerkingtreding van hierdie regulasies geldig saamgestel was ingevolge die Bepaling van die Prosedures vir die Instelling en Verkiesing van Beheerliggame by Openbare Skole, 2017, gepubliseer onder Provinsiale Kennisgewing 156/2017 in *Provinsiale Koerant* 7810 van 17 Augustus 2017, word geag saamgestel te wees ingevolge hierdie regulasies.

Herroeping

36. Die Bepaling van die Prosedures vir die Instelling en Verkiesing van Beheerliggame by Openbare Skole, 2017, gepubliseer onder Provinsiale Kennisgewing 156/2017 in *Provinsiale Koerant* 7810 van 17 Augustus 2017, word herroep.

Kort titel

37. Hierdie regulasies heet die Regulasies vir Prosedures vir die Instelling en Verkiesing van Beheerliggame by Openbare Skole, 2021.

AANHANGSEL A

Kennisgewing van Benoemingbekragtigingsvergadering en Verkiesing

Verkiesing van Ouers van Leerders tot die Beheerliggaam

(Regulasies 18, 19, 21 en 22 van die Regulasies vir Prosedures vir die Instelling en Verkiesing van Beheerliggame by Openbare Skole, 2021)

NAAM VAN SKOOL: _____ EMIS-NOMMER: _____

Kennis geskied hiermee dat:

1. 'n ouer, wie se naam op die kieserslys van die voormelde skool verskyn, van 'n leerder wat die voormelde skool bywoon, 'n ander ouer, wie se naam op die kieserslys van die voormelde skool verskyn, van 'n leerder wat die voormelde skool bywoon, kan nomineer of die benoeming van enige ouer, wie se naam op die kieserslys van die voormelde skool verskyn, van 'n leerder wat die voormelde skool bywoon, kan sekondeer deur die benoeming teen nie later nie as _____ (datum) by die skool te besorg.
2. verskeie benoemingbekragtigingsvergaderings, wat deur ouerkandidate bygewoon mag word, kan gehou word op:
 - (a) _____ (datum) by _____
(plek) _____ (tyd)
 - (b) _____ (datum) by _____
(plek) _____ (tyd)
 - (c) _____ (datum) by _____
(plek) _____ (tyd)

om die volgende sake af te handel:

- (i) alle benoemings te oorweeg;
- (ii) alle benoemings wat nie verkiesbaar is nie, te verwerp; en
- (iii) 'n lys van ouerkandidate op te stel wat as genomineerdes verkiesbaar is.
3. Die kieserslys van ouers, wat gegrond is op die skool se toelatingsregister, sal by die skool ter insae lê vanaf _____ (datum) _____ (tyd), en 'n ouer het die reg om tot _____ (datum) _____ (tyd) 'n geskil by die skoolprinsipaal aanhangig te maak. Die prinsipaal sal alle geskille vóór die bekendmaking van die kieserslys teen _____ (datum) oorweeg. Geen name sal na _____ (datum) bygevoeg word nie.
4. Enige persoon kan 'n beswaar teen enige benoeming skriftelik by die skoolkiesbeampte _____ (naam en van) aanteken teen 16:00 op _____ (datum).

5. Verkiegings sal gehou word op _____ (datum), by _____ (plek), en die stemlokale sal om _____ (tyd) open en om _____ (tyd) sluit en sal vir die volgende tydsgleuwe (in die geval van 'n handmatige verkiesing) oop wees:

Hierdie verkiesing sal gehou word as daar meer kandidate as die getal lede wat verkies moet word egter genomineer word.

6. Opvolgverkiesings kan gehou word op _____ (datum), by _____ (plek), en die lokaal sal om _____ (tyd) open en om _____ (tyd) sluit en sal vir die volgende tydsgleuwe (in die geval van 'n handmatige verkiesing) oop wees:

Hierdie opvolgverkiesing sal gehou word as daar meer kandidate as die getal lede wat verkies moet word egter genomineer word en 'n kworum nie ten tyde van die vorige verkiesing behaal is nie.

7. Tel van stembriewe, nadat 'n kworum behaal is, sal gehou word op _____ (datum), by _____ (plek), kort nadat stemming by die verkiesing gesluit het en genomineerdes kan hierdie sessie bywoon.

8. Tel van stembriewe sal gehou word op _____ (datum), by _____ (plek), kort nadat stemming by die opvolgverkiesing gesluit het en genomineerdes kan hierdie sessie bywoon.

9. U word hiermee daaraan herinner om—

- (a) 'n vorm van identifikasie saam te bring om u toe te laat om te stem. Die vorm van identifikasie moet 'n Suid-Afrikaanse identiteitskaart of groen staafkode-identiteitsdokument of 'n tydelike identiteitsdokument uitgereik deur die Departement van Binnelandse Sake, of 'n permit in die geval van 'n buitelandse uitgereik ingevolge die "Immigration Act, 2002" (Wet 13 van 2002) wees; en
- (b) ag te slaan op die volgende faktore wanneer ouerkandidate genomineer en verkies word:
- (i) die beginsel van billikheid;
 - (ii) die behoefte om werk te maak van die onregte van die verlede; en
 - (iii) die behoefte aan verteenwoordiging.

10. As die getal genomineerde kandidate gelyk is aan die getal lede wat verkies moet word, sal kandidate geag word as verkose lede van die beheerliggaam.
11. As die getal ouerkandidate wat genomineer word minder is as die getal lede wat verkies moet word, sal die skoolkiesbeampte versoek date addisionele ouerkandiddate genomineer word.

DATUM

HANDTEKENING VAN SKOOLKIESBEAMPTE

ADRES:

AANHANGSEL B**BENOEMINGSVORM**

Verkiesing van Ouers van Leerders tot die Beheerliggaam

(Regulasies 18, 19, 21 en 22 van die Regulasies vir Prosedures vir die Instelling en Verkiesing van Beheerliggame by Openbare Skole, 2021)

NAAM VAN SKOOL: _____

VOORSTELLER:

Ek, _____,
(Volle naam)

van _____ (woonadres)

as 'n ouer van 'n leerder van die bogenoemde skool, stel hiermee

(Volle naam van kandidaat)

voor as 'n lid van die beheerliggaam van die bogenoemde skool.

HANDTEKENING VAN VOORSTELLER

SEKONDANT:

Ek, _____,
(Volle naam)

van _____ (woonadres)

as 'n ouer van 'n leerder van die bogenoemde skool, sekondeer hiermee die voorstel dat

(Volle naam van kandidaat)

as 'n lid van die beheerliggaam van die bogenoemde skool benoem word.

HANDTEKENING VAN SEKONDANT

KANDIDAAT:

Ek, _____
(Volle naam)

met PERSAL-/PERSONEELNOMMER _____,

van _____
(Woonadres)

verklaar hiermee dat ek ten volle daarvan bewus is dat —

1. Ek nie as 'n lid van 'n beheerliggaam benoem of aangestel kan word nie of dat my lidmaatskap beëindig sal word indien ek—
 - (a) te eniger tyd deur 'n geregshof skuldig bevind is aan 'n misdryf waarvoor ek 'n opgeskorte vonnis sonder die keuse van 'n boete gekry het of tot gevangenisstraf sonder die keuse van 'n boete gevonnissen is, tensy ek kwyt skelding gekry het of die tydperk van opskorting of gevangenisstraf minstens drie jaar voor die datum van my benoeming of aanstelling as 'n lid van die beheerliggaam verstryk het;
 - (b) verklaar is as ongeskik om met kinders te werk ingevolge die Kinderwet, 2005 (Wet 38 van 2005), of die Wysigingswet op die Strafwet (Seksuele Misdrywe en Verwante Aangeleenthede), 2007 (Wet 32 van 2007);
 - (c) geestesongesteld is en as sodanig verklaar is deur 'n geregshof;
 - (d) 'n ongerehabiliteerde insolvent is;
 - (e) (in die geval van 'n opvoeder wat aangestel is ingevolge die Wet op die Indiensneming van Opvoeders, 1998 (Wet 76 van 1998), uitgesonder die prinsipaal), skuldig bevind is aan wangedrag en—
 - (i) beboet is;
 - (ii) sonder betaling geskors is;
 - (iii) gedemoveer is; of
 - (iv) 'n kombinasie van die strawwe beoog in subparagrafe (i) tot (iii) gekry het,tensy die tydperk van my straf minstens drie jaar voor die datum van my benoeming of aanstelling as 'n lid van die beheerliggaam verstryk het;

- (f) (in die geval van 'n nie-opvoeder wat ingevolge die Staatsdienswet, 1994 (Proklamasie 103 van 1994), of deur die beheerliggaam aangestel is), skuldig bevind is aan wangedrag en—
- (i) sonder betaling geskors is;
 - (ii) gedemoveer is; of
 - (iii) 'n kombinasie van die strawwe beoog in subparagrafe (i) en (ii) gekry het, tensy die tydperk van my straf minstens drie jaar voor die datum van my benoeming of aanstelling as 'n lid van die beheerliggaam verstryk het;
- (g) nie 'n kind het wat as 'n leerder by die betrokke skool ingeskryf is nie en nie 'n versorger is van 'n kind wat as leerder by die skool ingeskryf is nie.
2. Ek verklaar voorts, gegrond op die punte gelys in (1) hierbo, dat ek nie onbevoeg is om benoem te word om op die beheerliggaam van 'n skool onder toesig van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement te dien nie.
3. Ek verklaar voorts dat ek daartoe instem om deur 'n geakkrediteerde keuringsagentskap gekeur te word om voldoening aan punt (1) hierbo te bepaal, indien ek tot die beheerliggaam verkies word en 'n aantyging gegrond op punt (1) teen my gemaak word.
4. Ek verklaar voorts dat, nadat punte (1), (2) en (3) hierbo oorweeg is, ek die bogenoemde benoeming na behore aanvaar.

HANDTEKENING VAN KANDIDAAT

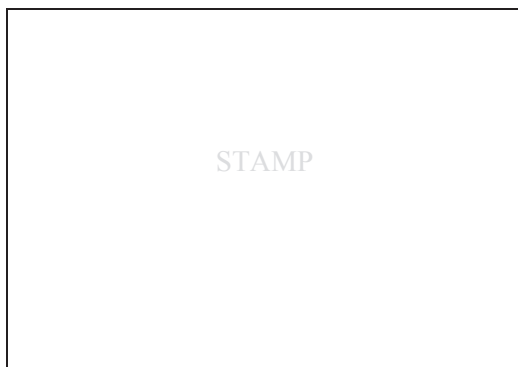
Ek, _____ ,
(Volle naam)

die ondergetekende, verklaar hiermee dat hierdie benoeming aanvaar / verwerp is.
(Skrap wat nie van toepassing nie)

DATUM

HANDTEKENING VAN SKOOLKIESBEAMPTE

Bring asseblief die stempel van die kantoor van die skoolkiesbeampte aan

AANHANGSEL C**Kennisgewing van Benoeming- en Verkiesingsvergadering****Verkiesing van Opvoeders / Nie-opvoeders tot die Beheerliggaam**

(Regulasies 24, 25 en 26 van die Regulasies vir Prosedures vir die Instelling en Verkiesing van Beheerliggame by Openbare Skole, 2021)

NAAM VAN SKOOL: _____ EMIS-NOMMER: _____

Kennisgewing geskied hiermee dat 'n vergadering vir die benoeming en verkiesing van kandidate vir die verkiesing van _____ (opvoeders / nie-opvoeders) as lede van die beheerliggaam vir die bogenoemde skool gehou sal word op _____ (datum) om _____ (tyd) by _____ (plek). Indien 'n kworum nie behaal word nie, sal 'n opvolgvergadering gehou word op _____ (datum) om _____ (tyd).

Daar sal om _____ (tyd) op die dag van die benoeming- en verkiesingsvergadering bepaal word of genoeg opvoeders / nie-opvoeders wat stemgeregtig is teenwoordig is sodat die vergadering kan voortgaan. Opvoeders / nie-opvoeders word derhalwe aangemoedig om die vergadering by te woon.

Daag asseblief voor _____ (tyd) vir die vergadering op.

'n Kandidaat kan by die vergadering benoem word of deur hoogstens sewe dae voor die bogenoemde vergadering 'n benoemingsvorm wat na behore deur 'n voorsteller, 'n sekondant en die kandidaat ingevul is by die skoolkiesbeampte in te dien. Vir hierdie doel sal benoemings by die skool aanvaar word vanaf _____ (datum) tot _____ (tyd) op _____ (datum).

As die getal kandidate wat benoem is gelyk is aan die getal lede wat verkies moet word, sal die kandidate as na behore verkose lede van die beheerliggaam geag word.

As meer kandidate benoem word as die getal lede wat verkies moet word, sal 'n stemming gehou word nadat die benoemings ingedien is.

DATUM

HANDTEKENING VAN SKOOLKIESBEAMPTTE

ADRES:

AANHANGSEL D**BENOEMINGSVORM**

Verkiesing van Opvoeders / Nie-opvoeders tot die Beheerliggaam

(Regulasies 24, 25 en 26 van die Regulasies vir Prosedures vir die Instelling en Verkiesing van Beheerliggame by Openbare Skole, 2021)

NAAM VAN SKOOL: _____

VOORSTELLER:

Ek, _____,
(Volle naam)

van _____ (Woonadres)

as 'n opvoeder / nie-opvoeder van die bogenoemde skool, stel hiermee

(Volle naam van kandidaat)

voor as 'n lid van die beheerliggaam van die bogemelde skool.

HANDTEKENING VAN VOORSTELLER

SEKONDANT:

Ek, _____,
(Volle naam)

van _____ (Woonadres)

as 'n opvoeder / nie-opvoeder van die bogenoemde skool, sekondeer hiermee die voorstel dat

(Volle naam van kandidaat)

as 'n lid van die beheerliggaam van die bogenoemde skool benoem word.

HANDTEKENING VAN SEKONDANT

KANDIDAAT:

Ek, _____
(Volle naam)

met PERSAL-/PERSONEELNOMMER _____,

van _____
(Woonadres)

verklaar hiermee dat ek ten volle daarvan bewus is dat—

1. Ek nie as 'n lid van 'n beheerliggaam benoem of aangestel kan word nie of dat my lidmaatskap beëindig sal word indien ek—
 - (a) te eniger tyd deur 'n geregshof skuldig bevind is aan 'n misdryf waarvoor ek 'n opgeskorte vonnis sonder die keuse van 'n boete gekry het of tot gevangenisstraf sonder die keuse van 'n boete gevonnissen is, tensy ek kwytskelding gekry het of die tydperk van opskorting of gevangenisstraf minstens drie jaar voor die datum van my benoeming of aanstelling as 'n lid van die beheerliggaam verstryk het;
 - (b) verklaar is as ongeskik om met kinders te werk ingevolge die Kinderwet, 2005 (Wet 38 van 2005), of die Wysigingswet op die Strafbereg (Seksuele Misdrywe en Verwante Aangeleenthede), 2007 (Wet 32 van 2007);
 - (c) geestesongesteld is en as sodanig verklaar is deur 'n geregshof;
 - (d) 'n ongerehabiliteerde insolvent is;
 - (e) (in die geval van 'n opvoeder wat aangestel is ingevolge die Wet op die Indiensneming van Opvoeders, 1998 (Wet 76 van 1998), uitgesonder die prinsipaal), skuldig bevind is aan wangedrag en—
 - (i) beboet is;
 - (ii) sonder betaling geskors is;
 - (iii) gedemoveer is; of
 - (iv) 'n kombinasie van die strawwe beoog in subparagrafe (i) tot (iii) gekry het, tensy die tydperk van my straf minstens drie jaar voor die datum van my benoeming of aanstelling as 'n lid van die beheerliggaam verstryk het;
 - (f) (in die geval van 'n nie-opvoeder wat ingevolge die Staatsdienswet, 1994 (Proklamasie 103 van 1994), of deur die beheerliggaam aangestel is), skuldig bevind is aan wangedrag en—
 - (i) sonder betaling geskors is;
 - (ii) gedemoveer is; of
 - (iii) 'n kombinasie van die strawwe beoog in subparagrafe (i) en (ii) gekry het, tensy die tydperk van my straf minstens drie jaar voor die datum van my benoeming of aanstelling as 'n lid van die beheerliggaam verstryk het.

2. Ek verklaar voorts, gegrond op die punte gelys in (1) hierbo, dat ek nie onbevoeg is om benoem te word om op die beheerliggaam van 'n skool onder toesig van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement te dien nie.
3. Ek verklaar voorts dat, nadat punte (1) en (2) hierbo oorweeg is, ek die bogenoemde benoeming na behore aanvaar.

HANDTEKENING VAN KANDIDAAT

OF

(INDIEN VOORGESTEL TEN TYDE VAN BENOEMING- EN VERKIESINGSVERGADERING EN NIE AANWESIG OM DIE BENOEMINGSVORM TE VOLTOOI NIE)

Ek, _____ ,
(Volle naam)

verklaar dat skriftelike bewyse ter bevrediging ingedien is dat die voormelde kandidaat, wat nie die benoeming- en verkiesingsvergadering bygewoon het om die benoemingsvorm in te vul nie, indien verkies, bereid sal wees om as 'n lid van die beheerliggaam te dien.

HANDTEKENING VAN SKOOLKIESBEAMPTE

Hierdie benoeming word aanvaar / verwerp.
(Skrap wat nie van toepassing nie)

DATUM

HANDTEKENING VAN SKOOLKIESBEAMPTE

Bring asseblief die stempel van die kantoor van die skoolkiesbeampte aan

STAMP

ISAZISO SEPHONDO**SESEBE LEMFUNDO KWIPHONDO LENTSHONA KOLONI**

I.S. 15/2021

22 kweyoMdumba 2021

**IMIGAQO ESAQULUNQWAYO YEENKQUBO ZOKUMISELWA NOKONYULWA
KWAMABHUNGA OLAWULO KWIZIKOLO ZIKAWONKEWONKE, 2021**

UMphathiswa weMfundo kwiSebe lePhondo kwiNtshona Koloni, phantsi kwesahluko 24, xa sifundwa nesahluko 63, somthetho wezeMfundo weZikolo zePhondo leNtshona Koloni, ka-1997 (UMthetho 12 ka-1997), uceba ukumisela le migaqo ithiwe thaca kule Shedyuli.

ISHEDYULI**UKUHLENGAEHLENGISWA KWEMIGAQO***Imigaqo*

1. Iingcaciso
2. Ukwakhiwa kwebhunga lolawulo
3. Ukungalungeli ukuba lilungu lebhunga lolawulo kwakunye nokungamkeleki ukuba lilungu lebhunga lolawulo
4. Ukuphonononga
5. Ixesha lokusebenza kwamalungu ebhunga lolawulo
6. Izikhewu kwibhunga lolawulo
7. Ukuchithwa nokuphinda kumiselwe ibhunga lolawulo
8. Ilungelo lokuvota
9. Iindlela zonyulo
10. Igosa lonyulo lesikolo
11. Imisebenzi yegosa lonyulo kwisikolo
12. Imisebenzi yegosa lonyulo kwisithili
13. Imisebenzi yomlungelanelani wonyulo kwiphondo
14. Indlela Yokuziphatha
15. Usuku, ixesha kwakunye nendawo yentlanganiso yokuqinisekisa utyunjo kwakunye nokonyulwa kwamalungu angabazali
16. Isaziso sentlanganiso yokuqinisekisa utyunjo nokonyulwa kwamalungu angabazali
17. Uluhlu lwabavoti
18. Inkqubo yotyunjo
19. Ukuvota kunyulo lwamalungu angabazali
20. Indima yesikolo ekukhetheni unyulo nge intanethi
21. Inkqubo yotyunjo kunyulo oluqhutywa nge intanethi
22. Ukuvota kunyulo oluqhutywa nge intanethi
23. Ukubalwa kweevoti kunyulo oluqhutywa nge intanethi
24. Intlanganiso yotyunjo nonyulo lwamalungu angabahloli
25. Ukuvota kunyulo lwamalungu angabahloli
26. Utyunjo nonyulo lwelungu elingengomhloli

27. Utyunjo nonyulo lwamalungu angabafundi
28. Izigqibo zegosa lonyulo kwisikolo
29. Izigqibo zegosa lonyulo kwisithili
30. Inkqubo emva konyulo lwebhunga lolawulo
31. Intlanganiso yokuqala yebhunga lolawulo
32. Iikomiti
33. Intlanganiso yebhunga lolawulo
34. Imizuzu yeenkqubo zeentlanganiso
35. Imigaqo yethutyana
36. Ukubhangiswa
37. Isihloko esifutshane

Iingcaciso

1. Kule migaqo, ngaphandle kwaxa kuthe kwachazwa ngahlobo lumbi, naliphi na igama okanye imvakaliswe enikwe intsingiselo ngokwalo Mthetho liza kuba nentsingiselo eliyinikiweyo yaye, ngaphandle kokuba imeko ikhokelela kwelinye icala,—

“usuku” lubhekisa kulo naluphi na usuku, kuquka noMgqibelo, iCawa, iholide ka-wonkewonke kwakunye nosuku olungumhla wesikolo; nosuku oluyiholide yesikolo ekhethekileyo.

“igosa lonyulo kwisithili” libhekisa kwigosa eliyintloko kwi-ofisi yesebe lemfundo yesithili elithwaliswe uxanduva lokongamela kwanokulawula inkqubo yokunyulwa kwebhunga lolawulo kweso sithili;

“unyulo nge intanethi” lubhekisa kunyulo lwebhunga lolawulo apho kuthi kwizigaba ezithile kusetyenziswe iinkqubo ezikhatshwa bubuxhakaxhaka bobugcisa (intanethi) khona;

“ilungu eliselungelweni” libhekisa kwilungu elinelungelo lokuvota;

“uvoto nge intanethi” lubhekisa ekufakeni ivoto kunyulo olwenziwa ngobuxhakaxhaka bobugcisa (intanethi);

“isikhululo sovoto nge intanethi” sibhekisa kwisikhululo sovoto oluqhutywa ngokobuxhakaxhaka bobugcisa (intanethi);

“umfundi” ubhekisa kuye nawuphi na umntu ofumana imfundo ukususela kwibanga lesibhozo ukuya kuma kwelelshumi elinesibini kwisikolo sikawonkewonke;

“isehlo sophazamiseko olumandla” sibhekisa kwisehlo esiphazamisana nemisebenzi, intsebenzo okanye iinkqubo eziqhelekileyo zesikolo, nokuba bezilindelekile na okanye bezingalindelekanga, nezikhokelela ekuphulukaneni nasekuphazamisekeni kwenkqubo eqhelekileyo yesikolo;

“ilungu” libhekisa kwilungu lebhunga lolawulo;

“intlanganiso yokuqinisekisa utyunjo” libhekisa kwi ntlanganiso ngokuthiwe thaca kumgaqo 16(1)(a)(i);

“ongengomhlohli” ubhekisa emntwini, ngaphandle komhlohli, oqeshwe esikolweni ngokwesivumelwano sethutyana okanye isigxina ngokwemiqathango yoMthetho wee Nkonzo zoLuntu, ka-1994 (Isibhengezo 103 sika-1994), okanye oqashwe libhunga lolawulo;

“ilungu elingekho lungelweni nelithe labizwa” libhekisa—

(a) kumnini-mhlaba okanye kumntu ochongwe nguye ukuba isikolo esi simiselwe phezu komhlaba wabucala; okanye

(b) kumntu othe wafakelelwa ukuza kuncedisa ekufezekiseni imibandela ethile;

- “isikolo esiqhelekileyo”** sibhekisa kwisikolo esingesiso isikolo sabafundi abanezidingo **ezizezinye**;
- “umlungelelanisi wonyulo kwiphondo”** ubhekisa kwigosa eliyintloko leSebe leMfundo kwiNtshona Koloni elithwaliswe uxanduva lokongamela unyulo lwamabhunga olawulo kwiphondo nelithe laqeshwa njengomlungelelanisi weenkqubo zokhetho yiNtloko yeSebe;
- “inani elamkelekiyo kwintlanganiso (ikhoram)”**, kumba wonyulo lwebhunga lolawulo, libhekisa kwini labavoti njengoko kuthiwe thaca kumgaqo 33(7);
- “isikolo”** sibhekisa kwisikolo esiqhelekileyo sikawonkewonke okanye kwisikolo sikawonkewonke esenzelwe abafundi abanezidingo **ezizodwa**;
- “igosa lonyulo lesikolo”** libhekisa kwigosa lonyulo elibekwe ngokomgaqo 10(1);
- “iqela lonyulo lesikolo”** libhekisa kwigosa lonyulo kwisikolo ndawonye nabantu abaqeshelwe ukuncedisana negosa lonyulo leso sikolo ngokomgaqo 10(3);
- “iholide yesikolo”** ibhekisa kwi holide yesikolo ngokuthiwe thaca kwi Khalenda yezikolo zika wonkewonke, njengoko ikhutshwe ngu Mphathiswa ka-zwelonke kwi candelo 3(4)(k) woMthetho kaZwelonke woMgaqo-nkqubo wezeMfundo ka-1996 (uMthetho 27 ka-1996);
- “isekela”** libhekisa kwisekela lenqununu okanye kumhlohli obambe indawo yesibini ephezulu kweso sikolo;
- “iholide yesikolo ekhethekileyo”** ibhekisa kwi holide ekhethekileyo ngokuthiwe thaca kwi Khalenda yezikolo zika-wonkewonke njengoko ikhutshwe ngu Mphathiswa ka-zwelonke kwi candelo 3(4)(k) woMthetho kaZwelonke woMgaqo-nkqubo wezeMfundo ka-1996 (uMthetho 27 ka-1996);
- “ibhunga elixhasayo”** libhekisa kwibhunga elinikezela ngenkxaso yemali kwisikolo esineemfuno zemfundo ezizodwa;
- “inkqubo”**, kumba wonyulo oluqhutywa nge intanethi, inkqubo ibhekisa kwinkqubo yezobugcisa esetyenziselwa olo khetho;
- “uMthetho”** ubhekisa kuMthetho wezeMfundo weZikolo zePhondo le Ntshona Koloni ka1997 (uMthetho 12 ka-1997).

Ukwakhiwa kwebhunga lolawulo

2. (1) Ngokomgaqwana (23) kunye nomgaqo 7(4), ibhunga lolawulo lesikolo esiqhelekileyo samabanga aphezulu, esamabanga aphakathi okanye esiquka onke la mabanga kufuneka liqulathe—
- abazali abasixhenxe (7) abangaqeshwanga liSebe leMfundo kwiNtshona Koloni okanye libhunga lolawulo kweso sikolo;
 - abahloli ababini (2) beso sikolo;
 - umsebenzi omnye ongengomhlohli kwesi sikolo;
 - abafundi ababini (2) abakwibanga lesibhozo okanye ngentla abakhethwe libhunga elimele abafundi kwakumalungu alo; kunye
 - nenqununu.
- (2) Ngokwemigaqwana (3), (4), (5) kunye nowama-(23) kunye nomgaqo 7(4), ibhunga lolawulo lesikolo esiqhelekileyo samabanga phantsi (esinabasebenzi abamiselweyo ababini nangaphezulu abangabahloli, nomnye ongengomhlohli) kufuneka liqulathe—
- abazali abahlanu (5) abangaqeshwanga liSebe leMfundo leNtshona Koloni okanye libhunga lolawulo kweso sikolo;
 - abahloli ababini (2) beso sikolo;
 - umsebenzi omnye ongengomhlohli kweso sikolo; kunye
 - nenqununu.

(3) Ngokomgaqwana (23) kunye nomgaqo 7(4), ibhunga lolawulo lesikolo esiqhelekileyo samabanga aphantsi esinomqeshwa omnye ongumhlohli kufuneka liqulathe—

(a) abazali ababini (2) abangaqeshwanga liSebe leMfundo leNtshona Koloni okanye libhunga lolawulo kweso sikolo; kunye

(b) nenqununu.

(4) Ngokomgaqwana (23) kunye nomgaqo 7(4), ibhunga lolawulo lesikolo esiqhelekileyo samabanga aphantsi esinomqeshwa omnye ongumhlohli kunye nomnye ongengomhlohli kufuneka liqulathe—

(a) Abazali abathathu (3) abangaqeshwanga liSebe leMfundo leNtshona Koloni okanye libhunga lolawulo kweso sikolo;

(b) inqununu; kunye

(c) nalowo ungengomhlohli kweso sikolo.

(5) Ngokomgaqwana (23) kunye nomgaqo 7(4), ibhunga lolawulo lesikolo esiqhelekileyo samabanga aphantsi esinabaqeshwa esinootitshala ababini nenqununu kunye nomnye ongengomhlohli kufuneka liqulathe—

(a) abazali abane (4) abangaqeshwanga liSebe leMfundo leNtshona Koloni okanye libhunga lolawulo kweso sikolo;

(b) inqununu;

(c) umhlohli weso sikolo ongeyonqununu; kunye

(d) naloo msebenzi ungengomhlohli kweso sikolo.

(6) Ngokomgaqwana (23) kunye nomgaqo 7(4), ibhunga lolawulo lesikolo sabafundi abaneemfuno zemfundo ezizodwa kufuneka liqulathe—

(a) abazali abasixhenxe (7) abangaqeshwanga liSebe leMfundo leNtshona Koloni okanye libhunga lolawulo kweso sikolo, ukuba kuyakwazeka oko;

(b) abahlohli ababini (2) beso sikolo;

(c) umsebenzi ongengomhlohli kweso sikolo;

(d) abafundi ababini (2) abakwibanga lesibhozo okanye ngentla abakhethwe libhunga elimele abafundi kwakumalungu alo, ukuba kuyakwazeka oko;

(e) inqununu;

(f) ummeli omnye kwibhunga elixhasa ngemali, ukuba kuyakwazeka oko;

(g) ummeli omnye kwimibutho yabazali babafundi abanezidingo zemfundo ezizodwa, ukuba kuyakwazeka oko;

(h) ummeli omnye osuka kwimibutho yabantu abaphila nokukhubazeka, ukuba kuyakwazeka oko;

(i) umntu omnye ophila nokukhubazeka, ukuba kuyakwazeka oko; kunye

(j) ingcali enye kwelinye lamacandelo afanelekileyo eemfuno zemfundo ezizodwa.

(7) Akukho sigqibo esithatyathwe libhunga lolawulo okanye intshukumo ethatyathwe ngegunya lebhunga lolawulo enokukhatyelwa bucala ngenxa nje yokuba bekukho isikhewu selungu okanye kuba kukho mntu uthile obengenalo ilungelo lokuhlala njengelungu lelo bhunga lolawulo othe wahlala kwelo bhunga lolawulo njenge lungu ngethuba lokuthatyathwa kweso sigqibo okanye ngethuba kugunyaziswa loo ntshukumo, ukuba eso sigqibo sithatyathwe okanye loo ntshukumo ithe yagunyaziswa linani elamkelekileyo (ikhoram) lamalungu elo bhunga lolawulo.

(8) ibhunga lolawulo lingafakelela amalungu angena lungelo lakuvota.

(9) Ngokomgaqwana (10) kunye nomgaqo 6(11), amalungu athe afakelelwa awanawo amalungelo okuvota kwibhunga lolawulo elo.

(10) ukuba kuthi kuvele isikhewu kwinani lamalungu angabazali kwibhunga lolawulo elimiselwe kumgaqwana (1), (2), (3), (4) okanye ku-(5), ibhunga lolawulo kufuneka libize okwethutyana umzali onelungelo lokuvota.

(11) Ukuba umzali uthi amenywe ze anikwe amalungelo okuvota njengoko kuthiwe thaca kumgaqwana (10), isimemo eso siyaphela sakuvincwa isikhewu eso ngokuthi kwenziwe olunye unyulo, ekufuneka lwenziwe kwisithuba seentsuku ezingamashumi alithoba (90) emva kokubela kweso sikhewu, ngokwemiqathango yeenkqubo ezikwafanayo nezo zokunyulwa kwamalungu angabazali njengoko zichaziwe kule migaqo.

(12) ukuba unyulo lokuvincwa isikhewu olukhankanywe kumgaqwana (11) aluthanga lwenziwe kwisithuba seentsuku ezingamashumi alithoba (90) sivelile eso sikhewu, ibhunga lingabiza umzali onelungelo lokuvota limhlalise apho esinye isithuba seentsuku ezingamashumi amathathu (30) ukususela ngosuku lokuphelelwa kweza ntsuku zingamashumi alithoba (90), apho kufuneka kwenziwe unyulo lokuvincwa kwesikhewu.

(13) Ukuba unyulo lokuvincwa isikhewu olukhankanywe kumgaqwana (11) aluthanga lwenziwa kwisithuba seentsuku ezingamashumi alithoba (90), emva kokubela kweso sikhewu ngenxa yesehlo esimandla sokuphazamisa ibhunga lolawulo lingamema umzali onelungelo lokuvota isithuba esisesinye seentsuku ezingamashumi alithoba (90) ukususela ngosuku lokuphelelwa kwelo xesha.

(14) Ukuba kuthi emva kwezi ntsuku zingamashumi alithoba (90) zongezelelweyo zichazwe kumgaqwana (13)—

(a) siphela esihlo esimandla ebesiphazamisa, ukuhlaliswa kwaloo mzali ubiziweyo kwandiswa ngezinye iintsuku ezingamashumi amathathu (30), apho kufuneka kwenziwe olwa nyulo lokuvincwa isikhewu; okanye

(b) isihlo ebesiphazamisa ngokumandla siyaqhuba, ukuhlaliswa kwelo lungu limenyiweyo kwandiswa ngezinye iintsuku ezingamashumi alithoba (90) de kube kuyakwazeka ukwenziwa konyulo lokuvincwa isikhewu, nokuba yeyiphi na eyenzeka kuqala.

(15) Intlanganiso yokuqinisekiswa kotyunjo kwakunye nonyulo lokuvincwa kwesikhewu olukhankanywe kwimigaqwana (11) kunye no-(14) kuneka lwenziwe ngokwalemigaqo.

(16) Ngokomgaqwana (25), abazali babafundi beso sikolo kufuneka batyumbe ze banyule amalungu angabazali achazwe kwimigaqwana (1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) kunye no-(6)(a).

(17) Abahlohli abaqeshwe kweso sikolo kufuneka batyumbe ze banyule amalungu angabahlohli achazwe kwimigaqwana (1)(b), (2)(b) kunye no-(6)(b).

(18) Ukuba ilungu elingumhlohli elikhankanywe kwimigaqwana (1)(b), (2)(b), (5)(c) okanye ku-(6)(b) liqeshelwe ukusebenza endaweni yenqununu kweso sikolo, ibhunga lolawulo kufuneka libize omnye umhlohli kweso sikolo kumagama atyunjwe ze afakwa kwibhunga lolawulo ngabahlohli ukuze lowo ahlale apho njengelungu de libe ilungu eliqeshelwe ukuthabatha indawo yenqununu liyayeka ukwenza loo msebenzi.

(19) Abasebenzi abangengabahlohli abaqeshwe kweso sikolo kufuneka batyumbe ze banyule amalungu angengabahlohli abakhankanywe kwimigaqwana (1)(c), (2)(c) kunye no-(6)(c): Kwimeko apho isikolo sinomntu omnye ongengomhlohli, elo lungu kufuneka linyuliwe lingene zwabha.

(20) Ibhunga elimele abafundi esikolweni kufuneka lityumbe ze linyule amalungu akhankanywe kwimigaqwana (1)(d) kunye no-(6)(d).

(21) Ibhunga lolawulo lesikolo sabafundi abaneemfuno zemfundo ezizodwa kufuneka limisele ikomiti eza kujongana nemicimbi yeemfuno zemfundo ezizodwa njengoko kukhankanyiwe kwisahluko 30(2) soMthetho weZikolo zoMzantsi Afrika.

(22) Ikomiti ekhankanywe kumgaqwana (21) kufuneka—

(a) ihlangane ubuncinci kanye ngekota yonyaka wesikolo; ze

(b) ibandakanye—

(i) inqununu;

(ii) umhlohli omnye okweso sikolo;

(iii) amalungu amabini (2) ebhunga lolawulo angabazali; kunye

(iv) ukuba kuyenzeka oko, ubuncinci, nomnye futhi bangadluli kwisihlanu (5) kwaba bantu balandelayo:

(aa) ummeli wamabhunga axhasa ngemali;

(bb) ummeli wemibutho yabazali babafundi abaneemfuno zemfundo ezizodwa;

(cc) ummeli wemibutho yabantu abaphila nokukhubazeka;

(dd) umntu ophila nokukhubazeka; kunye

(ee) nengcali kumacandelo afanelekileyo emfundo eneemfuno ezizodwa.

(23) INtloko yeSebe ingayiphumeza indlela elakhiwe ngayo ibhunga lolawulo kunye nexesha eza kuqhuba ngalo kweso sikolo, ndlela leyo yahlukileyo kwindlela ekuqhele ukwakhiwa ngayo neliqhele ukuqhuba ngalo ibhunga lolawulo njengoko kuthiwe thaca kwimigaqwana (1), (2), (3), (4), (5) kunye no-(6) ukuba—

(a) ibhunga lolawulo leso sikolo lithe lafaka isicelo ngembalelwano licela imvume yaloo ndlela yahlukileyo yokwakhiwa kwalo ze lanikezela nezizathu zoko; okanye

(b) ibhunga lolawulo kufuneka ukuba limiselwe ukwenza umsebenzi webhunga lolawulo okwethutyana, ukuba liliso kwiphulo lokusekwa kwesikolo esitsha,

yaye neNtloko yeSebe ikholisekile ukuba loo ndlela yokwakhiwa kwalo kuza kuba yinzuzo kwimfundo kweso sikolo.

(24) Ngaphandle kwesikolo esisungulwe ngokwemiqathango yecandelo 12(1)(g) yalo Mthetho, kwiimeko ezikhankanywe kumgaqwana (23)(a) inani lamalungu angabazali abakwibhunga lolawulo lesikolo esimiselwe ngokwemigaqwana (1), (2), (3), (4) kunye no-(5) kufuneka libe nalo nelinye ilungu elongezelelweyo kunenani elihlanganisiweyo lekhabhinethi yamanye amalungu anamalungu okuvota.

(25) Nangaliphi na ixesha iNtloko yeSebe ingathi ngokubona kwayo, ikurhoxise ukuphunezwa okukhankanywe kumgaqwana (23) ze alichithe ibhunga lolawulo lexeshana elimiselwe ngoko yomgaqwana (23)(b), apho kuya kufuneka kumiselwe ibhunga lolawulo elitsha ngokwemigaqwana (1), (2), (3), (4), (5) okanye u-(6), ngokuxhomekeka kwimeko leyo.

(26) Ngokwenjongo yokumiselwa kwebhunga lolawulo lexeshana njengoko limiselwe ngokomgaqo (23)(b), umlawuli wesithili, ngokubonisana nenqununu, apho kuyimfuneko, kuya kufuneka angenise kwiNtloko yeSebe amagama neenkukacha zabantu abalinani elaneleyo ukuze benze yonke imisebenzi yebhunga lolawulo.

Ukungalungeli ukuba lilungu lebhunga lolawulo kwanokungamkeleki ukuba lilungu lebhunga lolawulo

3. Umntu akayi kuchongwa njengelungu lebhunga lolawulo ukuba kanti—

(a) wayekhe ebomini wagwetywa yinkundla yomthetho ngetyala awathi wanikwa isigwebo sokuvalwa enkundleni esanqunyanyiswayo kodwa walivinjwa ithuba lokukhutshiswa umdliwo wawalelwa umdliwo, okanye wathi wagwetyelwa ukuqamela ngenqindi ze walivinjwa ithuba lokukhutshiswa umdliwo wawalelwa umdliwo, ngaphandleni kokuba uthe wakhutshwa ngokuxolelwa, okanye ithuba leso sinqumamiso okanye lokuhlala ejele lidlule

- ubuncinci isithuba seminyaka emithathu ngaphambi kosuku lokuchongelwa kwakhe kwibhunga elo lolawulo;
- (b) wathi wachazwa njengongakulungelanga ukusebenza nabantwana ngokwemiqathango yomthetho iChildren's Act, 2005 (Act 38 ka-2005), okanye yeCriminal Law (Sexual Offences and Related Matters) Amendment Act, 2007 (Umthetho 32 ka-2007);
- (c) uphazamiseke ngokwasengqondweni yaye oko kudizwe yinkundla yomthetho;
- (d) akazangeancedakale ekwahlulekeni ukuhlawula amatyala akhe;
- (e) ngaphandle kwenqununu, kwimeko apho umhlohli aqashwe ngokwemiqathango yoMthetho wokuQeshwa kwabaHlohli ka-1998 (uMthetho 76 ka-1998), wathi wafunyanwa enetyala lokungaziphathi kakuhle ze—
- (i) wanikwa umdliwo;
 - (ii) wayekhe wanqunyanyiswa ngaphandle komvuzo;
 - (iii) wakhe wehliselwa; okanye
 - (iv) wanikwa isigwebo esihlanganisa ezi zikhankanywe kumasolotyanyana (i) ukuya ku-(iii),
- ngaphandle kokuba ixesha elo lesigwebo liphele ubuncinane isithuba seminyaka emithathu ngaphambi komhla wokutyunjwa kwakhe okanye wokunyulwa kwakhe njengelungu lebhunga lolawulo;
- (f) kwimeko apho umntu ongengomhlohli oqeshwe ngokwemiqathango yoMthetho wee Nkonzo zoLuntu 1994, okanye libhunga lolawulo, ethe wafunyanwa enetyala lokungaziphathi ze—
- (i) wanqunyanyiswa ngaphandle komvuzo;
 - (ii) wehliselwa; okanye
 - (iii) wafumana intlanganisela yezigwebo ezikhankanywe kumasolotyanyana (i) no-(ii),
- ngaphandle kokuba ixesha elo lesigwebo liphele ubuncinane isithuba seminyaka emithathu (3) ngaphambi komhla wokutyunjwa kwakhe okanye wokunyulwa kwakhe njengelungu lebhunga lolawulo;
- (g) kwimeko echaphazela umgqatswa ongumzali, ongenamntwana ufunda kweso sikolo nongengomntu unonophela umntwana lowo ufunda kweso sikolo;
- (h) kwimeko apho umfundi wakhe wagxothwa kwisikolo yiNtloko yeSebe okanye wanqunyanyiswa libhunga lolawulo; okanye
- (i) wakhe wakhutshwa kwibhunga lolawulo yiNtloko yeSebe ngokomgaqo 5(3) kwisithuba seminyaka emithathu (3) edlulileyo.

Ukuphonononga

4. (1) Umntu otyunjwe ukuba lilungu lebhunga lolawulo njengoko kuchazwe kwimigaqo 18, 21, 24 no-26 kufuneka anikezele imvume yokuphononongwa libhunga elinamagunya okuphonononga ukuze kuqatshelwe ukuthotyelwa komgaqo 3, apho kuyimfuneko khona.

(2) Ukuba inkqubo yophononongo ifumanisa ukuba umntu lowo owonyulelwe ukuba lilungu lebhunga lolawulo akafanelekanga ukuba lilungu lelo bhunga lolawulo kufuneka kuqwalaselwe ubulungu bakhe kweli bhunga lolawulo ngokwale migaqo.

(3) Ukuba kuthi kuvele isityholo kuye nawuphi na umntu kwibhunga lolawulo ngelungu lalo, esithi akawuthobeli umgaqo 3, uSihlalo webhunga elo lolawulo, okanye kwimeko apho eso sityholo senziwe ngakusihlalo buqu, umlawuli wesithili, kufuneka azise elo lungu ngembalelwano ngezityholo aze alinike ithuba lokuziphendulela kwibhunga lolawulo kwisithuba seentsuku ezili-14 emva kokufumana isaziso eso.

(4) Ilungu ekufakwe isityholo ngalo njengoko kuchaziwe kumgaqwana (3) kufuneka lizirhoxise kwintlanganiso yebhunga lolawulo xa kuxoxwa lo mba, naxa kuthatyathwa isigqibo.

(5) Ukuba ibhunga lolawulo ligqiba ekubeni liliphonononge elo lungu lichazwe kumgaqwana (3) ukuze lifumanise ukunyahashwa komgaqo 3, uSihlalo okanye umlawuli wesithili, njengoko iya kube isitsho imeko, kufuneka azise elo lungu ngembalelwano ngesigqibo kwisithuba seentsuku ezintlanu (5) emva kokuthatyathwa kweso sigqibo.

(6) Kwimeko ekhankanywe kumgaqwana (5), ibhunga lolawulo kufuneka ngaphandle kokulibazisa, liqhagamshelane nequmrhu lophononogo eligunyazisiweyo, ukuze liphonononge elo lungu kwisithuba seentsuku ezili-14 kuthatyathwe isigqibo sokuliphonononga ukuze kuvele ukuba unyhashiwe na umgaqo 3.

(7) Ukuba ibhunga lophononongo lilifumanisa ilungu elo lingayanelisi imigomo yomgaqo 3, kufuneka linikezele ingxelo ngembalelwano kuSihlalo okanye kumlawuli wesithili, njengoko iya kube inyanzela imeko, ekuya kufuneka yena, kwisithuba seentsuku ezingama-30 okufumana loo ngxelo—

(a) anikezele ikopi yengxelo leyo kwiNtloko yeSebe ze anikezele nezindululo zokunqanyulwa kobulungu belo lungu njengoko kumiselwe kumgaqo 5(3); ze

(b) azise ilungu elo ngaloo ngxelo kwakunye nesindululo esidizwe kumhlathi (a).

(8) INtloko yeSebe kufuneka iqwalasele ingxelo leyo ze iphendule kweso sindululo kwisithuba seentsuku ezingama-20 iyifumene ingxelo.

(9) Isikolo sinoxanduva lokuthwala zonke iindleko ezithe zavela ngalo naluphi na uphononongo olwenziwe ngokwemiqathango yalo mgaqo.

Amaxesha okuqhuba kwamalungu ebhunga lolawulo

5. (1) Ngokwemiqathango yomgaqwana (3) no-(4) kwakunye nemigaqo 6, 7, 30(2) no-31(13), ixesha lokuba se-ofisini kwilungu lebhunga lolawulo elingengomfundi kufuneka libe yiminyaka emithathu (3) yaye liqala ukususela ngosuku lokuchazwa kovoto lokunyula ibhunga lolawulo ligosa lonyulo kwisikolo njengobelu khulekile, lungenamkhethe.

(2) Ixesha lokuba se-ofisini kwilungu elingumfundi kufuneka libe ngunyaka.

(3) INtloko yeSebe—

(a) ingathi, nangaliphi na ixesha, ibunqamle ubulungu belungu lebhunga lolawulo ngokuthi lingawuhloneli umgaqo wokuziphatha njengoko umiselwe kwicandelo 26A loMthetho; okanye

(b) ingathi ibunqamle ubulungu belungu lebhunga lolawulo—

(i) ngokuthi lingayanelisi imigomo yomgaqo 3; okanye

(ii) ngokwemiqathango yomgaqo 6 (3).

(4) Ngokwemiqathango yomgaqwana (5), ukuba umntu onyulelwe ukuba lilungu lebhunga lolawulo njengoko kumiselwe kwimigaqo 2(1), (2), (3), (4), (5) okanye (6) uyayeka ukuwela kwibakala elimiselwe kula mgaqo apho wayenyulwe njengelungu, uyayeka ukuba lilungu lebhunga lolawulo.

(5) Ukuba ithuba lokuba se-ofisini lelungu elingumzali liza kuphela kuba umntwana walo ephuma kweso sikolo yaye ilungu elo lingumzali sele lisifumene isiqinisekiso esibhalwe phantsi sisamkela ukungena komntwana walo wesibini kweso sikolo kunyaka olandelayo, umzali lowo angaqhuba nokuba lilungu lebhunga lolawulo phantsi komqathango wokuba umntwana wakhe wokuqala usishiya isikolo eso ngomhla wokugqibela wesikolo ze owesibini yena aqale apho ngomhla wokuqala wonyaka olandelayo.

(6) Ukuba isikolo esixubileyo okanye esamabanga aphakathi simiselwe—

(a) njengesikolo samabanga aphantsi, isimo sebhunga lolawulo esimiselwe kumgaqo 2(1) sisala sinjalo, singenazinguqu, ngokwemiqathango yemigaqo emincininc (7) no-(9), de liphele ixesha lokuba se-ofisini kumalungu ebhunga lolawulo; okanye

(b) njengesikolo samabanga aphezulu, isimo sebhunga lolawulo esimiselwe kumgaqo 2(1) sihlala sinjalo, singabi nazinguqu, ngokwemiqathango yomgaqwana (8) no-(9), de kuphele ixesha le-ofisi lamalungu ebhunga lolawulo.

(7) Kwiimeko ezichazwe kumgaqwana (6)(a), ukuba abazali abakwibhunga lolawulo baninzi kunabo bamiselwe apha 2(2), (3), (4) okanye ku-(5), ngokwemeko, kufuneka kumiselwe unyulo lwamalungu angabazali njengoko kumiselwe kumgaqo 19 kwisithuba seentsuku ezingama-90 kwenziwe uhlehlengiso.

(8) Kwiimeko ezimiselwe kumgaqwana (6)(b), ukuba inani labazali abakwibhunga lolawulo lehlile kunelo limiselwe ngokwemiqathango yomgaqo 2(1), kufuneka kumiselwe unyulo lwamalungu angabazali njengoko kumiselwe kumgaqo 19 kwisithuba seentsuku ezingama-90 kwenziwe uhlehlengiso.

(9) Kwiimeko ezimiselwe kumgaqwana (6), ukuze libe nokuqhuba njengelungu lebhunga lolawulo, ilungu kufuneka lihlale liselungelweni ngokwemiqathango yale migaqo ukuba lihlale likwibhunga lolawulo elo lesikolo samabanga aphantsi okanye lesikolo samabanga aphakamileyo.

(10) Ilungu lebhunga lolawulo lingaphinda linyulwe okanye lenyuselwe, njengoko inokutsho imeko, emva kokuphela kwexesha lalo e-ofisini ukuba lithi libe selungelweni lokuba lilungu ngokwale migaqo.

Izikhewu kumabhunga olawulo

6. (1) Isikhewu sithi sivele kwibhunga lolawulo ukuba ilungu—

(a) lithi lilahle ngembalelwano ze lingakurhoxisi ukulahla ngaphambi kokuba kwamkelwe ngokusesikweni libhunga lolawulo entlanganisweni;

(b) lithi lisutywe kukufa;

(c) liye lingabikho ezintlanganisweni ezintathu elandelelanayo zebhunga lolawulo lingakhange linikezele zizathu zibambekayo, emva kokuba laziswe kakuhle ngale mihlangano;

(d) lithi liphulukane nokuba selungelweni lokuba lilungu njengoko kukhankanyiwe kumgaqo 3 okanye 5(4); okanye

(e) lithe lakhutshwa e-ofisini ngokwemiqathango yo mgaqo 5(3).

(2) Kwiimeko ezikhankanywe kumgaqwana (1)(c)—

(a) ibhunga lolawulo kufuneka liziphawule kwimizuzu ezi meko zokungabikho;

(b) emva kokungabikho okwesibini, uNobhala webhunga lolawulo kufuneka azise ilungu elo lingekhoyo ukuba ibhunga lolawulo liya kucela iNtloko yeSebe ukuba ibunqamle ubulungu balo ukuba lithi lingaveli nakwintlanganiso yesithathu;

(c) emva kokungabikho kwiintlanganiso ezintathu, ibhunga lolawulo kufuneka licele iNtloko yeSebe ukuba inqamle ubulungu belo lungu; ze

(d) unobhala azise ilungu elo lingekhoyo ngembalelwano ukuba ibhunga lolawulo licele iNtloko yeSebe ukuba inqamle ubulungu balo.

(3) Ukuba iNtloko yeSebe ikholisekile ukuba ilungu belingekho iintlanganiso de zantathu zebhunga lolawulo ngaphandle kwesizathu esibambekayo, iNtloko yeSebe kufuneka inqamle ubulungu belo lungu ze yazise elo lungu ngalo ntshukumo kwisithuba seentsuku ezingama-21 isifumene eso sicelo njengoko kuchazwe kumgaqwana (2)(c).

(4) Umntu othe wohluthwa ubulungu njengoko kumiselwe kwimigaqwana (2) no-(3) angabhena kuMphathiswa wePhondo kwisithuba seentsuku ezili-14 emva kokufumana isaziso njengoko kuchazwe kumgaqwana (3).

(5) UMphathiswa wePhondo kufuneka aqwalasele isibheni eso ze athabathe isigqibo ngaloo mba kwisithuba seentsuku ezingama-21 esifumene isibheni.

(6) Xa kuvela isikhewu —

(a) kwibhunga lolawulo elimiselwe ngokwemiqathango yomgaqo 2(23)(b), iNtloko yeSebe kufuneka inyue ilungu ukuvingca eso sikhewu;

(b) kwibhunga lolawulo elimiselwe ngokwemiqathango yemigaqo 2(1), (2), (3), (4), (5), (6) okanye (23)(a), isikhewu eso kufuneka sivingcwe ngokokhetho lovingco-sikhewu ngokwemiqathango yeenkqubo zokhetho ngokwale migaqo—

(i) kwimeko yelungu elingumzali, kwisithuba seentsuku ezingama-90 emva kokuvela kweso; ze

(ii) kwimeko yesikhewu somhlohli, umsebenzi ongengomhlohli, kwisithuba seentsuku ezili-14 emva kokuvela kweso sikhewu.

(7) Ilungu elinyulwe ngokwemiqathango yomgaqwana (6)(a) okanye elikhethelwe ukuvingca isikhewu ngokonyulo lovingco-sikhewu ngokwemiqathango yomgaqwana (6)(b) lifumana ubulungu bethuba elingekaphelelwa lexesha le-ofisi lalowo ebengaphambi kwalo, linamalungelo okuvota, ngokwemiqathango yomgaqo 5.

(8) Ukuba isikhewu sithe savingcwa—

(a) ngokwemiqathango yomgaqwana (6)(a), iNtloko yeSebe kufuneka; okanye

(b) ngokwemiqathango yomgaqwana (6)(b), unobhala webhunga lolawulo kufuneka,

Azise inqununu ngembalelwano ngegama nedilesi yalowo ungene ezihlangwini zalowo ususiweyo.

(9) Isikhewu sethutyana siye sivele kwibhunga lolawulo ukuba ilungu lithi lingabikho kwiintlanganiso ezintathu ezilandelelanayo linikezele isizathu esibambekayo.

(10) Kwiimeko ezikhankanywe kumgaqwana (9) ilungu elo kufuneka lazise ibhunga lolawulo ukuba alizi kuba nakho ukwenza imisebenzi yalo yebhunga lolawulo isithuba seentlanganiso ezintathu ezilandelelanayo ze linikezele isizathu soko kungabikho.

(11) Ukuba ibhunga lolawulo liyasamkela isizathu esikhankanywe kumgaqwana (10) ze likuvumele oko kungabikho, kufuneka lifake umntu okwibakala elikwafana nelo lelo lungu lingekhoyo ukuze enze imisebenzi yelungu elingekhoyo, kuquka nokusebenzisa amalungelo alo okuvota, de ilungu elo lingekhoyo libe liyakwazi ukubuya lenze imisebenzi yalo kwibhunga lolawulo.

(12) Ukuba ibhunga lolawulo liyasikhaba isizathu esikhankanywe kumgaqwana (10) ze lingakuvumeli ukungabikho kwelungu, ilungu elo kufuneka lifake incwadi elilahla kuyo njengelungu ze isikhewu eso siqwalaselwe njengoko kukhankanyiwe kumgaqwana (6).

(13) Kwiimeko ezikhankanywe kumgaqwana (11) unobhala webhunga lolawulo kufuneka azise inqununu ngembalelwano ngegama lelungu elo elingakwazi kubakho okwethutyana ndawonye negama nedilesi osonza imisebenzi yelo lungu lingekhoyo okwethutyana.

Ukuchithwa nokumiselwa ngokutsha kwamabhunga olawulo

7. (1) INtloko yeSebe ingalichitha ibhunga lolawulo lolawulo lesikolo ukuba—

(a) ngokokubona kwayo, ngenxa yokuhlanganiswa kwezikolo okanye ukwahlulwa kwesikolo okanye ukulungiswa ngokutsha kwezibonelelo zesikolo, oko kuyimfuneko ukunika abazali bezikolo okanye besikolo ithuba lokuba bakhethe amalungu ebhunga lolawulo lesikolo elitsha

eliza kumela ngendlela eyiyo abazali babafundi abafundi kwezo zikolo okanye kweso sikolo emva kolo hlanganiso, lwahlulo okanye olo lungiso ngokutsha;

- (b) ibhunga lolawulo lesikolo liye lasilela ukwenza umsebenzi walo ngokwanelisayo okanye lenze into engazi kuba lulutho kwisikolo eso;
- (c) ubuncinane ama-60 eepesenti abazali bonke abanelungelo lokuvota ngokomgaqo 8(1) baye bavota, kwintlanganiso, ukuba abasalithembi elo bhunga lilawula isikolo.

(2)(a) Usihlalo webhunga lolawulo lesikolo kufuneka abize intlanganiso yabazali ekubhekiswe kuyo kumgaqwana (1)(c) zingaphelanga iintsuku ezili-14 emva kokuba eceliwe ukuba enze oko, ngokuthi ababhalele ze ukuchithwa kwebhunga kwenziwe ngabazali abangekho ngaphantsi kwama-30 epesenti yabazali abanelungelo lokuvota ngokomgaqo 8(1) ukuba babize intlanganiso ekubhekiswe kuyo kumgaqwana (1)(c).

(b) Ukuba usihlalo akaphenduli kwisicelo esichazwe kumhlathi (a) abazali bangakrweka umlawuli wesithili, ekufuneka abize intlanganiso yokulamla phakathi kwe bhunga lolawulo kunye nabazali zingaphelanga iintsuku ezintlanu (5) ekrweciwe ngabazali.

(c) Ukuba ibhunga lolawulo nabazali abafikeleli kwisivumelwano kulo ntlanganiso yokulamla echazwe ku mhlathi (b) umlawuli wesithili kufuneka zingaphelanga iintsuku ezintlanu (5) zale ntlanganiso yokulamla, abeke kwi ofisi yesithili echaphazelekayo—

(i) umphathi wesekethe; okanye

(ii) intloko yokuphatha nolawulo,

Njengo sihlalo we ntlanganiso yabazali echazwe kumgaqwana (1)(c) aze acele loo sihlalo ukuba abize lo ntlanganiso.

(d) Usihlalo ochazwe ku mhlathi (c) kufuneka—

(i) ngaphandle kokulibazisa abize intlanganiso yabazali echazwe ku mgaqwana (1)(c), intlanganiso mayibanjwe zingaphelanga iintsuku ezinagama 14 usihlalo ebekiwe ngoko mhlathi (c); kwaye

(ii) zingaphelanga iintsuku ezintlanu (5) ecelwe ukuba enze njalo, ngumlawuli wesithili, aqinisekise isaziso esibhaliweyo sentlanganiso sikhutshiwe, noba sikhutshwa ngeposi kubo bonke abazali, okanye okanye isaziso sinikezelwa kumfundi ngamnye nomyalelo wokuba asinike abazali bakhe.

(3) Apho ibhunga lolawulo lichithwe phantsi komgaqwana (1), liyayeka ukusebenza ngomhla obekwe yi Ntloko ye Sebe.

(4) Kwangoko emva komhla elithi ibhunga lolawulo liyeke ukusebenza—

(a) umlawuli wesithili kufuneka anike uluhlu lwamagama abantu, ngokwendlela abangakhethwa ngayo, abafanelekileyo ukuba bangabekwa njengamalungu ebhunga lolawulo; kwaye

(b) iNtloko yeSebe kufuneka ibeke abantu aboneleyo kolo luhlu ukwenza imisebenzi ye bhunga lolawulo esikolweni kwixesha elingagqithisanga kwiinyanga ezintathu (3).

(5) INtloko yeSebe kufuneka yazise inqununu emva koku ngokubhaliweyo, ngamagama kunye nee dilesi zamalungu ebhunga lolawulo elibekwe ngoko mgaqwana (4).

(6) INtloko ye Sebe ingalolula ixesha elikhankanywe ku mgaqwana (4) ngamanye amaxesha angagqithisanga kwii nyanga ezintathu (3) ixesha lilinye, kodwa lilonke ixesha kufuneka lingagqithi kunyaka omnye.

(7) Ibhunga lolawulo kufuneka lonyulwe phantsi kwale migaqo ungaphelanga unyaka emva kokubekwa kwabantu abakhankanywe ku mgaqwana (4).

(8) Xa uMphathiswa wephondo evala isikolo ngokwe candelo 18 lo Mthetho, ibhunga lolawulo leso sikolo lichithakala ngomhla wokugqibela wexesha lesikolo elandulela umhla wokuvalwa kwesikolo.

Ilungelo lokuvota

8. (1) Wonke umzali onomtwana omnye nangaphezulu ababhaliswe njengabafundi esikolweni unelungelo lokuvotela amalungu angabazali ebhunga lolawulo kweso sikolo, kwaye angavota kanye kuphela, evotela umtyunjwa othile, apho ubuninzi benani leevoti lilingana nenani lamalungu angabazali abaza konyulwa.

(2) Kwii meko ezichazwe ku mgaqwana (1) abazali abangagqithanga kwisibini kumfundi ngamnye bavumelekile ukuba bavote.

(3) Wonke umhlohli oqeshwe esikolweni, kuquka inqununu, unelungelo lokuvotela ilungu eli ngumhlohli lebhunga lolawulo kweso sikolo, kwaye angavota kanye kuphela evotela umtyunjwa othile, apho elona nani liphezulu lee voti lilingana nenani lamalungu angabahlohli abaza konyulwa.

(4) Lonke ilungu le bhunga elimele abafundi esikolweni linelungelo lokuvotela amalungu angabafundi ebhunga lolawulo kweso sikolo kwaye angavota kanye kuphela evotela umtyunjwa othile, apho ubuninzi benani leevoti lilingana nenani lamalungu angabafundi ebhunga elimele abafundi abaza konyulwa.

(5) Lonke ilungu labasebenzi abangengo bahlohli esikolweni linelungelo lokuvotela ilungu labasebenzi abangengo bahlohli lebhunga lolawulo kwaye line voti enye: Ukuba isikolo sinomsebenzi ongengo mhlohli omnye, elo lungu linyuliwe ngokuzenzekelayo.

Iindlela zonyulo

9. (1) Unyulo lwebhunga lolawulo malwenziwe ngezindlela—

(a) unyulo oluqhutywa ngesandla; okanye

(b) unyulo oluqhutywa ngeintanethi

(2) Inqununu kufuneka ubuncinane kwii ntsuku ezingamashumi amathathu (30) phambi konyulo lwebhunga lolawulo—

(a) yazise umlawuli wesithili ukuba kuzakubakho unyulo oluqhutywa ngesandla; okanye

(b) ifake isicelo kuMlawuli wesithili ukuze ifumane imvume yokuqhuba unyulo oluqhutywa nge intanethi.

(3) Umlawuli wesithili kufuneka, zingaphelanga iintsuku ezintlanu esifumene isicelo esichazwe kumgaqwana (2)(b)—

(a) asiqwalasele isicelo aze athathe isigqibo ngomba kwaye;

(b) azise inqununu ngembalelwano ngesigqibo.

(4) Umlawuli wesithili kufuneka anike imvume yesicelo esichazwe kumgaqwana (2)(b) uyaneliseka kukuba—

(a) unyulo oluqhutywa ngeintanethi luqhubela phambili iinjongo zoluntu lwesikolo kunye nesikolo eso sibandakanyekayo;

(b) unyulo oluqhutywa ngeintanethi buza kuvumela ukuvota kwabavoti ngokobuninzi babo;

(c) unyulo oluqhutywa nge intanethi abuzi kusingela phantsi isakhono sabavoti ekuvoteleni abagqatswa;

(d) unyulo oluqhutywa ngeintanethi abuzi kudlelandlala bucalucalule phakathi kwabantu ebebenako ukuvota;

(e) ulungiselelo olululo lwenziwe ukuqinisekisa ukuba inkqubo yotyumbo ekhokelela kunyulo ifanele wonke umntu; kwaye

(f) izixhobo ezaneleyo zokuqhuba unyulo nge intanethi, zikhona.

- (5) Inqununu kufuneka ichaze indlela yonyulo kwigosa lonyulo lwesikolo—
- (a) ekwazisweni koMlawuli wesithili ukuba kuza kuqhutywa unyulo olwenziwa ngesandla ngokuchazwe kumgaqwana (2)(a); okanye
 - (b) zingaphelanga iintsuku ezimbini (2) ifumanekile imvume ebhaliweyo esuka kuMlawuli wesithili ngokomgaqwana (3)(b).
- (6) Igosa lonyulo lesikolo kufuneka—
- (a) lazise igosa lonyulo lesithili ngendlela oluza kuqhutywa ngalo unyulo, zingaphelanga iintsuku ezimbini (2) emva kokwaziswa yinqununu indlela oluza kuqhutywa ngalo unyulo njengoko kuchazwe kumgaqwana (5); kwaye
 - (b) lingenise isicwangciso solawulo lonyulo kwi gosa lonyulo lesithili ubuncinane kwiintsuku ezilishumi eline (14) phambi komhla wonyulo.
- (7) Isicwangciso solawulo esichazwe kumgaqwana (6)(c) kufuneka siqulathe ubuncinane oku kulandelayo:
- (a) umhla wovoto ocetywayo, ixesha nendawo yonyulo;
 - (b) ixesha elibekelwe bucala lokubala iivoti; kunye
 - (c) ishedyuli yamalungu eqela lonyulo lwesikolo ebeka iliso intlanganiso yokuqinisekisa ukutyunjwa, ukuvota, kunye nenkqubo yokubalwa kweevoti.

Igosa lonyulo lesikolo

10.(1) Umlawuli wesithili makabeke inqununu okanye isekela-nqununu yesinye isikolo, ukuba kuyimfuneko, okanye kungenjalo bobabini noMphathi weseke the yezemfundo yeso sithili, ngokubhaliweyo, njengegosa lolonyulo lesikolo, ukuqhuba utyunjo nonyulo lwaba bahlohli namalungu angengoo bahlohli, njengoko kuyimfuneko, ngokuchazwe kwimigaqo 2(1), (2), (3), (4), (5) no (6) webhunga lowawulo.

(2) Inqununu okanye isekela-nqununu okanye uMphathi weseke the okhankanywe ku mgaqwana (1) akanakubekwa njenge gosa lonyulo esikolweni ukuba unabantwana ababhaliswe kweso sikolo okanye akaqeqeshwanga njenge gosa lonyulo lesikolo.

(3) Igosa lonyulo lesikolo lingabeka umhlohli omnye okanye ngaphezulu, okanye umsebenzi ongengo mhlohli oqeshwe li Sebe lezeMfundo lase Ntshona Koloni ukuba ancedise kwintlanganiso yokuqinisekisa utyunjo kunye nonyulo: ukuba loo mhlohli okanye loo msebenzi ungengo mhlohli akasebenzi kweso sikolo siqhuba utyunjo kunye notyunjo.

(4) Igosa lonyulo lesikolo kufuneka liqinisekise ukuba iqela lonyulo lesikolo liyayiqonda inkqubo yonyulo eza kulandelwa kwaye liyayanelisa imigomo yale migaqo.

(5) Igosa lonyulo lesikolo kufuneka longamele unyulo lwamalungu ebhunga lolawulo, ngaphandle konyulo lwamalungu angabafundi kunye nabasezikhundleni.

(6) Igosa lonyulo lesikolo maliqinisekise ukuba isikolo esiqhuba unyulo simisele isikhululo sonyulo ngokuthi sinikezele igumbi elinomnxeba, umnxeba ophathwayo one datha, kwakunye ne khompyuta nomtshini wokushicilela, zisetyenziswe ligosa lonyulo lesikolo kunye neqela lonyulo lesikolo ngelixesha lentlanganiso yokuqinisekisa utyunjo, uvoto kwakunye nenkqubo yokubalwa kwee voti.

Imisebenzi yegosa lonyulo lesikolo

11. Igosa lonyulo lesikolo kufuneka—

- (a) liqinisekise ukuba kukho indawo efanelekileyo yentlanganiso yokuqinisekisa utyunjo, ukuvota, nokubalwa kwee voti;

- (b) apho kuqhutywa unyulo nge intanethi, limisele sibe sinye okanye ngaphezulu isikhululo sovoto nge intanethi;
- (c) lingenelele kwaye lisombulule neyiphi na imbambano ngomhla wentlanganiso yokuqinisekisa utyunjo, ukuvota kunye nokubalwa kwee voti; kwakhona
- (d) lingenise iziphumo zonyulo kwigosa lonyulo lesithili.

Imisebenzi yegosa lonyulo lesithili

12. Igosa lonyulo lesithili kufuneka—

- (a) lilungelelanise iinkqubo zonyulo lwama bhunga olawulo kwisithili;
- (b) lazise i ofisi yezemfundo yesithili ngenkqubo ecetyiweyo nangokwenziwa konyulo kwisithili, kwaye liqinisekise ukuba inkqubo ilandelwa njengoko kuvunyelenwe nomlungelelanisi wolonyulo wephondo
- (c) liqulunqe isicwangciso solawulo sokuqhuba unyulo lwama bhunga lolawulo;
- (d) liqinisekise ukuba isikolo ngasinye sinalo igosa lonyulo, kwaye iqela lonyulo limiselwe;
- (e) liqinisekise ukuba amagosa onyulo ezikolweni anazo ii fomu ezichazwe kwizihlomelo nawo onke amaxwebhu afunekayo kwinkqubo yonyulo;
- (f) liqinisekise ukuba onke amaqela onyulo ezikolo aqeqesheke ngokwaneleyo kwaye ayakwazi okulindelekileyo kwizikhundla zawo;
- (g) liqinisekise ukuba amalungu amaqela onyulo ezikolo ayifumene lemigaqo namanye amaxwebhu afunekayo kunyulo, kwangethuba;
- (h) liqinisekise ukuba inkxaso yonyulo iqhutywa njengoko bekucwangcisiwe;
- (i) liqinisekise ukuba amagosa ezemfundo esithili abeka iliso kwinkqubo yolonyulo;
- (j) liqinisekise ukuba amagama nee nkukacha zonxibelelwano zabantu abonyulwe kumabhunga olawulo zingenisiwe kumlungelelanisi wolonyulo wephondo, zingaphelanga iintsuku ezisixhenxe (7) luqhutyiwe unyulo;
- (k) liqinisekise ukuba amagama abase zikhundleni angenisiwe kumlungelelanisi wonyulo wephondo, zingaphelanga iintsuku ezisixhenxe (7) efunekile amagama kwinqununu;
- (l) liqinisekise ukuba amagama amalungu a—
 - (i) afakelelweyo kwibhunga lolawulo njengoko kuchaziwe kumgaqo 2(8) no (10); okanye
 - (ii) abekiweyo okanye anyuliweyo kwibhunga lolawulo ukuvala izikhewu njengoko kuchazwe ku mgaqo 6(6),
 angenisiwe ku mlungelelanisi wonyulo wesithili zingaphelanga iintsuku ezingama 14 emva the kokuwafumana la magama kwinqununu;
- (m) liphuhlise kwaye ligcine iziko ledatha yamalungu amatsha onyulwe kumabhunga olawulo kwisithili sezemfundo kwaye liyingenise kumlungelelanisi wonyulo wephondo; kwaye
- (n) liqulunqe ingxelo ebhaliweyo ngonyulo lwamabhunga olawulo, liyingenise kumlungelelanisi wonyulo wephondo

Imisebenzi yomlungelelanisi wonyulo wephondo

13. Umlungelelanisi wonyulo wephondo kufuneka—

- (a) aqulunqe isicwangciso sephondo esilawula ukuphunyezwa konyulo lwamabhunga olawulo;
- (b) aqinisekise ukuba kukho inkxaso eyaneleyo yomhla wolonyulo;

- (c) alungelelanise zonke izixhobo zokuqhuba ulonyulo lwamabhunga olawulo ngendlela eyiyo nefanelekileyo;
- (d) abeke iliso kwaye avavanye inkqubo yolonyulo kwiphondo; kwaye
- (e) aqulunqe iziko ledatha lamalungu anyulwe kumabhunga olawulo ephondo.

Umgqo wokuziphatha

14. Igosa lonyulo lesikolo, igosa lolonyulo lesithili, umlungelani wolonyulo wesithili, kunye nelungu leqela lolonyulo lesikolo kufuneka—

- (a) enze ngokunyanisekileyo nangembeko;
- (b) enze ngendlela enobulungisa nengena mkhethe;
- (c) aqhelane nenkqubo yolonyulo kwakunye nemithetho ephathelele kulonyulo lwamabhunga olawulo;
- (d) aqhube ulonyulo ngokwemiqathango yephondo;
- (e) asebenzisane nenqununu;
- (f) aphahe inkqubo yolonyulo ngendlela efanelekileyo enobulungisa; kwaye
- (g) angagqithiseli kumandla akhe.

Uluhlu lwabavoti

15.(1) Inqununu mayenze uluhlu lwaba voti lodidi ngalunye kwezi ndidi zilandelayo zaba voti, oluqulethe amagama abo bonke abazali, abahlohli nabasebenzi abangengo bahlohli esikolweni, abanelungelo lokuvota njengoko kuchaziwe kumgaqo 8, ngokulandelayo:

- (a) Uluhlu lokuvota lwabazali kufuneka lusekelwe kwi rejista yesikolo yolwamkelo lwabafundi, kwaye kufuneka luqulethe abantu babhalwe njengabazali kwi rejista yolwamkelo; okanye abanokubonisa ubungqina bokuba banga bazali babafundi ababhalisiwe esikolweni eso.
- (b) Uluhlu lwabavoti abangabahlohli kufuneka luqulathe bonke abahlohli abaqeshwe kweso sikolo.
- (c) Uluhlu lwabavoti abangengo bahlohli kufuneka luqulathe bonke abasebenzi abangengo bahlohli abaqeshwe kweso sikolo.

(2) Inqununu kufuneka iqinisekise ukuba akukho magama aphindaphindiweyo kuluhlu lokuvota kwaye iqinisekise ukuba kumfundi ngamnye elona nani liphezulu labazali ababhalwe kuluhlu sisibini, njengoko kuchaziwe kumgaqwana (1)(a).

(3) Uluhlu lokuvota lwabazali kufuneka lube nokufumaneka ebazalini ukuze baluhlale, ubuncinane iintsuku ezilishumi elinesine (14) phambi kolonyulo.

(4) Abazali bangalujonga uluhlu lokuvota lwabazali ukubona ukuba amagama abo ayavela na kulo, kwaye bangaphikisa zingadlulanga iintsuku ezintlanu (5) lukhutshiwe uluhlu lwabavoti oluchazwe kumgaqwana (3).

(5) Inqununu kufuneka iqwalasele impikiswano echazwe kumgaqwana (4) kwaye, apho kuyimfuneko, iguqule uluhlu lokuvota zingaphelanga iintsuku ezintlanu (5) ivelile impikiswano.

(6) Inqununu kufuneka igqibezele uluhlu lokuvota lwabazali, olwaba hlohli, nabasebenzi abangengo bahlohli, iintsuku ezine (4) phambi kolonyulo kwaye akukho magama anokuphinda ongezwe emva kokuba kugqityiwe.

(7) Igosa lonyulo lesikolo kufuneka liqinisekise uluhlu lwabavoti emva kokuba inqununu ilugqibezele ngoko mgaqwana (6).

Umhla, ixesha nendawo yentlanganiso yokuqinisekisa utyunjo, kunye nonyulo lwamalungu angabazali

16. (1) Igosa lonyulo lesikolo (ngokucebisana nenqununu yesikolo) kufuneka –

(a) ibeke usuku, amaxesha nendawo ye—

(i) ntlanganiso yokuqinisekisa utyunjo olusuka kubazali, intlanganiso leyo kufuneka ihlale ubuncinane iintsuku ezilishumi (10) phambi kolonyulo; kunye no

(ii) nyulo lwamalungu angabazali; kwaye

(iii) the counting of votes; and

(b) lichazele inqununu oko ngokubhaliweyo

(2) Ukutyunjwa nokonyulwa kwamalungu angabazali kufuneka kukhokelwe lunyulo lweendidi zamanye amalungu ebhunga lolawulo ngokuchazwe kumgaqo 24, 25, 26 no 27.

(3) Kwimeko yesikolo esitsha, intlanganiso yokuqinisekisa utyunjo olusuka kubazali, nonyulo lwamalungu angabazali, kufuneka luqhutywe zingadlulanga iintsuku ezingamashumi alithoba (90) sivuliwe isikolo kubafundi.

(4) INtloko yecandelo ingathi, ukuba kuyimfuneko ngokwemeko, ivumele ngokubhaliweyo ukolulwa kwexesha elichazwe kumgaqwana (3), kodwa ukolulwa oko kungagqithiseli kwii nyanga ezintandathu (6) simiselwe isikolo.

Isaziso sentlanganiso yokuqinisekisa utyunjo nonyulo lwamalungu angabazali

17. (1) Igosa lonyulo lesikolo kufuneka lilungise isaziso, esiSihlomelo C, sentlanganiso yokuqinisekisa utyunjo, nonyulo oluchazwe kumgaqo 16 kunye nefomu yotyumbo esiSihlomelo D, kwaye kufuneka ubuncinane beentsuku ezinamashumi amabini ananye (21) phambi kolonyulo, inike inqununu ifomu yesaziso nefomu yotyumbo ukuze kuzalisekiswa imigomo yomgaqwana (4).

(2) Isaziso esiya kubazali kufuneka -

(a) sichaze umhla, ixesha nendawo yentlanganiso yokuqinisekisa utyunjo;

(b) sichaze ukuba abagqatswa abangabazali bangeza kwintlanganiso yokuqinisekisa utyunjo;

(c) sichaze umhla, amaxesha nendawo yokuvota;

(d) siquke isikhumbuzo sokuba abazali kufuneka beze nohlobo lwesazisi ukuze bavunyelwe bavote;

(e) sikhankanye umhla, amaxesha nendawo yovoto olulandelayo oluzakubanjwa iintsuku ezingekho ngaphantsi kwesixhenxe (7) kodwa zingadlulanga kwezilishumi elinanye (11) emva konyulo lokuqala-, ukuba kwenzekile lingagcwali inani elifunekayo (ikhoram) ngoko mgaqo 19(2);

(f) sichazele abazali ukuba bangafaka kwigosa lonyulo lesikolo ngokubhaliweyo, ukukhabana notyunjo, phambi kwentsimbi yesine ngenjikalanga (16:00) yosuku olungaphambi kolo voto; kwaye

(g) sikhuthaze abazali ukuba bakunanze okulandelayo xa betyumba naxa bevote abagqatswa abangabazali:

(i) imigqaliselo yobulungisa

(ii) imfuneko yokulungisa ubugwenxa belixa langaphambili; kunye;

(iii) imfuneko yokumelwa.

(3) Isazisi esizhazwe kumgaqwana (2)(d) kufuneka ibeluxwebhu olunebhakhowudi oluluhlaza lwase Mzantsi Afrika, okanye ikhadi lesazisi, ngokukhutshwe liSebe leMicimbi yezeKhaya, okanye xa ingummi welinye ilizwe, ipemithi ekhutshwe ngoko Mthetho we Immigration ka-2002 (uMthetho 13 ka-2002): ukuba isazisi esichaziweyo asikho, lisenokwamkelwa nolunye uhlobo lwesazisi lilungu leqela lonyulo lesikolo.

(4) Inqununu kufuneka zingaphelanga iintsuku ezingamashumi amabini ananye (21) ubuncinane phambi komhla wonyulo lwamalungu angabazali —

- (a) iqinisekise ukuba ootitshala banikezela iikopi zesaziso nefomu yokutyumba kumfundi ngamnye wesikolo, nomyalelo wokuba banike abazali babo;
- (b) iqinisekise ukuba iikopi zesaziso nefomu yokutyumba zithunyelwa kubazali bomfundi ngamnye esikolweni ngeposi, xa ekubona kufanelekile oko;
- (c) isebenzise indibanisela yezindlela zimbini zokwazisa ezichazwe kumhlathi (a) no (b);
- (d) isebenzise neyiphi na enye indlela yokwazisa abazali bomfundi ngamnye esikolweni, ngentlanganiso yoqinisekiso lotyunjo, nonyulo lwamalungu angabazali, ukuba indlela yokwazisa ayibadlali ndlala abanye abazali okanye ithintele intatho nxaxheba yabo kwinkqubo yonyulo.

Inkqubo yotyunjyo kunyulo oluqhutywa ngesandla

18. (1) Ukutyumba umgqatswa ongumzali kunyulo oluqhutywa ngesandla, umzali womfundi esikolweni makafake kwigosa lonyulo esikolweni, zingadlulanga iintsuku ezilishumi elinanye (11) phambi kolonyulo, ifomu yokutyumba eyi fomu ekwiSihlomelo D, igcwaliswe ngophakamisayo, oxhasayo kunye nomgqatswa ongumzali.

(2) Utyumbo oluchazwe kumgaqwana (1) malube luxhaswe ngomnye umzali, kwaye ifomu yokutyumba esiSihlomelo D mayigcwaliswe ngophakamisayo, oxhasayo, nomgqatswa ongumzali, kwaye ingeniswe kwigosa lonyulo lesikolo lingaphelanga ixesha elichazwe kumgaqwana (1).

(3) Umzali akanakuzityumba

(4) Kwintlanganiso yokuqinisekisa utyunjo, iqela lonyulo lesikolo kufuneka liqwalasele ukutyunjwa kunye nokukhatywa kotyunjo lwaye nowuphi na umzali othe—

- (a) akatyunjwa ngokomgaqwana (1);
- (b) ongakulungelanga ngokomgaqo 3, okanye
- (c) ozityumbileyo ngokwakhe,

kwaye kamva igosa lonyulo lesikolo kufuneka liqulunqe uludwe lwabatyunjwa kwaye azise inqununu nabazali ngamagama abazali abatyunjiweyo amkelweyo.

(5) Inqununu kufuneka ubuncinane iintsuku ezimbini (2) phambi komhla wonyulo lwamalungu angabazali—

- (a) iqinisekise ukuba ootitshala banikezela iikopi zoluhlu lwabatyunjwa oluchazwe kumgaqwana (4) kumfundi ngamnye wesikolo esichaphazelekayo, nomyalelo ngomlomo wokuba agqithisele kubazali; okanye
- (b) isebenzise nayiphi na enye indlela yokwazisa abazali bomfundi ngamnye esikolweni, ngolo ludwe lwabatyunjwa, ukuba ezondlela zokwazisa akukho mzali zimdleli-ndlala okanye zimthintela kuthatho nxaxheba kwinkqubo yonyulo.

(6) Ukuba lilonke inani labagqatswa abangabazali abatyunjwe ngokwamkelekileyo ngokomgaqwana

(4) lingaphantsi kwenani elifunekayo ngokwemiqathango 2(1)(a), 2(a), 3(a), 4(a), 5(a) okanye 6(a)

kwibhunga lolawulo elichaphazelekayo, igosa lonyulo lesikolo kufuneka zingaphelanga iintsuku ezimbini (2) emva kwentlanganiso yokuqinisekisa utyunjo—

- (a) lazise inqununu ngokubhaliweyo ngoko;
- (b) lazise abazali kwaye licele kutyunjwe abagqatswa abangabazali abongezelelweyo, zingagqithanga iintsuku ezine (4) emva kwentlanganiso yokuqinisekisa utyunjo; kwaye
- (c) libize eyesibini intlanganiso yokuqinisekisa utyunjo ezakuhlala zingaphelanga iintsuku ezintlanu (5) emva komhla wentlanganiso yokuqinisekisa utyunjo yokuqala.

(7) Kwiimeko ezichazwe kumgaqwana (6)(c)—

- (a) ukuba lilonke inani labagqatswa abangabazali abatyunjwe ngokwamkelekileyo, kuquka notyunjo olwamkelwe ngokwesolotyanyana (4), lingaphezulu kwenani lamalungu agqitywe ngokwemiqathango 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) no (6)(a) yebhunga lolawulo elichaphazelekayo—

- (i) igosa lonyulo lesikolo malichazele inqununu nabazali ubuncinane iintsuku ezintlanu (5) phambi konyulo, ngamagama abazali ekwamkelwe utyunjo lwawo; kwaye

- (ii) uvoto maluhutywe ngokomgaqo 19;

- (b) ukuba lilonke inani labagqatswa abangabazali ekwamkelwe utyunjo lwabo, kuquka notyunjo olwamkelwe phantsi kwesolotyana (4), lilingana nenani lamalungu agqitywe ngokwemiqathango 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) no (6)(a) yebhunga lolawulo oluchaphazelekayo, kufuneka kulandelwe inkqubo echazwe kumgaqwana (9); okanye

- (c) ukuba lilonke inani labagqatswa abangabazali ekwamkelwe utyunjo lwabo, kuquka notyunjo olwamkelwe phantsi kwesolotyana (4), lingaphantsi kwenani lamalungu afunekayo ngokwemiqathango 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) no (6)(a) yebhunga lolawulo oluchaphazelekayo, igosa lonyulo lesikolo kufuneka zingaphelanga iintsuku ezimbini (2) emva kwentlanganiso yesibini yokuqinisekisa utyunjo—

- (i) lichazele inqununu ngokubhaliweyo ngoko;

- (ii) lichazele abazali kwaye licele kutyunjwe umgqatswa ongumzali owongezelelekileyo zingaphelanga iintsuku ezintandathu (6) emva komhla wentlanganiso yesibini yokuqinisekisa utyunjo echazwe kumgaqwana (6)(c); kwaye

- (iii) libize eyesithathu intlanganiso yokuqinisekisa utyunjo ibanjwe zingadlulanga iintsuku ezisixhenxe (7) emva kwentlanganiso yokuqinisekisa utyunjo yesibini echazwe kumgaqwana (6)(c).

(8) Kwezi meko zichazwe kumgaqwana (7)(c)(iii)—

- (a) ukuba lilonke inani labagqatswa abangabazali ekwamkelwe utyunjo lwabo, kuquka notyunjo olwamkelwe phantsi kwamasolotyanyana (4) no (7) lingaphezulu kwenani lamalungu agqitywe ngokwemiqathango 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) no (6)(a) yebhunga lolawulo elichaphazelekayo, inkqubo echazwe kumgaqwana (7)(a) mayilandelwe;

- (b) ukuba lilonke inani labagqatswa abangabazali ekwamkelwe utyunjo lwabo, kuquka notyunjo olwamkelwe ngokwamasolotyanyana (4) no (7), lilingana nenani lamalungu agqitywe ngokwemiqathango 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) okanye (6)(a) ngokwebhunga lolawulo elichaphazelekayo, inkqubo echazwe kumgaqwana (9) mayilandelwe; okanye

- (c) ukuba lilonke inani labagqatswa abangabazali ekwamkelwe utyunjo lwabo, kuquka notyunjo olwamkelwe ngokwamasolotyanyana (4) no (7), lingaphantsi kwenani lamalungu afuneka ngokwemiqathango 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a), okanye (6)(a) ngokwebhunga lolawulo elichaphazelekayo, inkqubo echazwe kumgaqo 16(1) mayilandelwe.

(9) Ukuba lilonke inani labagqatswa abangabazali ekwamkelwe utyunjo lwabo ngokuchazwe kumgaqwana (4) lilingana nenani lamalungu agqitywe ngokwemiqathango 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a), okanye (6)(a) ngokwebhunga lolawulo elichaphazelekayo, igosa lonyulo lesikolo malibhengeze ukuba wonke umgqatswa ongumzali owamkelweyo ulilungu elinyuliweyo lebhunga lolawulo.

(10) Ukuba lilonke inani labagqatswa abangabazali ekwamkelwe utyunjo lwabo ngokuchazwe kumgaqwana (4) lingaphezulu kwenani lamalungu agqitywe ngokwemiqathango 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) okanye (6)(a) ngokwebhunga lolawulo elichaphazelekayo, makuqhutywe uvoto ngokomgaqo 19.

Uvoto kunyulo lwamalungu angabazali kunyulo oluqhutywa ngesandla

19. (1) Uvoto ekubhekiswe kulo kumgaqo 18(7)(a)(ii), (8)(a) or (10) kufuneka lubanjwe ngomhla nexesha nendawo exeliweyo ngokwenkqubo yotyumbo nonyulo

(2) Ikhoram yabazali—

(a) iqulethe iipesenti ezilishumi (10) zenani lilonke labazali abaku luhlu lwaba voti abavotileyo; kwaye

(b) mayibalwe ligosa lonyulo lesikolo ekupheleni kovoto.

(3) Igosa lonyulo lesikolo kufuneka linike umzali ngamnye onelungelo lokuvota nonqwenela ukuvota iphepha lokuvota elamkelekileyo elinesitampu esisemthethweni.

(4) Umzali makayibhale ivoti yakhe kwiphepha lokuvota elichazwe kumgaqwana (3): ngaphandle kokuba umzali akakwazi ukwenza oko ngenxa yokungakwazi ukubhala, ukungaboni, okanye nesiphina esinye isiphene somzimba, igosa lonyulo lesikolo lingathi ngesicelo salo mzali, naphambi kwengqina elikhethwe ngumzali lowo, liyibhale ivoti ngakuloo mgqatswa ungumzali okanye abo bagqatswa bakhonjwe nguloo mzali.

(5) Igosa lonyulo lesikolo kufuneka lilichwethele bucala iphepha lokuvota—

(a) ukuba ngaba asikho isitampu esisemthethweni ekubhekiswe kuso kumgaqwana (3) kwelo phepha;

(b) ukuba kubhalwe iivoti ezingaphezu kwenani lamalungu afanele ukunyulwa njengoko kuchaziwe kumgaqo 2; okanye

(c) eligcwaliswe ngendlela engacaciyo ukuba kuvotelwa abaphi abazali kanye kanye, ngokokubona kwegosa lonyulo lesikolo.

(6) Emva kokuba igosa lonyulo lesikolo liwachwethele bucala amaphepha okuvota amoshakeleyo, ngokuchazwe kumgaqwana (5), kufuneka—

(a) lithi, bekhona bonke abazali abangabatyunjwa abafuna ukuba khona xa kubalwa, libale zonke iivoti zabazali; yaye

(b) lichaze inani labazali elixeliweyo, ngokomgaqo 2(1)(a), (2)(a), (3)(a), (4)(a), (5)(a) okanye (6)(a) abakwibhunga lolawulo lesikolo esichaphazelekayo abathe bafumana iivoti ezininzi baze banyulwa njengamalungu ebhunga lolawulo lesikolo yaye achaze inani leevoti zomzali ngamnye obengumgqatswa.

(7) Ukuba kwinani leevoti ezibhaliweyo kukho abazali ababini okanye ngaphezulu kwesibini ababambeneyo ngeenani leevoti yaye oko kuchaphazela iziphumo, igosa lonyulo lesikolo kufuneka lifake amagama abazali ababambeneyo emnqwazini ze kutsalwe igama ukwenza isigqibo sabazali abaphumeleleyo.

- (8) Ukuba inani elamkelekiyo (ikhoram) elichazwe kumgaqwana (2)(a) alivotanga
 (a) igosa lonyulo lesikolo kufuneka—
 (i) lazise inqununu nabazali; kwakhona
 (ii) lazise abazali umhla wonyulo oluzakulandela ngokuchazwe kumgaqo 17(2)(e) apho kungafuneki inani elamkelekileyo (ikhoram).
 (9) Akukho voti zithunyelweyo ziya kwamkeleka kunyulo lwebhunga lolawulo lesikolo.

Indima yesikolo ekukhetheni unyulo oluqhutywa nge intanethi

- 20.** Ekukhetheni unyulo oluqhutywa nge intanethi, inqununu kufuneka —
 (a) icele kuMlawuli wesithili imvume yokusebenzisa olu hlobo lonyulo ngokuchazwe kumgaqwana 9(2)(b);
 (b) yazise abazali ngesicelo eso;
 (c) phambi konyulo inike isikhokelo kubazali ngoxwebhu oluchaza ukuba lusebenza njani ulonyulo oluqhutywa nge intanethi;
 (d) iqinisekise ukuba umntu onolwazi oluphangaleleyo ngokusebenza konyulo oluqhutywa nge intanethi uyafumaneka, ukuze anike inkxaso yobuchwepheshe ngaphambili nangomhla wonyulo;
 (e) imisele ubuncinane nokuba sinye isikhululo sokuvota nge intanethi esikolweni ngoko bude bexesha lonyulo, ukulungiselela abo banqwenela ukuvota esikolweni;
 (f) iqinisekise ukuba ukhona umtshini ovelisa umbane, xa kunokwenzeka uqhawuko lombane;
 (g) yabe kwaye ibonelele ngabasebenzi abazakuncedisa iqela lonyulo lesikolo ngoko bude bexesha lotyunjo, ukuvota nenkqubo yokubala; kwakhona
 (h) iqinisekise ukuba abazali babhalisela ukuvota ngokukhetha imibuzo yokhuseleko ubuncinane iintsuku ezintlanu (5) phambi konyulo.

Inkqubo yotyunjo yolunyulo olusebenzisa i intanethi

- 21.** (1) Inkqubo yotyunjo echazwe kumgaqo 18 iyasebenza, inotshintsho olufunekayo, ukwenzela ukuba kubenakho ukwenziwa inkqubo yotyunjo yonyulo oluqhutywa nge intanethi apho kwi intanethi.
 (2) Inkqubo kufuneka ilungiselelwe ukuba —
 (a) inike umzali iinkcukacha zokungena kuyo, nenombolo sazisi eyahlukileyo esebenza kanye, ezakwenza ukuba akwazi ukutyumba abagqatswa abangabazali;
 (b) ingqiniseke isazisi somzali xa engena kuyo nge nombolo sazisi echazwe kumhlathi (a) ngokusekelwe kuluhlu lokuvota lwabazali; kwakhona
 (c) inike umzali ifomu yotyunjo ye intanethi ezakwenza ukuba akwazi ukutyumba abagqatswa abangabazali.
 (3) Umzali kufuneka aphume kuyo inkqubo akugqiba ukutyumba.
 (4) Abasebenzi abachazwe kumgaqo 20(g) kufuneka bancedise abazali ukungenisa amaxwebhu kwi intanethi, xa kukho imfuneko yokwenza oko.

Ukuvota ngexesha lovoto oluqhutywa nge intanethi

22. (1) Inkqubo kufuneka ilungiselelwe uku—

- (a) nika umzali iinkcukacha zokungena kuyo ne nombolo sazisi eyahlukileyo esebenza kanye, ezakwenza ukuba akwazi ukuvota;
- (b) ngqinisisa isazisi somzali xa engena kuyo, nge nombolo sazisi echazwe kumhlathi (a) ngokusekelwe kuluhlu lokuvota lwabazali;
- (c) nika umzali iphepha lokuvota le intanethi elizakwenza ukuba akwazi ukuvotela inani elifunekayo labagqatswa abangabazali; kunye
- (d) Umzali kufuneka aphume kuyo inkqubo emva kokuvota.

Ukubalwa kweevoti ngexesha lovoto oluqhutywa nge intanethi

23. (1) Inkqubo kufuneka ilungiselelwe ukuba ikwazi ukubala inike iziphumo nje ukuba liphele ixesha lonyulo.

(2) Igosa lonyulo lesikolo malingqinise iziphumo zovoto oluchazwe kumgaqo 22.

(3) Ukuba inani lee voti ezibhaliweyo kubagqatswa abangabazali ababini nangaphezulu, liyalingana kwaye liyazichaphazela iziphumo zovoto, igosa lonyulo lesikolo kufuneka, phambi kwabo bonke abagqatswa abangabazali abafuna ukubakhona, lenze amaqashiso okukhetha abazali abaphumelele unyulo.

Intlanganiso yokutyumba nokunyula amalungu angabahlohli

24. (1) igosa lonyulo kweso sikolo kufuneka likhuphe isaziso ngokohlobo lweSihlomelo C esidiza usuku, ixesha nendawo oza kubanjelwa kuyo intlanganiso yokutyumba nokunyula amalungu angabahlohli kwibhunga lolawulo, ekufuneka ubanjwe kwisithuba seentsuku ezilishumi elinanye (11) ubuncinci ngaphambi kokukhethwa kwamalungu angabazali Igosa lonyulo lesikolo kufuneka ligqibe ngomhla, ixesha nendawo yentlanganiso yokutyunjwa nokunyulwa kwamalungu angabahlohli, ekufuneka ibanjwe ubuncinane kwiintsuku ezi-14 phambi kwentlanganiso yotyunjo nonyulo lwamalungu angabazali.

(2) Ukutyumba umtyunjwa ongumhlohli, umhlohli osebenza kwakweso sikolo sinye kufuneka—

- (a) afake kwigosa lonyulo kweso sikolo, zingadlulanga iintsuku ezisixhenxe (7) ngaphambi kosuku lomhlango wokutyunjwa nokunyulwa, ifomu yokutyumba ngokohlobo lweSihlomelo D, egcwaliswe ngulowo uchongayo, omxhasayo kwakunye nomgqatswa ngumhlohli; okanye afake kwigosa lonyulo lesikolo, kwiintsuku ezisixhenxe phambi komhla wentlanganiso yotyumbo nonyulo, ifomu yotyumbo efana naleyo ikwiSihlomelo D, ezaliswe ngulowo uphakamise igama, umxhasi nomhlohli ongumgqatswa; okanye
- (b) aphakamise igama lomhlohli njengelungu lebhunga lolawulo kwintlanganiso yokutyumba nokunyula.

(3) Utyunjo olukhankanywe kumgaqo (2)(b) kufuneka luxhaswe ngomnye umhlohli, ze ifomu yokuchonga eluhlobo lweSihlomelo D kufuneka igcwaliswe ngendlela ngulowo uphakamisa igama, umxhasi wakhe ze, ukuba ukho, naloo mhlohli utyunjwayo yaye kufuneka inikezelwe kwigosa lonyulo kweso sikolo kwisithuba sexesha esikhankanywe kumgaqwana (4).

(4) Ukuba inani lamalungu azimase intlanganiso elimiselwe kumgaqo 25(2) lifikelelekile, igosa lonyulo leso sikolo kufuneka lichaze ixesha ekuza kuvumeleka ukutyumba abagqatswa abangabahlohli ngalo kwakula ntlanganiso wokutyumba nokunyula ze lazise loo ntlanganiso ngoko.

(5) Umhlohli akakwazi ukuzichonga.

(6) Emva kokuphela kwexesha elikhankanywe kumgaqwana (4) igosa lonyulo leso sikolo kufuneka liqwalasele amagama aphakanyisiweyo ze likhabe ukutyunjwa kwakhe nawuphi na umhlohli—

- (a) ongatyunjwanga ngokwemiqathango yomgaqwana (2)(a) okanye (3);
- (b) ongekho lungelweni njengoko kuthiwe thaca kumgaqo 3;
- (c) kwimeko yokutyumba okukhankanywe kumgaqwana (2)(b), apho kungagcwaliswanga fomu yokutyumba khona, ngaphandle kokuba kungeniswe ubungqina obubhalwe phantsi nobulikholisayo igosa lonyulo leso sikolo ngaphambi kosuku lokuphelelwa oluchazwe kumgaqwana (4) obuthi umgqatswa ongumhlohli uzimisele ukuba lilungu lebhunga lolawulo; okanye
- (d) uzichongile,

yaye emva koko kufuneka igosa lonyulo leso sikolo lazise amagama abagqatswa abangabahlohli athe amkelwa amagama abo.

(7) Ukuba inani elipheleleyo labagqatswa abangabahlohli abathe batyunjwa ze kwamkelwa nokunyulwa kwabo njengoko kukhankanyiwe kumgaqwana (6)—

- (a) liphantsi kunelo lamalungu elimiselwe ngokwemiqathango yommiselo 2(1)(b), (2)(b), (5)(c) okanye (6)(b) ngokumayelana nebhunga lolawulo elo, kufuneka kwenziwe intlanganiso omtsha ekuza kutyunjwa kuwo abagqatswa abatsha abangabahlohli, intlanganiso leyo yenziwe kwisithuba seentsuku ezisixhenxe (7) ukususela kwi ntlanganiso yokuqala ngokwemiqathango yeenkqubo ezimiselwe kule migaqo;
- (b) liphantsi kwinani lamalungu elimiselwe ngokwemiqathango yommiselo 2(1)(b), (2)(b), (5)(c) okanye (6)(b) ngokwemiqathango yelo bhunga lolawulo, igosa lonyulo leso sikolo kufuneka lazise ngabo bonke abagqatswa abangabahlohli abatyunjwe ngokwamkelekileyo ukuze babe ngamalungu anyulwe ngokwamkelekileyo kwelo bhunga lolawulo;
- (c) ilingaphezu kwenani lamalungu elimiselwe kumgaqo 2(1)(b), (2)(b), (5)(c) okanye (6)(b) kumba welo bhunga lolawulo, kufuneka kwenziwe unyulo ngokwemiqathango yommiselo 25.

(8) Ukuba inani labahlohli kweso sikolo lilishumi nangaphantsi, inkqubo yokutyunjwa kwamalungu angabahlohli ayilandelwa, kodwa ke inkqubo yonyulo yona njengoko ithiwe thaca kumgaqo 25 kufuneka ilandelwe.

Uvoto kunyulo lwamalungu angabahlohli

25. (1) Igosa lonyulo lesikolo kufuneka liqulunqe isaziso somhlangano wokutyumba nokunyula yaye kufuneka lihambise ikopi yeso saziyo kuye wonke umhlohli osebenza ubuncinci kwisithuba seentsuku ezisixhenxe (7) ngaphambi kolo nyulo.

(2) Inani labazimasi kolo nyulo kufuneka libe namalungu angaphezu kwesiqingatha senani elipheleleyo labahlohli basebenza kweso.

(3) Igosa lonyulo leso sikolo kufuneka linike umhlohli ngamnye ongathanda ukuba yingxenywe yonyulo iphepha lokuvota eligunyazisiweyo elinestampu sesikolo.

(4) Umhlohli okhankanywe kumgaqo (1) ongathanda ukuvota, kufuneka afake ivoti yakhe ngokuthi abhale phantsi amagama angadlulanga kwisibini abagqatswa abangabahlohli kwelo phepha lokuvota.

(5) Igosa lonyulo leso sikolo kufuneka lilichwethele bucala iphepha lokuvota—

- (a) elingenastampu sesikolo njengoko kuthiwe thaca kumgaqwana (3);
- (b) elinamagama abagqatswa abangabahlohli abadlulileyo kwisibini; okanye
- (c) eligcwaliswe ngendlela ethi ngokwembono yegosa lezokhetho kweso sikolo, ethi ingacaci apho wafakelwa ivoti umgqatswa ongumhlohli okanye abagqatswa abangabahlohli.

(6) Abagqatswa abangabahlohli abafumene ukutyunjwa ngezona voti zininzi ezithe zabhalwa kufuneka baziswe ligosa lezokhetho kweso sikolo njengabagqatswa abathe banyulwa ngokuyimpumelelo.

(7) Ukuba akubikho mgqatswa ungumhlohli ufumana iivoti ezininzi, umgqatswa ofumana elona nani liphantsi leevoti kufuneka ekhutshelwe ecaleni ze kuphinde kuqhutywe olunye unyulo lwabagqatswa abaseleyo ngokwemiqathango yale migaqo.

(8) Inkqubo ekhankanywe kumgaqo (7) kufuneka iphindwe de kusale abagqatswa ababini ekufuneka bebhengezwe ligosa lonyulo leso sikolo njengabonyuliweyo.

(9) Ngokwemiqathango yomgaqwana (7), ukuba abagqatswa abangabahlohli ababini nangaphezulu bafumene ezona voti ziphantsi, kufuneka kwenziwe olunye unyulo kwabo bagqatswa, ze luphindwe kangangoko kuyimfuneko kude kuvele oyena mgqatswa ukhutshelwe ecaleni.

Ukutyunjwa nokunyulwa kwelungu elingengomhlohli

26. Xa kunyulwa ilungu lesikolo elingengomhlohli, kusetyenziswa inkqubo yokutyunjwa nokonyulwa kwamalungu angabahlohli ze kwenziwe utshintsho oluyimfuneko ukutyumba nokunyula ilungu elingengomhlohli.

Ukutyunjwa nokunyulwa kwabafundi

27. Amalungu angabafundi amabini axelwe kumgaqo 2(1)(d) naku-(6)(d) kufuneka anyulwe libhunga elimele abafundi kumanqwanqwa alo njengoko kuchaziwe kuMiselo lweMisebenzi neeNkqubo zokuSungulwa noLonyulo lwabaMmeli beBhunga laBafundi kwiZikolo zikaRhulumente owenziwe nguMphathiswa wePhondo phantsi kweSaziso sePhondo 272/2014 kwiGazethi yePhondo 7317, yomhla we-13 kweyeDwarha 2014.

Izigqibo zegosa lonyulo lesikolo

28. (1) Igosa lonyulo lesikolo kufuneka ligqibe yaye lilungise yonke imiba ehlangene notyumbo nonyulo lwamalungu.

(2) Ngokwemiqathango yommiselo 29(1), zonke iimbambano ezingokutyunjwa nokunyulwa kufuneka zichazwe kwigosa lonyulo leso sikolo.

(3) Igosa lonyulo lesikolo kufuneka lisombulule zonke iimbambano phambi kokuba libhengeze unyulo njengolungenamakhwiniba.

(4) Isigqibo segosa lonyulo lesikolo ngexesha lenkqubo yotyumbo nonyulo asinakutshintshwa mntu.

(5) Igosa lonyulo lesikolo kufuneka lithathe isigqibo ze lisombulule impikiswano ngokutyunjwa komntu othile njengoko kuthiwe thaca kumgaqo 17(2)(f) emva konyulo.

(6) Ukuba kukho imbambano kweso sikolo igosa lonyulo leso sikolo elingakwazi kuyisombulula, unyulo maluhube.

Izigqibo zegosa lezokhetho kwisithili

29. (1) Nawuphi na umntu onqwenela ukufaka isikhalazo kwisigqibo segosa lonyulo kufuneka, kwisithuba seentsuku ezisixhenxe (7) emva konyulo lwamalungu kwisigaba eso, afake isikhalazo eso ngembalelwano kwigosa lonyulo kwisithili elichaphazelekayo.

(2) Nawuphi na umntu, kwisithuba seentsuku ezisixhenxe (7) emva konyulo lwamalungu kweso sigaba, angadlulisela imbambano engazange isonjuluwe ethiwe thaca kumgaqo 28(6) kwigosa lonyulo kwisithili.

(3) Igosa lonyulo kwisithili kufuneka liqwalasele isikhalazo esichazwe kumgaqwana (1) okanye ukudluliselwa kwaso okuchazwe kumgaqwana (2) ze asabele ngembalelwano kwisithuba seentsuku ezisixhenxe (7) emva kokufumana eso sikhalazo okanye oko kudluliselwa kwaso.

(4) Nawuphi na umntu othi azi ngento engalunganga kwinkqubo yonyulo angathi emva konyulo ase ingxelo ngayo kwigosa lonyulo kwisithili kwisithuba seentsuku ezisixhenxe (7) emva kokwaziswa kwamalungu ebhunga lolawulo.

(5) Nawuphi na umntu ongakholisekanga sisigqibo segosa lonyulo kwisithili angafaka isibheni noMphathiswa wePhondo kwisithuba seentsuku ezingama-21 emva kokufumana isigqibo segosa lonyulo kwisithili.

(6) UMphathiswa wePhondo kufuneka aqwalasele isibheni ze athabathe isigqibo kwisithuba seentsuku ezingama-21 emva kokufumana isibheni eso.

Inkqubo emva kokhetho lwebhunga lolawulo

30. (1) Emva konyulo lwebhunga lolawulo igosa lonyulo kwisikolo kufuneka—

- (a) enze iikopi ezimbini zawo onke amaxwebhu athe asetyenziswa ekutyunjweni nasekunyulweni kwamalungu, kuquka nawo onke amaphepha ovoto athe agcwaliswa asetyenziswe kolo nyulo kwakunye nazo zonke iifomu zokutyumba ezithe zafunyanwa, ze—
 - (i) linikezele ikopi kwinqununu yesikolo; ze
 - (ii) ligcine ikopi enye;
- (b) lifake amaxwebhu angakotshwanga njengoko kuthiwe thaca ngawo kumhlathi (a) kwiimvulophu, lizivingce ezo mvulophu ze lizidlulisele kwigosa lonyulo kwisithili, lona ekufuneka lizigcine zikhuselekile isithuba esifikelela kwiminyaka emithathu ubuncinci ukususela ngomhla wokhetho lwebhunga lolawulo;
- (c) ukuba likholisekile, lidize unyulo olo njengebelukhululekile, lungenamkhethe;
- (d) lazise ilungu ngalinye elikhethiweyo ngembalelwano ngokhetho lwalo; ze
- (e) lazise inqununu kwakunye negosa lezokhetho kwisithili kwisithuba seentsuku ezintathu emva kosuku lonyulo lwebhunga lolawulo ngembalelwano, libanike amagama needilesi zabo bakhethwe njengamalungu.

(2) Ibhunga lolawulo eliphumayo liyayeka ukuba libhunga lolawulo lakuthi lazise ngamalungu amatsha angabazali ze lidize ukuba unyulo belukhululekile, lungenamkhethe.

Intlanganiso yokuqala yebhunga lolawulo

31. (1) Intlanganiso yokuqala yebhunga lolawulo elisandula ukunyulwa kufuneka—

- (a) ibizwe yinqununu kwisithuba seentsuku ezintlanu (5) emva kokuba ifumene isaziso esikhankanywe kumgaqo 30(1)(e);
- (b) ibanjwe kwisithuba seentsuku ezilishumi (10) emva konyulo;
- (c) yonganyelwe yinqununu;
- (d) inyule amagosa ebhunga lolawulo; ze
- (e) idize abantu abaza kutyikitya kwimicimbi yemali.

(2) Abatyikityi abakhankanywe kumgaqwana (1)(e) kufuneka banikwe amagunya okutyikitya kwisithuba seentsuku ezisixhenxe (7) emva kwentlanganiso ekhankanywe kumgaqo (1).

(3) Inqununu kufuneka ibize intlanganiso ze iyongamele phakathi kwamagosa ebhunga lolawulo eliphumayo kwakunye namagosa ebhunga lolawulo elisandula ukunyulwa ekufuneka ubanjwe kwiwithuba seentsuku ezisixhenxe (7) emva kwentlanganiso ekhankanywe kumgaqwana (1) ukuze kube nokwenziwa inkqubo yokunikezelwa kwamagunya.

(4) Kwintlanganiso yokuqala yebhunga lolawulo ekhankanywe kumgaqwana (1), ibhunga kufuneka linyule phakathi kwamalungu alo anamagunya okuvota amagosa, ekufuneka ubuncinci abe nosihlalo, isekela lakhe, unondyebo nonobhala.

(5) Akukho lungu linokuba nezihlalo ezingaphezu kwesinye kwibhunga lolawulo ngaxesha-nye ngaphandle kokuba ibhunga lolawulo elo linamalungu angaphantsi kwesihlanu (5).

(6) Kwiimeko ezikhankanywe kwimigaqo 2(1), (2), (3), (4) no-(5), lilungu lebhunga lolawulo elingumzali nelinamagunya okuvota elinokuba ngusihlalo okanye isekela likasihlalo webhunga lolawulo.

(7) Ngokwemiqathango yomgaqwana (6), naliphi na ilungu elinamalungelo okuvota kwibhunga lolawulo, ngaphandle kwenqununu, lingalilo igosa.

(8) Ngokwemiqathango yomgaqwana (9), amagosa kufuneka abambe ezo zikhundla isithuba seenyanga ezilishumi elinanye ukususela ekuvotelweni.

(9) Igosa lebhunga lolawulo lingaphinda likhethwe njengegosa emva kokuphela kwexesha lesikhundla sakhe, kodwa libe liseselungelweni lokuba lilungu lebhunga lolawulo.

(10) Ukuba kuthi nangasiphi na isizathu kuvele isikhewu kwisikhundla segosa, ibhunga lolawulo kufuneka kwintlanganiso yokuqala emva kokuvela kweso sikhewu, likhethe elinye lamalungu alo ukuze livingce eso sikhewu isithuba sexesha elisaseleyo kweso sikhundla salowo ebebambe ngaphambili.

(11) Inqununu kufuneka yongamele unyulo olukhankanywe kumgaqwana (4) kunye no-(10).

(12) Inqununu kufuneka, emva komhlangano apho bekukhethwa naliphi na igosa ngokwemiqathango yalo mgaqo, yazise iNtloko yeSebe ngokwenkqubo yolawulo lweenkcukacha ye intanethi yeSebe leMfundo kwiNtshona Koloni ngosuku lwentlanganiso, igama nedilesi yomntu onyuliweyo kwakunye nesikhundla asinyulelweyo.

(13) Ngokwemiqathango yemigaqo 7 no-30(2), ekupheleni kwesikhundla salo, igosa eliphumayo kufuneka lenze imisebenzi yalo de kube kwenziwe unyulo lwegosa elitsha ekufuneka lithabathe indawo yalo, libe nelo gosa litsha linalo ilungelo lokuba ligosa lebhunga lolawulo.

Iikomiti

32. (1) Ibhunga lolawulo—

(a) kufuneka limisele—

- (i) ikomiti yezemali;
- (ii) ikomiti yokuchitha izinto;
- (iii) ikomiti yokhuseleko, ukhuselo kunye nokuqhuba koshishino; kunye
- (iv) nekomiti yolondolozo; ze

(b) ibe nakho nokumisela uthotho lwezinye iikomiti elizibona ziyimfuneko.

(2) Ngokwemiqathango yomgaqwana (3), naliphi na ilungu elinamalungelo okuvota linganguye usihlalo wekomiti yebhunga lolawulo.

(3) Unondyebo, apho angakwaziyo khona ke isekela likasihlalo, kufuneka libe ngusihlalo wekomiti yezemali kwakunye naliphi na iqela labathunywa bebhunga lolawulo elijongene nemiba yemali.

Iintlanganiso zebhunga lolawulo

33. (1) Ibhunga lolawulo kufuneka lihlange ubuncinci kanye ngekota yesikolo.

(2) Usihlalo webhunga lolawulo, emva kokubonisana nenqununu, kufuneka amisele usuku, ixesha kunye nendawo ekhankanywe kumgaqwana (1), ze unobhala webhunga lolawulo yena azise ilungu ngalinye ngembalelwano ngale ntlanganiso kwisithuba seentsuku ezili-14 ngaphambi kwalo ntlanganiso ze anikezele nemiba eya kuxoxwa.

(3) Ukuba usihlalo webhunga lolawulo unoluvo lokuba umba lowo udinga ingqwalasela ekhawulezileyo kwintlanganiso eyodwa yebhunga lolawulo, unobhala webhunga lolawulo kufuneka anike ilungu ngalinye isaziso ubuncinci iiyure ezingama-24 ngaphambi kwalo ntlanganiso iyodwa.

(4) Ayinakudlula kwisithathu (3) imiba enokushukuxwa kwintlanganiso eyodwa njengoko kuthiwe thaca kumgaqwana (3).

(5) Nawuphi na umntu angathi emva kokufumana isimemo kwibhunga lolawulo avele kuloo ntlanganiso yebhunga lolawulo ze athabathe inxaxheba kwiingxoxo kodwa akanakho ukuvota yaye kufuneka emke emva kokuba ibhunga lolawulo lithabathe isigqibo.

(6) Ibhunga lolawulo lingafuna ukuba nawuphi na umhlohli okanye okanye umsebenzi ongengomhlohli kweso sikolo ukuba awuzimase lo ntlanganiso yebhunga lolawulo malunga nawuphi na umba ochaphazela imisebenzi yebhunga lolawulo elo.

(7) Inani labazimasi bayo nayiphi na intlanganiso yebhunga lolawulo liquka amalungu adlulileyo kwisiqingatha samalungu anamalungelo okuvota kwibhunga lolawulo.

(8) Ngokwemiqathango yesahluko 22 soMthetho kwakunye nale migaqo, ibhunga lolawulo kufuneka lenze imigaqo yalo ngokwemiqathango esuka kwiSebe leMfundo kwiNtshona Koloni echaphazela iintlanganiso kwakunye neenkqubo kwezo ntlanganiso.

(9) Ilungu lebhunga lolawulo elingumfundi alinakho ukuvota kwizigqibo ezibeka uxanduva kwisikolo okanye kumanye amabhunga angaphandle.

(10) Amalungu angabafundi kwibhunga lolawulo kufuneka ahlale ekho de ziye kuqoshela iintlanganiso zebhunga lolawulo.

(11) Ibhunga lolawulo kufuneka lihlange nabazali, abahlohli, abo bangengobahlohli kwakunye nabafundi kweso sikolo, ngokwala mabakala, ubuncinci kanye ngonyaka.

(12) Akukho zivoti zenziwa egameni lamanye amalungu eziya kwamkelwa kwiintlanganiso yebhunga lolawulo.

(13) Inani elamkelekileyo (ikhoram) lamalungu azimasa intlanganiso liyimfuneko ukuze iqale okanye iqhube intlanganiso yebhunga lolawulo ibe yeyamkelekileyo, ngokwemeko.

Imizuzu yeenkqubo zeentlanganiso

34. (1) Unobhala webhunga lolawulo kufuneka egcine imizuzu yeenkqubo yazo zonke iintlanganiso yebhunga lolawulo yaye kufuneka anike ilungu ngalinye lebhunga lolawulo ikopi yemizuzu ubuncinci isithuba seentsuku ezili-14 ngaphambi kwentlanganiso elandelayo.

(2) Unobhala webhunga lolawulo kufuneka anike inqununu ikopi yemizuzu yaye inqununu yona kufuneka iyigcine loo mizuzu kunye namanye amaxwebhu ebhunga lolawulo kwifayili.

(3) Unobhala webhunga lolawulo kufuneka anike, xa kuthe kwavela isicelo ngokwenjongo ethile, iNtloko yeSebe, okanye nawuphi na omnye umntu onikwe amagunya yiNtloko yeSebe, ikopi yemizuzu.

(4) Unobhala webhunga lolawulo kufuneka anike, kwakuvela isicelo, umzali womfundi okwesoko okanye umhlohli okanye umsebenzi ongengomhlohli okwesoko sikolo ikopi yezo nkalo zemizuzu

zichaphazela ukukhuselwa kwamalungelo okanye kweemfuno zomzali okanye zomntwana wakhe, umhlohli okanye umsebenzo ongengomhlohli, njengoko iya kube isitsho imeko.

(5) Kwiimeko ezikhankanywe kumgaqwana (4) kufuneka kungabikho kunyhashwa kwamalungelo akhe nawuphi na umntu, okanye kudizwe iimfihlo apho oko kudiza kungekho kwiimfuno zesikolo okanye zelungu lebhunga lolawulo, omnye wabasebenzi, umzali okanye umfundi okweso sikolo.

(6) Imizuzu yentlanganiso yebhunga lolawulo okanye yekomiti yalo kufuneka ingeniswe kwintlanganiso elandelayo yebhunga lolawulo, njengoko iya kube isitsho imeko, ukuze iphunyezwe, ityikitywe.

(7) Ekuchithweni kwebhunga lolawulo okanye xa kuphela ixesha lalo, yonke imizuzu kunye namanye amaxwebhu ebhunga lolawulo kwakunye nawayo nayiphi na ikomiti yalo kufuneka angeniswe kwinqununu yesikolo eso.

(8) Ekuvalweni kwesikolo, inqununu kufuneka inikezele yonke imizuzu kunye namanye amaxwebhu ebhunga lolawulo okanye ayo nayiphi na ikomiti yalo kumlawuli wesithili ochaphazelekayo ukuze awagcine ekhuselekile.

(9) Ibhunga lolawulo kufuneka linikezele ingxelo ngeentshukumo zalo kubazali, kubahlohli, kubasebenzi abangengabahlohli nakubafundi abakweso sikolo ubuncinci kanye ngonyaka.

Izibonelelo zethutyana

35. Ibhunga lolawulo kwisikolo sikawonkewonke elathi labe, ekuqaleni ukusebenza kwale migaqo, lamiselwa ngokukuko phantsi kwemigaqo yomqulu Wemigaqo Yeenkqubo Zokumiselwa Nokukhethwa Kwamabhunga Olawulo Kwizikolo Zikawonkewonke, zika-2017, lapapashwa phantsi kweSaziso sePhondo 156/2017 kwiGazethi yePhondo 7810 yomhla we-17 kweyeThupha ka-2017, lithatyathwa njengelamiselwa phantsi kwemigaqo yale migaqo.

Ukubhangiswa

36. Umqulu Wemigaqo Yeenkqubo Zokumiselwa Nokukhethwa Kwamabhunga Olawulo Kwizikolo Zikawonkewonke, ka-2017, lapapashwa phantsi kweSaziso sePhondo 156/2017 kwiGazethi yePhondo 7810 yomhla we-17 kweyeThupha ka-2017, ubhangisiwe.

Isihloko esifutshane

37. Le migaqo ibizwa ngokuba yiMigaqo Yeenkqubo Zokumiselwa Nokukhethwa Kwamabhunga Olawulo Kwizikolo Zikawonkewonke, ka-2021.

ISIHLOMELO A

Isaziso Sentlanganiso Yokuqinisekiswa Kotyunjo Nonyulo

Unyulo Lwabazali kwiBhunga Lolawulo

(Imigaqo 18, 19, 21 kunye no-22 Yemigaqo Yeenkqubo Zokumiselwa Nokukhethwa Kwamabhunga Olawulo Kwizikolo Zikawonkewonke, zika-2021)

IGAMA LESIKOLO: _____ INOMBOLO YE-EMIS: _____

Oku kukunikezelwa kwesaziso sokuba:

1. umzali, ogama livela kuluhlu lwabavoti lwesikolo olukhankanywe ngentla apha, womfundi ofunda kwesi sikolo sikhankanywe ngentla apha, angatyumba nawuphi na omnye umzali, ogama livelayo kuluhlu lwabavoti lwesikolo esikhankanywe ngentla apha, womfundi ofunda kwesi sikolo, okanye axhase ukutyunjwa kwakhe namphi na umzali, ogama livela kuluhlu lwabavoti lwesi sikolo sikhankanywe ngentla apha, womfundi ofunda kwesi sikolo sikhankanywe ngentla apha, ngokuthi azise olo tyunjo kwesi sikolo ngomhla _____ (usuku).
2. Lungabizwa uthotho lweentlanganiso zokuqinisekisa utyunjo eziya kuzinyaswa ngabagqatswa abangabazali, ezinokubanjwa:
 - (a) _____ (usuku) e- _____
(indawo) _____ (ixesha)
 - (b) _____ (usuku) e- _____
(indawo) _____ (ixesha)
 - (c) _____ (usuku) e- _____
(indawo) _____ (ixesha)

Ukuze kwenziwe le misebenzi ilandelayo:

- (i) Kuqwalaselwe abo batyunjiweyo;
- (ii) Kukhatywe bonke abatyunjwa abangenalungelo lakutyunjwa; ze
- (iii) Kuqulunqwe uluhlu lwabagqatswa abangabazali abakulungeleyo ukutyunjwa.
3. Uluhlu wabavoti lwabazali, olusekelwe kwirejista yokwamkela abafundi yesikolo, luya kufumaneka ukuze luqwalaselwe ukususela _____ (usuku) _____ (ixesha), yaye umzali unelungelo lokufaka imbambano de kube _____ (usuku) _____ (ixesha) kwinqununu. Inqununu iya kuqwalasela zonke iimbambano ngaphambi kokuba ipapashe uluhlu wabavoti lwabazali ukuya kuthi ga _____ (usuku). Akuyi kongezwa magama emva _____ (usuku).
4. Nawuphi na umntu angasifaka isikhalazo negosa lonyulo leso sikolo _____ (igama nefani) ngembalelwano ngokutyunjwa kwakhe nabani na ukuya kuthi ga ngo-16h00 ngomhla _____ (usuku).

5. Unyulo luya kubanjwa ngomhla _____ (usuku), e- _____ (indawo), yaye uvoto luya kuvuleleka ukususela _____ (ixesha) ze luvalwe _____ (ixesha) yaye luya kuvuleleka ezi zikhundla zilandelayo (ukuba lunyulo olwenziwa ngesandla):

Olu nyulo luya kubakho ukuba konyulwe abagqatswa abaninzi abangabazali kunenani lamalungu ekusamele onyulwe.

6. Unyulo olulandela olo lungabanjwa ngomhla _____ (usuku), e- _____ (indawo), yaye isikhululo eso siya kukuvulwa ngo- _____ (ixesha) ze sivalwe ngo- _____ (ixesha) yaye luya kuvulelwa ezizikhundla zilandelayo (ukuba lunyulo olwenziwa ngesandla):

Olu nyulo lolandeliso luya kubakho ukuba konyulwe abagqatswa abaninzi abangabazali kunenani lamalungu ekusamele onyulwe kwaye khangela kufikelele kwiqhagambe kwilonyulo lwangaphambili.

7. Ukubalwa kweevoti, emva kokuba lifikelelekile inani elamkelekileyo lamalungu azimase intlanganiso, kuya kwenziwa ngomhla _____ (usuku), e- _____ (indawo), emva kokuvalwa kovoto yaye abatyunjwa bangayizimasa le ndibano
8. Ukubalwa kweevoti emva kokufikeleleka kwenani elamkelekileyo lamalungu azimase intlanganiso, kuya kwenziwa ngomhla _____ (usuku), e- _____ (indawo), ngoko nangoko emva kokuvalwa kovoto yaye abatyunjwa bangayizimasa lo ntlanganiso.
9. Uyakhunjuzwa—
- (a) Ukuba uzise into oza kuzazisa ngayo ukuze ube nokuvunyelwa uvote. Isazisi eso masibe likhadi lesazisi loMzantsi Afrika okanye uxwebhu lwesazisi oluluhlaza olune bhakowudi, okanye isazisi sethutyana elikhutshwe liSebe leze Micimbi yezeKhaya okanye, xa ingu mmi wangaphandle, ipemithi ekhutshwe ngoko Mthetho woku Fudukela kweli lizwe ka-2002 (uMthetho 13 ka-2002); kwaye
- (b) Bazinanze ezi zinto xa betyumba naxa bevote umgqatswa ongumzali:
- (i) imigqaliselo yobulungisa;
- (ii) imfuneko yokulungisa ubugwenxa belixa langaphambili; kunye
- (iii) imfuneko yokumelwa.

10. Ukuba inani labagqatswa abatyunjiweyo lilingana nenani lamalungu aza kunyulwa, abagqatswa bakuthathwa njengokuba bangamalungu ebhunga lolawulo anyuliweyo, kodwa, ukuba abagqatswa abatyunjiweyo bangaphezulu kwenani lamalungu azakunyulwa, kuzakuvotwa emva kokuba kungeniswe utyunjo.

UMHLA

UKUTYIKITYA KWEGOSA LONYULO LESIKOLO

IDILESI:

ISIHLOMELO B**YOTYUNJO IFOMU**

Unyulo lwabaZali babaFundi njengama Lungu eBhunga lolawulo

(Imigaqo 18, 19, 21 no 22 yeMigaqo yeeNkqubo zokuSekwa nokuNyulwa kwamaBhunga olawulo kwiZikolo zikaWonkewonke, ka-2021)

IGAMA LESIKOLO: _____

UMPHAKAMISI:

Mna, _____,
(Igama elipheleleyo)

wase _____ (Idilesi yokuhlala)

ndingumzali womfundi wesikolo esikhankanywe ngentla, ngokwenjenje ndiphakamisa

(Igama elipheleleyo lo mgqatswa)

njengelungu lebhunga lolawulo lesikolo esikhankanywe ngentla.

KUTYIKITYA OPHAKAMISAYO

UMXHASI:

Mna, _____,
(Igama elipheleleyo)

wase, _____ (Idilesi yokuhlala)

ndingu mzali wesi sikolo sikhankanywe ngentla, ndixhasa

(Igama elipheleleyo lomgqatswa)

Njenge lungu le bhunga lolawulo lesi sikolo sikhankanywe ngentla.

KUTYIKITYA UMXHASI

UMGQATSWA:

Mna, _____
(Igama elipheleleyo)

Nombolo ka-PERSAL/YOKUQESHA _____,

wase _____
(Idilesi yokuhlala)

Ndiyabhengeza ukuba ndazi kakuhle ukuba —

1. Andinakutyunjwa okanye ndibekwe njengelungu lebhunga lolawulo okanye ndiyayeka ukuba lilungu lebhunga lolawulo ukuba ndithe —
 - (a) wayekhe ebomini wagwetywa yinkundla yomthetho ngetyala awathi wanikwa isigwebo sokuvalwa enkundleni esanqunyanyiswayo kodwa walivinjwa ithuba lokukhutshiswa umdliwo wawalelwa umdliwo, okanye wathi wagwetyelwa ukuqamela ngenqindi ze walivinjwa ithuba lokukhutshiswa umdliwo wawalelwa umdliwo, ngaphandleni kokuba uthe wakhutshwa ngokuxolelwa, okanye ithuba lesi sinqumamiso okanye lokuhlala ejele lidlule ubuncinci isithuba seminyaka emithathu ngaphambi kosuku lokuchongelwa kwakhe kwibhunga elo lolawulo;
 - (b) wathi wachazwa njengongakulungelanga ukusebenza nabantwana ngokwemiqathango yoMthetho waBantwana, ka-2005 (uMthetho 38 ka-2005), okanye yoLwaphulo Mthetho (uLwaphulomthetho lwezeSondo ne Mibandela engqameneyo) uMthetho Oguquliweyo, ka-2007 (uMthetho 32 ka-2007);
 - (c) uphazamiseke ngokwasengqondweni yaye oko kudizwe yinkundla yomthetho;
 - (d) akazangeancedakale ekwahlulekeni ukuhlawula amatyala akhe;
 - (e) kwimeko echaphazela umgqatswa ongumzali, ongenamntwana ufunda kweso sikolo nongengomntu unonophela umntwana lowo ufunda kweso sikolo;
2. Ndibhengeza kwakhona, ngokwamanqaku adweliswe ku (1) ngentla, ukuba andinguye ongafanelekanga ukutyunjwa okanye ukunikezela inkonzo kwibhunga lolawulo lesikolo esiphantsi kolawulo lwe Sebe lezeMfundo leNtshona Koloni.

3. Ndibhengeza kwakhona ukuba ndiyavuma ukuphononongwa yi arhente yophononongo esemthethweni ukuze ibone ukuthotyelwa kwenqaku (1) ngentla, ukuba ndonyuliwe kwibhunga lolawulo kwaze kwenziwa isityholo esisekelwe kwinqaku (1) ngakum.
4. Ndibhengeza kwakhona ukuba, emva kokuqwalasela amanqaku (1), (2) no-(3) ngentla, ndamkela ngokufanelekileyo utyunjo olukhankanywe ngentla.

UKUTYIKITYA KOMGQATSWA

Mna, _____,
(Igama elipheleleyo)

Otyikitye ngezantsi, ngokwenjenje ndibhengeza ukuba olu tyunjo lwamkelekile / luyakhatywa.
(Cima engangeniyo)

UMHLA

UKUTYIKITYA KWEGOSA LONYULO LESIKOLO

(Nceda ubeke istampu se ofisi yegosa lonyulo lesikolo)

STAMP

ISIHLOMELO C

Isaziso sentlanganiso yoTyunjo noNyulo

Unyulo lwaBahlohli / Basebenzi abangengo bahlohli kwiBhunga lolawulo

(Imigaqo 24, 25 no 26 yiMigaqo yeeNkqubo zokuSekwa nokuNyulwa kwamaBhunga Olawulo kwiZikolo Zika Wonkewonke, ka-2021)

IGAMA LESIKOLO: _____ NOMBOLO YE EMIS: _____

Ukwenjenje kwaziswa ukuba intlanganiso yotyunjo nonyulo labagqatswa abazakunyulwa _____ (abahlohli / basebenzi abangengo bahlohli) njengamalungu ebhunga lolawulo yesikolo esikhankanywe ngentla iyakubanjwa ngo _____ (umhla) ngo _____ (ixesha) e _____ (indawo). Should a inani elilamkelekileyo (ikhoram) alifikelelekanga, intlanganiso ezakulandela izakubanjwa ngo _____ (umhla) ngo _____ (ixesha).

Kuyakugqitywa ngo _____ (ixesha) ngomhla lentlanganiso yotyunjo nonyulo ukuba banele na abahlohli / basebenzi abangengo bahlohli abanelungelo lokuvota abakhoyo, ukuze intlanganiso iqhube. Abahlohli / basebenzi abangengo bahlohli ngoko bayakhuthazwa ukuba beze kwintlanganiso.

Nceda ufike kwintlanganiso phambi _____ (ixesha).

Umgqatswa angatyunjwa kwintlanganiso okanye ngokufaka kwigosa lonyulo lesikolo electoral zingaphelanga iintsuku ezisixhenxe (7) phambi kwale ntlanganiso, ifomu yotyunjo egcwaliswe ngokufanelekileyo ngumphakamisi, umxhasi no mgqatswa otyunjiweyo. Ngokwale njongo, ukutyunjwa luyakwamkelwa esikolweni ukusukela _____ (umhla) de kube _____ (ixesha) ngo _____ (umhla).

Ukuba inani labagqatswa abatyunjiweyo lilingana nenani lamalungu azakonyulwa, abagqatswa baya kuthathwa njengabonyuliweyo kwibhunga lolawulo members.

Ukuba abagqatswa abatyunjiweyo bangaphezulu kwenani lamalungu azakonyulwa, uvoto luyakuqhutywa emva kokungeniswa kotyunjo.

UMHLA

UKUTYIKITYA KWEGOSA LONYULO LESIKOLO

IDILESI:

ISIHLOMELO D**IFOMU YOTYUNJO**

Unyulo lwaBahlohli / Basebenzi abangengo bahlohli njenga Malungu eBhunga lolawulo

(Imigaqo 24, 25 no 26 ye Migaqo yeeNkqubo zokuSekwa noku Nyulwa kwama Bhunga olawulo kwi Zikolo zikaWonkewonke, ka-2021)

IGAMA LESIKOLO: _____

UMPHAKAMISI: Mna, _____,
(Igama elipheleleyo)

wakwa _____ (Idilesi yokuhlala)

ndingu mhlohli / msebenzi ongengomhlohli wesikolo esikhankanywe ngentla, ngokwenjenje ndiphakamisa

(Igama elipheleleyo lomgqatswa)

njengelungu lebhunga lolawulo lesikolo esikhankanywe ngentla.

SIGNATURE OF PROPOSER

UMXHASI: Mna, _____,
(Igama elipheleleyo)

wakwa _____ (Idilesi yokuhlala)

ndingu mhlohli / msebenzi ongengo mhlohli wesikolo esikhankanywe ngentla, ngokwenjenje ndixhasa

(Igama elipheleleyo lo mgqatswa)

njenge lungu le bhunga lolawulo lesikolo esikhankanywe ngentla.

UKUTYIKITYA KOMXHASI

UMGQATSWA:

Mna,

(Igama elipheleleyo)

ne nombolo ye PERSAL/YOKUQESHA

wakwa

(Idilesi yokuhlala)

Ngokwenjenje ndibhengeza ukuba ndazi kakuhle ukuba—

1. Andinakutyunjwa okanye ndibekwe njengelungu lebhunga lolawulo okanye ndiyayeka ukuba lilungu lebhunga lolawulo ukuba —
 - (a) wayekhe ebomini wagwetywa yinkundla yomthetho ngetyala awathi wanikwa isigwebo sokuvalwa enkundleni esanqunyanyiswayo kodwa walivinjwa ithuba lokukhutshiswa umdliwo wawalelwa umdliwo, okanye wathi wagwetyelwa ukuqamela ngenqindi ze walivinjwa ithuba lokukhutshiswa umdliwo wawalelwa umdliwo, ngaphandleni kokuba uthe wakhutshwa ngokuxolelwa, okanye ithuba lesi sinqumamiso okanye lokuhlala ejele lidlule ubuncinci isithuba seminyaka emithathu ngaphambi kosuku lokuchongelwa kwakhe kwibhunga elo lolawulo;
 - (b) wathi wachazwa njengongakulungelanga ukusebenza nabantwana ngokwemiqathango yoMthetho waBantwana, ka-2005 (uMthetho 38 ka-2005), okanye yoLwaphulo Mthetho (uLwaphulomthetho lwezeSondo ne Mibandela engqameneyo) uMthetho Oguquliweyo, ka-2007 (uMthetho 32 ka-2007);
 - (c) uphazamiseke ngokwasengqondweni yaye oko kudizwe yinkundla yomthetho;
 - (d) akazange ancedakale ekwahlulekeni ukuhlawula amatyala akhe;
 - (e) ngaphandle kwenqununu, kwimeko apho umhlohli aqashwe ngokwemiqathango yoMthetho wokuQesha kwabaHlohli ka-1998 (uMthetho 76 ka-1998), wathi wafunyanwa enetyala lokungaziphathi kakuhle ze—
 - (i) wanikwa umdliwo;
 - (ii) wayekhe wanqunyanyiswa ngaphandle komvuzo;
 - (iii) wakhe wehliselwa; okanye
 - (iv) wanikwa isigwebo esihlanganisa ezi zikhankanywe kumasolotyanyana (i) ukuya ku- (iii),
 ngaphandle kokuba ixesha elo lesigwebo liphele ubuncinane isithuba seminyaka emithathu ngaphambi komhla wokutyunjwa kwakhe okanye wokunyulwa kwakhe njengelungu lebhunga lolawulo;
 - (f) kwimeko apho umntu ongengomhlohli oqashwe ngokwemiqathango yoMthetho wee Nkonzo zoLuntu 1994, okanye libhunga lolawulo, ethe wafunyanwa enetyala lokungaziphathi ze—
 - (i) wanqunyanyiswa ngaphandle komvuzo;
 - (ii) wehliselwa; okanye
 - (iii) wafumana intlanganisela yezigwebo ezikhankanywe kumasolotyanyana (i) no-(ii),

ngaphandle kokuba ixesha elo lesigwebo liphele ubuncinane isithuba seminyaka emithathu (3) ngaphambi komhla wokutyunjwa kwakhe okanye wokunyulwa kwakhe njengelungu lebhunga lolawulo;

2. Ndiyabhengeza kwakhona, ngokwamanqaku adweliswe ku-(1) ngentla, ukuba andinguye ongafanelekanga ukutyunjwa okanye ukunikezela inkonzo kwibhunga lolawulo lesikolo esiphantsi kolawulo lweSebe lezeMfundo leNtshona Koloni.
3. Ndiyabhengeza kwakhona ukuba, emva kokuqwalasela inqaku (1) nelesi-(2) ngentla, ndiyakwamkela oku kutyunjwa kuchazwe ngasentla.
4. Ndiyabhengeza kwakhona ukuba, emva kokuqwalasela amaqaku (1) no (2) ngentla, ndiyakwamkela utyunjo olungentla.

UKUTYIKITYA KOMGQATSWA

OKANYE

(UKUBA UPHAKANYISWE KWINTLANGANISO YOTYUNJO NONYULO ENGEKHO UKUBA AGCWALISE IFOMU YOTYUNJO)

I, _____ ,
(Igama elipheleleyo)

Ndibhengeza ukuba ubungqina obubhaliweyo obundanelisayo bungenisiwe obuthi lo mgqatswa ukhankanywe ngentla, ongekho kwi ntlanganiso yotyunjo nonyulo ukugcwalisa ifomu, uzakuthi, ukuba unyuliwe, ulungele ukunikezela inkonzo njengelungu lebhunga lolawulo.

UKUTYIKITYA KWEGOSA LONYULO LESIKOLO

Olu tyunjo luyamkelwa /luyakhatywa.
(Cima leyo engangeniyo)

USUKU

UKUTYIKITYA KWEGOSA LEZOKHETHO LESIKOLO

(Nceda ubeke istampu se ofisi yegosa lonyulo lesikolo)

